

Załączniki do strategii badań i innowacyjności

Od absorpcji do rezultatów
— jak pobudzić potencjał
województwa świętokrzyskiego
2014-2020+

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOLECZNY

Publikacja współfinansowana za pośrednictwem Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego ze środków projektu systemowego „Perspektywy RSI Świętokrzyskie – IV etap” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki, Działanie 8.2 Transfer wiedzy, Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie innowacji

Zespół redakcyjny pod kierownictwem

Jana Maćkowiaka,
członka Zarządu Województwa

w składzie:

Aleksandra Woźniak
Anna Grzela
Monika Lubiejewska
Anita Zalewa-Brola

Wsparcie merytoryczne i doradztwo ekspertów Banku Światowego

Peter Lindholm
Dr Marcin Piątkowski
Tomasz Szuba
Grzegorz Wolszczak

Projekt okładki

Michał Kacprowicz

Wydawca

UM Kielce
© 2014 by

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

Nakład: 500 szt.

Skład, łamanie i druk

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek; tel. 54 232 37 23;
e-mail: sekretariat@expol.home.pl

Niniejszy dokument powstał dzięki ogromnemu zaangażowaniu członków Świętokrzyskiej Rady Innowacji oraz osób i instytucji zaangażowanych w rozwój Świętokrzyskiego Systemu Innowacji, za co Zarząd Województwa Świętokrzyskiego i autorzy serdecznie dziękują.

Kielce 2014

Spis treści

Spis załączników

Załącznik 1. Relacje pomiędzy innowacjami i wzrostem gospodarczym	6
Załącznik 2. Diagnoza społeczno-gospodarcza	12
Załącznik 3. Potencjał B+R województwa świętokrzyskiego	21
Załącznik 4. Stanowisko KE – kontekst zewnętrzny	41
Załącznik 5. Trendy w gospodarce światowej, Polsce i woj. świętokrzyskim w obszarze wybranych inteligentnych specjalizacji	49
Załącznik 6. Karta projektu	62
Załącznik 7. Przedsiębiorczość w województwie świętokrzyskim na tle Polski Wschodniej, woj. śląskiego i Polski – informacje ogólne	68
Załącznik 8. Ocena ryzyk związanych z RIS3 i plan ich łagodzenia	76
Załącznik 9. Proces tworzenia RIS3 oraz wyboru inteligentnych specjalizacji	82
Załącznik 10. Spójność z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i europejskim	97
Załącznik 11. Wyniki konsultacji społecznych RIS3	104

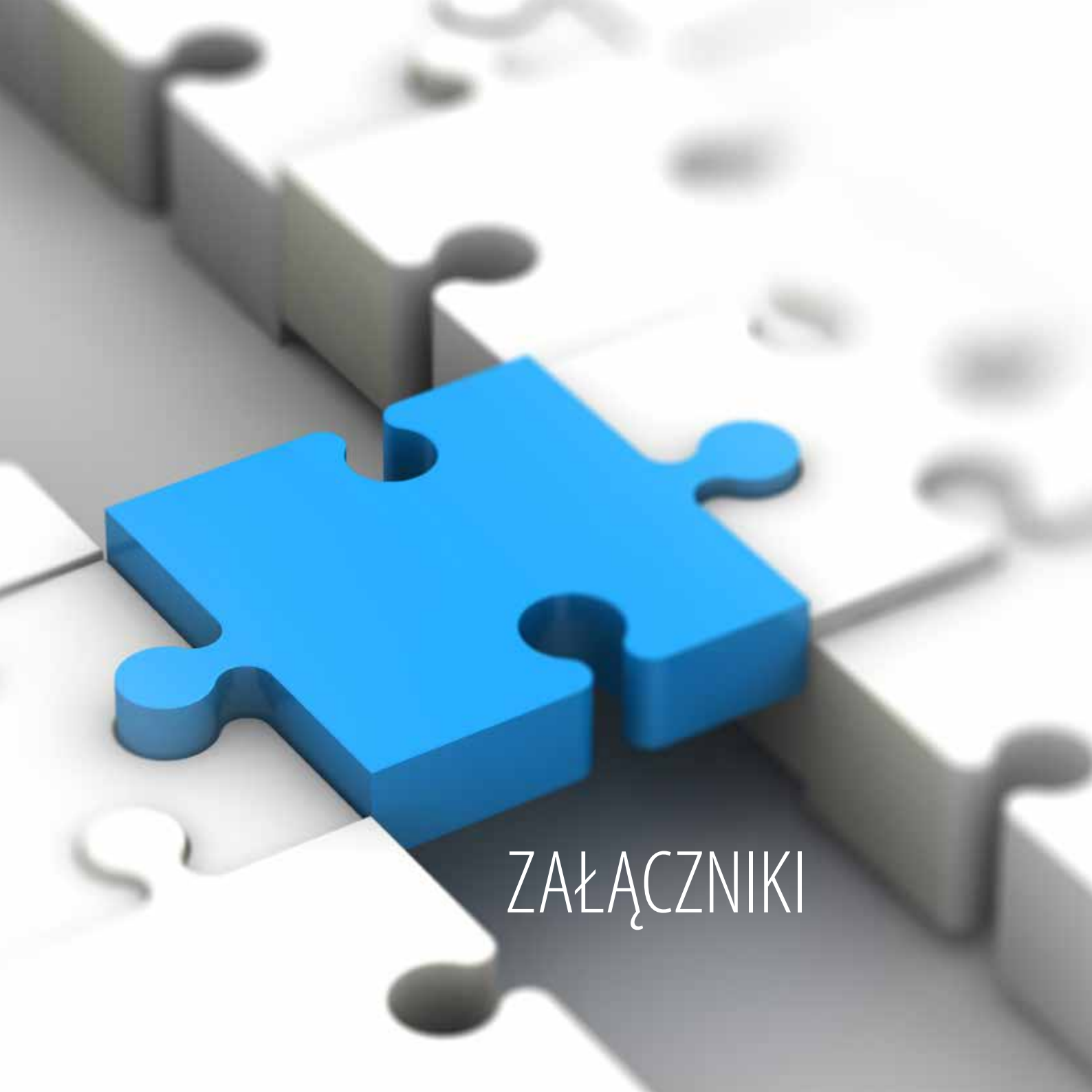
Spis wykresów

Wykres 1. Relacje pomiędzy innowacjami, produktywnością, rozwojem i konkurencyjnością	6
Wykres 2. Łączna liczba personelu B+R – jako procent łącznej liczby zatrudnionych – średnia w przeliczeniu na pełny etat 2003-2009	12
Wykres 3. Łączna kwota wydatków na stacjonarną działalność B+R (GERD) - Euro na mieszkańca, średnia 2003-2009	12
Wykres 4. PKB województw per capita, Polska =100	15
Wykres 5. Wartość dodana brutto w woj. świętokrzyskim w podziale na typy działalności w latach 2000-2010 (Świętokrzyskie=100)	16
Wykres 6. Zasobooszczędne budownictwo	54
Wykres 7. Branża targowo-kongresowa	54
Wykres 8. Branża metalowo-odlewnicza	55
Wykres 9. Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	55
Wykres 10. Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	56

Spis tabel

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki B+R dla województwa świętokrzyskiego i Polski Wschodniej (dla porównania uwzględniono również województwo mazowieckie i Polskę)	13
Tabela 2. PKB Per Capita 2002-2009 (Średnia dla UE-27 = 100)	14
Tabela 3. Nakłady inwestycyjne i wydatki brutto na środki trwałe w województwie świętokrzyskim	16
Tabela 4. Wstępne wyniki miniankiety nt. współpracy naukowców z podmiotami gospodarczymi (Podsumowanie po 17 rozmowach)	21
Tabela 5. Proponowane obszary działań prowadzących do realizacji celów strategii Europa 2020	41
Tabela 6. Główne cele dla Polski wynikające z Europa 2020 i KPR	41

Tabela 7.	Kluczowe wyzwania dla Polski i sugerowane (w Stanowisku KE odnośnie Polski) kierunki interwencji	43
Tabela 8.	Podstawowe dane dot. przedsiębiorczości i działalności innowacyjnej	68
Tabela 9.	Mieszkańcy, firmy i nowopowstałe firmy	69
Tabela 10.	Zatrudnienie w B+R i inwestycje w innowacje	70
Tabela 11.	Nowe miejsca pracy	70
Tabela 12.	Inwestycje przedsiębiorstw	71
Tabela 13.	Dane dot. firm eksportujących swoje produkty	71
Tabela 14.	Kluczowe rodzaje ryzyka i metody ich minimalizowania	76
Tabela 15.	Macierz spójności z dokumentami strategicznymi	97
Tabela 16.	Katalog uwag do projektu RIS3 zebranych w toku konsultacji społecznych	104

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Relacje pomiędzy innowacjami i wzrostem gospodarczym

Innowacje są ważnym elementem przyczyniającym się do wzrostu gospodarczego. Jednak aby wzrost faktycznie miał miejsce, konieczne jest zaistnienie również innych elementów, takich, jak np. instytucje, kapitał ludzki, ICT, itp. Rys. 1 przedstawia w uproszczeniu relacje pomiędzy rozwojem, konkurencyjnością, produktywnością oraz innowacjami, pomijając złożoną sieć wzajemnych powiązań pomiędzy poszczególnymi elementami.

Konkurencyjność związana jest z wysoką jakością życia i wysoką wydajnością czynników produkcji w długim terminie. Według OECD, konkurencyjność to „zdolność firm, przemysłów, regionów, krajów lub ponadnarodowych ugrupowań do sprostania międzynarodowej konkurencyjności oraz do trwałego zapewnienia wysokiej stopy zwrotu od zastosowanych czynników produkcji i wysokiego poziomu zatrudnienia”.¹ Komisja Europejska definiuje kon-

kurencyjność jako „zdolność gospodarki do zapewnienia mieszkańcom kraju lub regionu wysokiego i rosnącego standardu życia oraz jak najniższego poziomu niedobrowolnego bezrobocia, opartego na trwałych podstawach”.² W przypadku przedsiębiorstw, konkurencyjność polega na utrzymaniu i poprawie pozycji przedsiębiorstwa na rynkach globalnych. W ten sposób, konkurencyjność nie jest celem samym w sobie, a raczej instrumentem rozwoju.

Produktywność jest ważnym elementem konkurencyjności. Kiedy wzrasta poziom produktywności, przedsiębiorstwo, kraj lub inna jednostka uzyskuje więcej zasobów na inwestycje; w ten sposób może się rozwijać i zwiększać zatrudnienie. Dzieje się tak, ponieważ podmiot o wyższej produktywności osiąga ten sam wynik (np. poziom produkcji) przy mniejszych nakładach. W ten sposób, wyższa produktywność w krótkim czasie prowadzi do zmniejszenia kosztów towarów lub usług oraz podniesienia ich jakości, a w dłuższym terminie przyczynia się do zwiększenia zatrudnienia lub stałego wzrostu realnych płac.

¹ Hatzichronoglou, T. (1996), 'Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators', OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 1996/05, OECD Publishing.

² European Commission (2008), European Competitiveness Report 2008, s.15.

Wykres 1. Relacje pomiędzy innowacjami, produktywnością, rozwojem i konkurencyjnością

Źródło: Bank Światowy

Innowacje sprzyjają bardziej efektywnemu wykorzystaniu zasobów. Prowadzi to do zmniejszenia kosztu wytworzenia dóbr i usług i/lub podniesienia ich jakości. Bank Światowy wskazuje, że innowacje są jednym z kluczowych czynników wzrostu produktywności. Unia Europejska również wymienia innowacje wśród kluczowych elementów leżących u podstaw wzrostu gospodarczego. Dlatego właśnie UE podkreśla potrzebę opracowania dokumentów RIS3, mających na celu poprawę poziomu innowacji w skali regionalnej i krajowej.

Przewaga konkurencyjna to przewaga, jaką kraj lub region ma nad swoimi konkurentami. Ta przewaga umożliwia mu osiąganie lepszych wyników niż podobne kraje lub regiony. Przewaga konkurencyjna, niezależnie od tego czy jest nią lepiej rozwinięty kapitał ludzki, zasoby naturalne o wyjątkowym charakterze lub jakości, lokalizacja, zaawansowana specjalizacja przemysłowa, nowoczesne jednostki badawczo-rozwojowe czy inne dające przewagę aspekty, pozwala na osiąganie wyników w sposób bardziej efektywny, a w dalszej kolejności na ich sprzedaż.

Ramka 1. **Definicje innowacji i poziomu innowacyjności**

Według Podręcznika z Oslo, „**innowacja** to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu lub usługi) lub procesu, nowej metody marketingowej lub nowej metody organizacyjnej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy lub stosunkach z otoczeniem”.³ Komisja Europejska również uznaje tę szeroką i wszechstronną definicję innowacji.⁴

Bank Światowy podaje nieco inną definicję innowacji, blisko powiązaną z zagadnieniem absorpcji technologii: innowacja to opracowanie i komercjalizacja produktów i procesów nowych dla firmy, dla rynku lub w nowych skali światowej. Działalność innowacyjna obejmuje różnorodne działania, od identyfikacji problemów i generowania nowych pomysłów i rozwiązań, po wdrażanie nowych rozwiązań i rozpowszechnianie nowych technologii.

Absorpcja, stanowiąca podzbiór innowacji, to zastosowanie istniejących technologii, procesów i produktów w nowym środowisku, w którym nie zostały dotąd sprawdzone, oraz na rynkach i w zastosowaniach komercyjnych dotąd nieznanymi – są one „nowe” dla firmy, w której są wprowadzane.⁵

Poziom innowacji (w Polsce określanej, jako „innowacyjność”) jest koncepcją szerszą: odnosi się do potencjału i stopnia przygotowania różnych jednostek do wyszukiwania innowacyjnych rozwiązań i możliwości poprawy swojego działania. Taka postawa gotowości i stałego poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań może przejawiać się w różny sposób, np. poprzez inwestycje w kapitał ludzki, partnerska współpraca z innymi interesariuszami, alokowanie zasobów na badania i rozwój, etc.⁶ Innowacje powinny być wynikiem takich wysiłków. W skali regionalnej, innowacyjność polega na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi innowacji, np. takich, które mobilizują interesariuszy do innowacji i wspierają ich wysiłki na rzecz tworzenia innowacyjnych rozwiązań.

³ OECD/Eurostat (2005), Oslo Manual: Guidelines for Collecting and Interpreting Innovation Data, 3rd Edition, p. 48.

⁴ Komisja Europejska (2012), Connecting Smart and Sustainable Growth through Smart Specialisation: A practical guide for ERDF managing authorities, p.18.

⁵ Bank Światowy (2011), Igniting innovation: Rethinking the role of Government in emerging Europe and Central Asia, Washington, DC.

⁶ Krajowa Izba Gospodarcza (2006), Określenie istoty pojęć: innowacji i innowacyjności, ze wskazaniem aktualnych uwarunkowań i odniesień do polityki proinnowacyjnej – podejście interdyscyplinarne.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

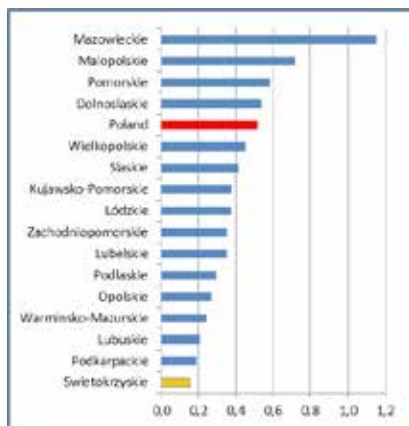
NOTATKI

Załącznik 2. **Diagnoza społeczno-gospodarcza**

Istnieje pilna potrzeba podniesienia atrakcyjności regionu dla inwestycji.⁷ Niedawny ranking atrakcyjności inwestycyjnej regionów klasyfikuje nasze województwo w kategorii regionów o niskiej atrakcyjności dla inwestycji (wraz z czterema innymi województwami ze wschodniej części Polski), lokując je na 15. miejscu wśród 16 województw. Podczas opracowania rankingu brano pod uwagę następujące czynniki kluczowe: dostępność transportu (miejsce: 12), rynek pracy (miejsce: 10), wielkość rynku (miejsce: 15), infrastruktura gospodarcza (miejsce: 14), infrastruktura społeczna (miejsce: 9), bezpieczeństwo publiczne (miejsce: 2), działania na rzecz wspierania inwestorów (miejsce: 16). W rankingu z roku 2011 nasz region zajął 13. miejsce, a w 2010, wśród 56 analizowanych subregionów, nasze województwo zostało podzielone na dwa subregiony: kielecki i sandomiersko-jędrzejowski. Subregion kielecki został scharakteryzowany, jako przeciętny (w skali: najniższy, niski, przeciętny, wysoki, najwyższy) w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej dotyczącej działalności przemysłowej, a sandomiersko-jędrzejowski jako jeden z 10 najmniej atrakcyjnych subregionów.

B+R wystarczająco wspierają innowacje. Główne wnioski z najnowszego raportu GUS dotyczącego wydatków na B+R w Polsce wskazują, że nakłady na badania i rozwój w 2012 r. w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosły o ponad jedną piątą, dzięki czemu łączne wydatki sięgnęły 0,9 procent PKB. Niestety, Świętokrzyskie nadal pozostaje jednym z bardziej zacofanych regionów w Polsce: wydatki na B+R per capita są wśród najniższych w Polsce; niższe są tylko w Opolskim. Jeszcze bardziej martwi to, że Świętokrzyskie zajmuje drugie miejsce od końca również w aspekcie udziału przedsiębiorstw w ogólnych wydatkach na B+R: w roku 2012 udział ten wyniósł tylko 17 procent, co wskazuje na to, że znakomita większość niskich wydatków na B+R pochodzi z sektora publicznego. W istocie, nakłady na personel badawczo-rozwojowy w Świętokrzyskim były najwyższe w Polsce. Niestety, tak wysokie wydatki per capita osobę nie przełożyły się na wyniki: jeśli chodzi np. o liczbę patentów lub cytowań, Świętokrzyskie jest jednym, z województw o najniższych wynikach w kraju (w 2011 r. podmioty z województwa zarejestrowały 47 patentów co plasowało świętokrzyskie na 13. miejscu).⁸ Jak pokazano na wykresie, nasz regionalny potencjał badawczo-rozwojowy jest ograniczony i wymaga daleko idących przetasowań jeśli ma lepiej służyć potrzebom biznesu.

Wykres 2. **Łączna liczba personelu B+R – jako procent łącznej liczby zatrudnionych – średnia w przeliczeniu na pełny etat 2003-2009,**

Wykres 3. **Łączna kwota wydatków na stacjonarną działalność B+R (GERD) - Euro na mieszkańca, średnia 2003-2009**

Źródło: *World Bank (2012)*, Concept note Poland – supporting polish regions in developing RIS3.

⁷ W oparciu o: Atrakcyjność inwestycyjna Województw i Podregionów Polski 2012, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, 2012

⁸ Działalność innowacyjna przedsiębiorstw 2009-2011, Główny Urząd Statystyczny - GUS, 2012

Tabela 1. Podstawowe wskaźniki B+R dla województwa świętokrzyskiego i Polski Wschodniej (dla porównania uwzględniono również województwo mazowieckie i Polskę)

Region	GERD				Zatrudnienie w działalności B+R [w przeliczeniu na pełne etaty]			Przyznane patenty	
	Razem [mln €]		Per capita [€]	% PKB	Łączna liczba		Na 1000 ludności aktywnej ekonomicznie ⁹		
	2005	2010	2010	2009	2005	2010	2010	2005	2011
Polska	1340	2504	66	0.68	76761	81843	4.6	1054	1989
Mazowieckie	558	1021	195	1.19	24939	27078	10.4	285	411
Podkarpackie	27	122	58	0.37	1474	4079	4.2	35	53
Lubelskie	44	87	40	0.58	3457	3427	3.0	47	55
Warmińsko- mazurskie	16	42	29	0.31	1221	1389	2.2	13	19
Świętokrzyskie	5	40	32	0.42	790	1199	1.7	12	47
Podlaskie	15	25	21	0.21	1285	1534	2.8	13	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS; kurs wymiany euro 4.16PLN.⁹

Rozwijamy się, ale niewystarczająco szybko by w przewidywalnym terminie dogonić średnią UE. Polska systematycznie się rozwijała w ciągu ostatnich dwóch dziesięcioleci i obecnie przeżywa najlepszy czas w swojej historii. Osiągnęła bezprecedensowy poziom konwergencji z krajami Europy Zachodniej¹⁰. Tabela 2 pokazuje stopień konwergencji Polski i PKB per capita wybranych regionów, w tym pięciu najuboższych województw Polski Wschodniej i województwa najbogatszego - Mazowieckiego.¹¹ W okresie 2002-2009 Polska zbliżyła się do średniej UE o niemal 13 punktów procentowych, natomiast Świętokrzyskie o ponad 10 punktów procentowych.

Pomimo stosunkowo niskiej pozycji wyjściowej, Świętokrzyskie rozwijało się wolniej niż wynosi średnia dla Polski, co jest sprzeczne z teorią korzyści z zacofania (backwardness rent theorem). Jest to teoria, która mówi, że jednostki, które startują z niskiego poziomu bazowego (jak nasz region) powinny charakteryzować się szybszym wzrostem niż jednostki bardziej rozwinięte, ponieważ łatwiej jest sty-

⁹ Brak danych dla dwóch województw (Lubuskiego i Zachodniopomorskiego).

¹⁰ World Bank (2013), Poland's new golden age: Shifting from Europe's periphery to its center, Policy Research Working Paper 6639.

¹¹ Makroregion Polski Wschodniej obejmuje następujące województwa: Lubelskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie oraz Warmińsko-Mazurskie. Są to najuboższe i najstabilniej rozwinięte regiony w Polsce, znajdują się też wśród najstabilniej rozwiniętych regionów w UE.

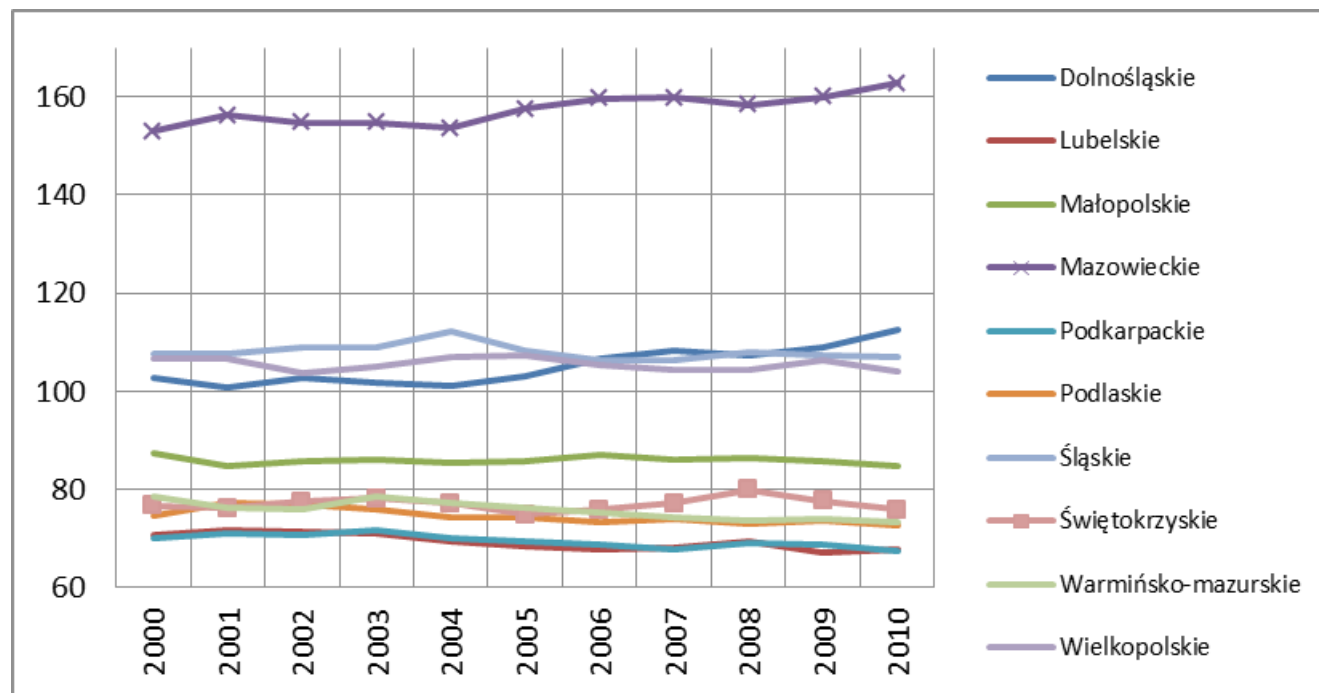
mulować szybki rozwój na niższym poziomie niż na wyższym. Wykres 4 pokazuje, że Świętokrzyskie, zwłaszcza po roku 2008, rozwijało się wolniej, niż wynosi średnia dla Polski; w związku z tym, dystans rozwojowy do pozostałej części kraju efektywnie się zwiększał. W istocie, tylko dwa regiony systematycznie rozwijały się szybciej niż średnia dla kraju: Mazowieckie i Dolnośląskie. Inne regiony rozwijały się w tempie zbliżonym do średniej lub wolniej.

Tabela 2. **PKB Per Capita 2002-2009 (Średnia dla UE-27 = 100)**

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Zmiana w punktach procentowych
Polska	48.3	48.8	50.7	51.1	51.9	54.4	56.4	60.9	12.6
Mazowieckie	74.1	75.8	77.0	81.3	82.7	86.8	89.2	97.0	22.9
Lubelskie	34.1	34.8	35.0	35.1	35.0	36.8	39.2	40.9	6.8
Podkarpackie	33.7	34.8	35.0	35.6	35.4	36.8	38.8	41.7	8.0
Podlaskie	37.1	37.2	37.8	37.8	38.0	40.4	41.2	44.7	7.6
Świętokrzyskie	37.1	38.2	39.2	38.2	39.2	42.0	45.2	47.2	10.1
Warmińsko-mazurskie	36.6	38.6	39.2	39.1	39.2	40.4	41.6	44.7	8.1

Źródło: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego (2012), Część diagnostyczno–kierunkowa Strategii rozwoju społeczno–gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, projekt z 15 października 2012r.

Wykres 4. PKB województw per capita, Polska =100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Region odnotował niższą stopę wzrostu PKB pomimo stopy inwestycji znacząco wyższej od średniej krajowej.

W okresie 2005-2010 Świętokrzyskie podniosło nakłady inwestycyjne o 7 punktów procentowych, czyli z 12 do 19 procent PKB (drugi pod względem wysokości wzrost wśród polskich województw), podczas gdy średnia dla Polski w tym samym czasie wzrosła o 2 punkty procentowe, osiągając 15 procent PKB (Tabela 3. Nakłady inwestycyjne i wydatki brutto na środki trwałe w województwie świętokrzyskim). Taki wskaźnik nakładów daje województwu świętokrzyskiemu przewagę 4 punktów procentowych ponad średnią krajową; również w aspekcie wydatków brutto na środki trwałe region charakteryzuje się wskaźnikiem wydatków wyższym od średniej krajowej o 4,5 punktu procentowego. Sugeruje to, że łączna produktywność czynników produkcji (total factor productivity, TFP) regionu rosła znacznie wolniej niż w pozostałych województwach, skoro nawet wyższy wskaźnik inwestycji nie był w stanie doprowadzić do rozwoju przynajmniej dorównującego średniej krajowej.¹²

¹² Z informacji pozyskanych w trakcie badań własnych Banku Światowego wynika, że jednym z czynników wpływających na niski poziom łącznej produktywności czynników produkcji może być tzw. szara strefa, zniekształcająca statystyki publiczne. Wymaga to jednak dalszego zbadania.

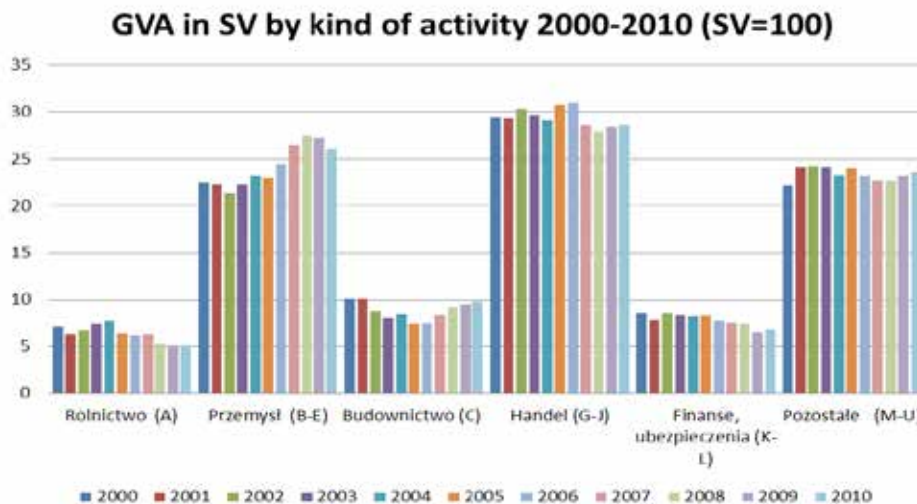
Tabela 3. **Nakłady inwestycyjne i wydatki brutto na środki trwałe w województwie świętokrzyskim**

	PKB [mIn PLN]		Nakłady inwestycyjne /PKB		Wydatki brutto na środki trwałe /PKB (2010)
	2005	2010	2005	2010	
Polska	983 302	1 416 585	13%	15%	19,9%
Świętokrzyskie	24 816	35 681	12%	19%	24,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane dotyczące wartości dodanej brutto również wskazują na to, że region nie skorzystał na wyższej stopie inwestycji.¹³ Wartość dodana brutto (WDB) w województwie świętokrzyskim była generowana w oparciu o trzy główne kategorie gospodarki, czyli i) przemysł, ii) handel, usługi motoryzacyjne itp.¹⁴ oraz iii) inne usługi (Wykres 5). Sektory przemysłu i budownictwa w ostatnich latach powiększyły swój udział w WDB regionu, natomiast udział rolnictwa oraz usług finansowych i ubezpieczeniowych zmalał.

Wykres 5. **Wartość dodana brutto w woj. świętokrzyskim w podziale na typy działalności w latach 2000-2010 (Świętokrzyskie=100)**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹³ Świętokrzyskie, wraz z pozostałymi czterema województwami makroregionu Polski Wschodniej, mogło korzystać z Programu Operacyjnego dla Polski Wschodniej, przeznaczonego wyłącznie dla tych pięciu najuboższych regionów (2,8 mld EUR).

¹⁴ Pełna nazwa tej kategorii to: handel; naprawy pojazdów mechanicznych; transport i składowanie; usługi noclegowe i catering; informacja i komunikacja.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 3. **Potencjał B+R województwa świętokrzyskiego**

1. **Metodologia**

Diagnozę środowiska B+R woj. świętokrzyskiego pod kątem roli w procesie wdrożenia strategii inteligentnej specjalizacji przygotowano na podstawie:

- a. dostępnych analiz sytuacji społeczno-gospodarczej,
- b. własnej analizy inwestycji oraz projektów badawczo-rozwojowych prowadzonych w województwie w perspektywie finansowej 2007-2013 (PO IG, PW, RPO),
- c. oferty uczelni dla przemysłu, w tym w oparciu o zbudowaną infrastrukturę B+R (laboratoria, certyfikaty),
- d. aktualnych projektów B+R prowadzonych we współpracy uczelni z podmiotem gospodarczym (NCBiR, umowy bilateralne),
- e. własnej analizy listy zgłoszonych i przyznanych patentów naukowcom Politechniki Świętokrzyskiej w latach 2008-2013,
- f. własnej analizy listy publikacji naukowych pracowników uczelni opublikowanych w latach 2010-2013,
- g. przeprowadzonych wywiadów z przedstawicielami instytucji naukowych, podmiotów gospodarczych, instytucji otoczenia biznesu oraz samorządów (Zał. A).

Doboru rozmówców dokonano na podstawie rekomendacji liderów systemu B+R (władze samorządowe, władze uczelni) oraz na podstawie otrzymanych dokumentów (kierownicy projektów, kierownicy laboratoriów, autorzy patentów i publikacji).

Telefoniczne wywiady poprzedzono krótkim listem elektronicznym z ogólną informacją o celu rozmowy oraz załączonym listem polecającym sygnowanym przez wicemarszałka województwa. W ten sposób zaproszono w sumie 30 osób z nauki (21), biznesu (5) i IOB (5). W ciągu 17 dni po zaproszeniu, 16 osób wyraziło zgodę na rozmowę wg struktury: nauka (9), biznes (3), IOB (4). Pozostałych 13 osób nie udzieliło odpowiedzi na prośbę, a jedna odmówiła rozmowy tłumacząc to brakiem odpowiednich kompetencji.

Jeśli chodzi o naukowców, dotychczas przede wszystkim rozmawiano z osobami z PŚk. Jednakże zidentyfikowano też wstępnie potencjał technologiczny na UJK, przede wszystkim w obszarze biotechnologii i medycyny.

Respondentów pytano o współpracę nauka-biznes, patentowanie rozwiązań, współpracę z innymi grupami naukowymi albo przedsiębiorcami, lokalny rynek pracy dla absolwentów oraz o wsparcie ze strony instytucji otoczenia biznesu. W Tabeli 1 zestawiono statystykę dla kilku ze stawianych pytań. Odpowiedzi pozornie pokazują dość optymistyczny obraz współpracy nauki z biznesem w województwie, ale trzeba pamiętać, że dobór respondentów nie jest statystyczny, lecz oparty na faktach świadczących o tym, że reprezentują oni część środowiska najbardziej aktywnej w tej współpracy (podmioty gospodarcze były rekomendowane przez władze Politechniki).

Tabela 4. **Wstępne wyniki miniankiety nt. współpracy naukowców z podmiotami gospodarczymi (Podsumowanie po 16 rozmowach)**

Pytanie	Tak	Nie	Raczej nie
1. Czy Pana(i) praca badawcza może doprowadzić do kontraktu z firmą	10	1	
2. Czy posiada Pan(i) relacje z lokalnym biznesem technologicznym	9	2	
3. Czy współpracuje Pan(i) z innymi grupami naukowymi albo przedsiębiorcami	7	3	
4. Czy jest Pan(i) autorem patentu (albo zgłoszenia)	3	7	
5. Czy Pana(i) studenci znajdują zatrudnienie w Regionie	10	0	
6. Czy współpracuje Pan(i) z IOB, w tym z ŚCITT	4	2	10

Sondaż wykazał niską świadomość mechanizmów transferu wiedzy, własności intelektualnej, czy komercjalizacji. Pod pojęciem współpracy z gospodarką i innowacyjnym biznesem respondenci na ogół rozumieli wykonanie ekspertyzy lub usługi pomiarowej (nawet nie badawczej) na zlecenie podmiotu zewnętrznego. Tylko w trzech przypadkach respondenci potrafili wskazać konkretną technologię czy usprawnienie, które zostało przez nich wdrożone w podmiocie gospodarczym, ale i w tych przypadkach nie potra-

fiono opisać modelu biznesowego, jaki zastosowano w procesie wdrożenia. Nie znaleziono (też w uczelnianych sprawozdaniach) żadnego przypadku sprzedaży licencji, czy też założenia spółki spin-off z wkładem uczelni np. w postaci IP (ang. intellectual property).

Wszyscy respondenci znali ŚCITT, a cztery osoby wskazały na konkretną współpracę z tą instytucją, która polegała na pomocy w nawiązywaniu kontaktów zewnętrznych, pisaniu aplikacji projektowych, studiów wykonalności lub innych opracowań oraz udziału w programie stażowym. Tylko w dwóch przypadkach respondenci stwierdzili, że nie są zadowoleni z pracy ŚCITT, gdyż „jest jednostką szkoleniową a nie transferu technologii”. Pozostali pozytywnie ocenili tę instytucję uznając, że spełnia ona dobrze rolę jaką wyznaczili jej właściciele. Jeśli nie współpracują z nią, to np. dlatego, że „ŚCITT specjalizuje się w technologiach ekoenergetycznych”.

Naukowcy (wszyscy należą do najaktywniejszych na kieleckich uczelniach) wskazywali na współpracę naukową przede wszystkim z zespołami spoza województwa: WAT, AGH, Politechnika Częstochowska, Politechnika Warszawska, IPPT. Dwie osoby wskazały na wspólne badania między UJK a PŚk (hydrologia –chemia). 7 osób wskazało na współpracę zagraniczną, przede wszystkim w postaci krótkoterminowych staży. Tylko w jednym wypadku starano się o projekt w ramach 7 PR (bez powodzenia). W trzech przypadkach wskazano na dobre kontakty naukowe z Ukrainą.

Beneficjentów infrastruktury badawczej PO IG pytano o już nawiązane kontakty z gospodarką. Tylko w jednym wypadku na sześć nie wymieniono konkretnych umów albo już realizowanych projektów (INNOTECH, PBS) we współpracy z podmiotem biznesowym. Partnerami są przeważnie przedsiębiorstwa z województwa: Sefako SA Sędziszów, Iskra sp. z o.o. Kielce, Skorupka Skarżysko-Kamienna, Oczyszczalnia Ścieków Kielce, Kieleckie Przedsiębiorstwo Robót Drogowych i Miejski Zarząd Dróg Kielce. Pytani o wskazanie szczególnie innowacyjnych przedsiębiorstw województwa, aż 13 osób wskazało na Inwex, ale wymieniono również firmy: Kipper (samochody o specjalnym wyposażeniu), Gerda (zamki), Dorbud (budownictwo ekologiczne), Iskra (technologie laserowe w energetyce), Bioelektrownie Świętokrzyskie (ekoenergetyka).

Dwóch respondentów podkreśliło znaczne utrudnienia, jakie napotyka w administracji uczelnianej oraz brak wsparcia w przygotowaniu i zarządzaniu projektami. Natomiast pozytywne opinie

uzyskał Dział Ochrony Patentowej PŚk, który wspiera od kilku lat naukowców w ocenie rozwiązań nadających się do opatentowania (na etapie przed opublikowaniem wyników badań). W przypadku UJK Regulamin zarządzania prawami własności intelektualnej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych przyjęty Uchwałą Senatu dnia 24 kwietnia 2011 roku mówi o podziale zysku z komercjalizacji dobra intelektualnego w proporcji 50 procent (autorzy) – 50 procent (uczelnia). Dodatkowo w 2012 roku powołany został Dział Innowacji i Transferu Technologii, który kompetencyjnie przygotowany jest do wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego Uczelni, transferu wyników prac naukowych do gospodarki oraz wsparcia procesów komercjalizacji.

Osoby spoza uczelni zgłaszały problem z dostępem do uczelnianej infrastruktury laboratoryjnej, w tym tej zbudowanej w ramach PO IG (z PO IG w Kielcach zainwestowano w wyposażenie laboratoriów ok. 90 mln zł, w proporcji 46 mln – PŚk, 44 mln - UJK). Jedna z firm (Teds paw) stwierdziła, że sama zbudowała (w ramach RPO) zaawansowane laboratorium badań w obszarze spawania metali i oferuje swoje usługi innym przedsiębiorstwom. Utrudnienie dostępu do infrastruktury uczelnianej wynika wg respondentów z dwóch przyczyn: a) jej rozczłonkowania i w związku z tym trudności uzyskania odpowiednich zgód decydentów i b) z faktu braku wzoru umowy na świadczenie usług przedsiębiorcom i związanej z tym obawy przed zarabianiem niezgodnym z zasadami PO IG oraz świadczeniem niedozwolonej pomocy publicznej¹⁵.

Na Politechnice zidentyfikowano kilka grup badawczych bardzo blisko współpracujących z gospodarką. Grupy i ich naukowcy w sposób ciągły realizują takie projekty w kilku dziedzinach:

- zaawansowane materiały budowlane, laserowe technologie metali oraz inżynieria powierzchni;
- hydrologia, inżynieria i gospodarka wodna, budownictwo wodne, ekologia, ochrona środowiska;
- elektrotechnika pojazdowa, systemy bezpieczeństwa w pojazdach, wytrzymałość materiałów i modelowanie.

W wyniku wstępnej analizy zespołów UJK zidentyfikowano trzy

¹⁵ Uczelnie świętokrzyskie wskazują, że takie umowy istnieją w ich jednostkach odpowiedzialnych za transfer technologii, co może sugerować niewystarczającą komunikację na linii nauka-biznes

interesujące z punktu widzenia RIS3 zespoły prowadzące w sposób ciągły badania aplikacyjne o znamionach nowości:

- mikrobiologia, mikroorganizmy;
- optoelektronika, zimne źródła światła;
- ekologia i ochrona środowiska.

Respondenci w kilku wypadkach stwierdzają, że zespoły z kieleckich uczelni nie mają szans realizacji dużych projektów o istotnym znaczeniu dla regionalnej czy krajowej gospodarki. Największe osiągnięcia mogły być osiągnięte tylko w przypadkach, w których regionalne zespoły były partnerem konsorcjów dużych instytucji naukowo-badawczych (AGH, WAT, IPPT PAN).

2. Tradycyjne sektory gospodarki województwa

Gospodarka woj. świętokrzyskiego oparta jest przede wszystkim na trzech branżach gospodarki: a) surowce, kopaliny i przetworzone materiały budowlane, b) rolnictwo, c) przemysł metalowy. W pierwszej wersji projektu strategii innowacji¹⁶ województwa pojawiły się też: branża targowo-kongresowa, turystyka medyczna/ zdrowotna, efektywne wykorzystanie energii, transfer wiedzy i wzornictwo. Aby jednak te ostatnie branże stały się istotnym elementem konkurencyjności województwa, potrzeba wizji, wielu lat inwestycji i zintegrowanych działań promocyjnych. W zbliżających się latach sektory te, wraz z technologiami telekomunikacyjnymi mogą być natomiast stopniowo włączane do trzech podstawowych sektorów regionalnej gospodarki wpływając na ich „inteligencję”.

Główne ośrodki przemysłu w woj. świętokrzyskim to:

- metalowy i maszynowy (Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Kielce)
- materiałów budowlanych (Kielce, Pińczów, Małogoszcz, Ożarów)
- ceramiczny (Ćmielów)
- hutniczy (Ostrowiec Świętokrzyski)
- energetyczny (Połaniec).

Przemysł województwa ukształtowany został w ścisłym powiązaniu z istniejącymi tu zasobami surowców skalnych, chemicznych i energetycznych oraz z wielowiekowymi tradycjami związanymi z wy-

twarzaniem i obróbką metali. Duże zasoby różnorodnych kopalin stanowią dobre zaplecze do rozwoju produkcji materiałów budowlanych. W rejonie Kielc oraz południowo-zachodniej części województwa występuje duża koncentracja przemysłu wydobywczego kopalin i przeróbki surowców skalnych, w tym wapieni dla przemysłu cementowego i wapienniczego. Na południowym obszarze województwa występują cegielnie, tam też ma miejsce największa w kraju produkcja wyrobów gipsowych. Kluczowy dla województwa jest także przemysł metalurgiczny, maszynowy, odlewniczy i precyzyjny. W województwie produkuje się również stal i wyroby hutnicze. Istotną rolę odgrywa przemysł spożywczy. Najprężniej rozwijające się branże to: mięsna, mleczarska, młynarska i owocowo-warzywna.

Do największych przedsiębiorstw regionu należą:

- Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o.
- Cersanit S.A. GK Kielce
- Pilkington S.A. Sandomierz
- Grupa Polskie Składy Budowlane S.A. Busko-Zdrój
- Elektrownia Połaniec S.A. Grupa Electrabel Polska
- Lafarge Cement S.A. Cementownia Małogoszcz
- NSK Bearings Polska S.A. Kielce
- Echo Investment S.A. Kielce
- Grupa Kolporter Kielce S.A.

W układzie terytorialnym Świętokrzyskie zajmuje ostatnie miejsce w rankingu (2011r.) pod względem liczby przedsiębiorstw przemysłowych, oraz przedostatnie w analogicznym rankingu sektora usług.

Na najnowszej liście wartości firm według „Rzeczpospolitej” Elektrownię Połaniec wyceniono na 1,8 mld zł, zaś hutniczą Celsę Ostrowiec na ponad 1 mld zł. Do granicy miliarda zbliża się Kolporter Krzysztofa Klickiego i Rovese Michała Sołowowa. Wśród 44 firm z woj. świętokrzyskiego, obecnych na liście 2000 największych w Polsce znajduje się 19 przedsiębiorstw przemysłowych.

Na giełdzie warszawskiej notowanych jest tylko siedem firm z województwa świętokrzyskiego, głównie z sektora budownictwa, materiałów budowlanych i wyposażenia wnętrz. W woj. świętokrzyskim jest też pięć spółek notowanych na NewConnect¹⁷.

¹⁶ Priorytety innowacyjnego rozwoju województwa świętokrzyskiego. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku – projekt

¹⁷ **NewConnect** – zorganizowany rynek akcji Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, prowadzony poza rynkiem regulowanym w formule alternatywnego systemu obrotu

Nakłady na badania i rozwój w woj. świętokrzyskim jako odsetek PKB wyniósł w 2010r. tylko 0,42 procent, czyli 132 zł na mieszkańca (Polska - 0,74 procent). W prywatnym sektorze w B+R pracowały tylko 364 osoby.

W branży budowlanej kapitał zagraniczny zainwestował przede wszystkim w cementownię i produkcję betonu. Firmy produkujące bardziej przetworzone materiały (ceramika, porcelana) należą do krajowych właścicieli. W branży metalowej BIZ zainwestował przede wszystkim w duże firmy produkujące części dla przemysłu samochodowego oraz elementy do dużych konstrukcji metalowych. Wielu mniejszych producentów: odlewnie, spawalnie, uszlachetnianie powierzchni są w posiadaniu polskich właścicieli, po-

dobnie jak rolnictwo, które pozostaje w rękach rodzimego kapitału.

Struktura produkcji sprzedanej przemysłu zdominowana jest przez przetwórstwo przemysłowe (81 procent), w tym szczególnie przez: produkcję wyrobów z surowców niemetalicznych (26 procent), produkcję artykułów spożywczych i napojów (16 procent) oraz produkcję maszyn i urządzeń (8 procent). Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę stanowi w Świętokrzyskim 16 procent produkcji sprzedanej przemysłu, a górnictwo i kopalnictwo – 3 procent.

Krótką charakterystyką kluczowych dla gospodarki województwa sektorów gospodarki (surowce i materiały budowlane, odlewnictwo metali oraz rolnictwo) znajduje się rozdziale III.3 Strategii.

Ramka 2. „ENERGIS – Budynek Dydaktyczno – Laboratoryjny Inżynierii Środowiska, Politechnika Świętokrzyska Kielce”

Termin realizacji: 01.01.2010 – 31.12.2012

Źródła finansowania: 85 procent Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, 15 procent Budżet Państwa.

Program – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Priorytet XIII – Infrastruktura Szkolnictwa Wyższego

Działanie 13.1 – Infrastruktura Szkolnictwa Wyższego

Inwestor: Politechnika Świętokrzyska, Kielce

Koncepcja i projekt: dr hab. inż. Jerzy Zbigniew Piotrowski, prof. PŚk; mgr inż. arch. Włodzimierz Tracz; mgr inż. Radosław Zaborek

Generalny wykonawca: Dorbud S.A., Kielce

W ramach realizacji projektu pn.: „Energis – Budynek Dydaktyczno – Laboratoryjny Inżynierii Środowiska, Politechnika Świętokrzyska Kielce” wybudowano budynek ENERGIS na potrzeby nowego Wydziału Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki w Politechnice Świętokrzyskiej. Obiekt został oddany do użytku w marcu 2012 roku. Na 5000 m² mieszczą się 22 sale dydaktyczne i laboratoryjne, aule wykładowe, sala prezentacyjna i klubowa. Jest budynkiem „inteligentnym”, zasilanym z odnawialnych źródeł energii. Jest samowystarczalny w zakresie energii cieplnej, wykorzystuje energię zakumulowaną w gruncie i powietrzu (pompy ciepła, rekuperatory) oraz energię promieniowania słonecznego (kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne). Zastosowano w nim również oryginalne, innowacyjne rozwiązania: energoaktywne pokrycie, wykorzystanie powietrza traconego z toalet do zasilania pomp ciepła powietrze-woda, wykorzystanie wody opadowej. Budynek, poprzez urządzone laboratoria oraz strukturę konstrukcyjną, został przystosowany do prowadzenia w nim badań nowych rozwiązań prototypowych i wdrożeniowych m.in.: instalacji grzewczych na biomasę, akumulacji ciepła, instalacji OZE (turbin i energetycznych urządzeń wodnych, sond gruntowych). Jest jednym wielkim laboratorium badawczo-wdrożeniowym i jednocześnie doskonałym zapleczem dydaktycznym. Studenci mogą na bieżąco, bezpośrednio lub poprzez instalację BMS, obserwować i sterować pracą instalacji OZE, urządzeń grzewczych, wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, kontrolować bilans zysków i strat energetycznych oraz parametrów środowiska. Wszystko to razem sprzyja kształtowaniu u studentów postaw proaktywnych i proinnowacyjnych, które są bardzo cenione nie tylko na lokalnym czy regionalnym rynku pracy. Ponadto w budynku są zlokalizowane cztery nowoczesne technologicznie laboratoria dydaktyczno-naukowe.

Wymienione trzy tradycyjne specjalizacje gospodarcze województwa należą do branż nisko innowacyjnych. Przemysł budowlany i rolnictwo sprzedają głównie nieprzetworzone produkty rolne i surowce. W obu tych sektorach pojawiają się nowe i innowacyjne metody produkcji i technologie, a także nowe techniki zarządzania i organizacji pracy. Można tu wymienić np. food design, żywność funkcjonalną czy budownictwo pasywne i zrównoważone. Projekt „ENERGIS – Budynek Dydaktyczno – Laboratoryjny Inżynierii Środowiska, Politechnika Świętokrzyska Kielce” zrealizowany przez Politechnikę we współpracy z kielecką firmą Dorbud SA jest przykładem rozwoju budownictwa pasywnego. Zauważyć też należy powstanie Świętokrzysko-Podkarpackiego Klastra Budowlanego INNOWATOR (www.klaster-innowator.pl) prowadzonego przez Staropolską Izbę Przemysłowo-Handlową oraz Świętokrzysko – Podkarpackiego Klastra Energetycznego prowadzonego przez ŚCITT (<http://klasteroze.it.kielce.pl>).

Najbardziej zaawansowana technologicznie jest branża metalowa. Jest ona również potencjalnie najłatwiejsza do zmodernizowania w kierunku wytwarzania bardziej przetworzonych produktów. Już dzisiaj duża część produkcji tego sektora w województwie dotyczy zaawansowanych technologii o znacznej wartości dodanej takich jak: produkcja maszyn specjalnego przeznaczenia (5 procent), produkcja karoserii samochodowych (5 procent) oraz wytwarzanie warstw uszlachetniających produkty metalowe (6 procent). Eksport produkcji nisko przetworzonej tej branży (ponad połowa produkcji) kierowana jest do Niemiec i Austrii, czyli do krajów tradycyjnie wiodących na rynkach produktów metalowych. To sugeruje, że świętokrzyskie służy tym krajom jako źródło nisko przetworzonego surowca, który w tych krajach jest dalej przetwarzany na produkt końcowy o znacznej wartości dodanej. Temat ten wymaga pogłębionego badania w celu porównania (benchmarkingu) wybranych regionów Niemiec i Austrii, które przed 20-30 laty były wiodące w metalurgii i odlewnictwie. Benchmark umożliwi zaproponowanie możliwej adaptacji polskich i zagranicznych rozwiązań i rodzimego know-how przez świętokrzyskie firmy branży metalowej gotowe do podjęcia ryzyka rozwijania i wdrożenia globalnie nowych technologii z wykorzystaniem wsparcia RIS3. W każdym z takich przypadków będzie istniała konieczność wzmocnienia odpowiedniej

ekspertyzy na kieleckich uczelniach (przede wszystkim na Politechnice Świętokrzyskiej), personalne wzmocnienie zespołów naukowych oraz dofinansowania infrastruktury badawczej. Odpowiednie działania można będzie sfinansować z krajowych (PO IR) jak też europejskich mechanizmów (ERA Chair).

Elementami mogącymi wpłynąć na wzrost konkurencyjności tradycyjnie silnych sektorów gospodarki w województwie są technologie ICT, ale też ekologia, inżynieria środowiska oraz nowe źródła energii. W tym obszarze działa w województwie kilka firm na dobrym poziomie, a na Politechnice dofinansowano budowę laboratoriów mogących prowadzić zaawansowane badania i świadczyć wysokospecjalistyczne usługi naukowo-badawcze w tych obszarach.

Podsumowanie

Sektorami gospodarki, na których rozwija się województwo są sektory tradycyjne: surowce mineralne i budownictwo, przemysł metalowy i maszynowy, odlewnictwo oraz rolnictwo. Wschodzącymi sektorami są też ekologia i ochrona środowiska, turystyka oraz nowe źródła energii. Należy opracować strategię rozwoju albo stopniowego przekształcania sektora surowców i budownictwa (proponuje się benchmark z rozwiniętymi regionami, które pierwotnie opierały swój rozwój na podobnym przemyśle – w trakcie identyfikacji). Na Politechnice powstały nowoczesne laboratoria w obszarze przetworzonych materiałów budowlanych (spieniony asfalt, materiały izolacyjne itp.). Ponadto rozwija się budownictwo ekologiczne i pasywne (Klaster Innowator, Dorbud SA). Zbudowano na Politechnice inteligentny budynek pasywny Energis, jako demonstrator i ośrodek naukowo-dydaktyczny.

Rolnictwo w województwie ma duży potencjał rozwojowy, ponieważ startuje z relatywnie niskiego poziomu spowodowanego niską wydajnością i rozdrobnieniem gospodarstw. Rozwój sektora przetwórstwa rolno-spożywczego wymaga dużych nakładów i musi stawić czoła konkurencji innych regionów, w tym z Polski Wschodniej. Wprowadzenie rolnictwa na ścieżkę inteligentnego rozwoju może stanowić wyzwanie, ponieważ w województwie nie ma jednostki naukowej w tym obszarze. Jedną z opcji może być rozwój maszyn i urządzeń rolniczych i przetwórczych, gdyż

w regionie są w tym obszarze unikalne kompetencje (maszyny i obrabiarki).

Duży potencjał innowacyjny spoczywa w przemyśle odlewniczo-metalowym i maszynowym. Produkty tego sektora są już obecnie rozpoznawalne w kraju i poza jego granicami. Wprawdzie są one często zbyt mało przetworzone, jednak wyłaniają się również rozpoznawalne produkty niszowe (np. samochody na specjalne zamówienia oparte o znane marki i o specjalnie dostosowanym wyposażeniu). Proponuje się benchmark Austrii, lub niektórych regionów Niemiec, Słowacji czy Czech, czyli dawnych zagłębi metalurgii i odlewnictwa. Należy wskazać na unikalne polskie technologie metali dotychczas niewdrożone (np. lekkie konstrukcje z „dmuchanej” blachy – Zieta Processdesign <http://www.zieta.pl>) oraz możliwość przystąpienia przedsiębiorstw z tego obszaru do międzynarodowych platform innowacyjnych (np. Europejska Platforma Cienkich Warstw EFDS <http://www.efds.org/>). Należy też pogłębić współpracę sektora metalowego z Politechniką, np. w ramach unikatowego Centrum Laserowych Technologii Metali i kilku innych dofinansowanych w ramach PO IG. Proponuje się też organizację regionalnego klastra technologicznego tego sektora (prawdopodobny lider: Staropolska Izba Handlowo-Przemysłowa), który mógłby znaleźć swój załóżek wśród członków np. Stowarzyszenia Producentów Komponentów Odlewniczych KOM-CAST (<http://www.kom-cast.pl>). Stowarzyszenie to funkcjonuje od 2006 r. i ma na celu wzmocnienie współpracy podmiotów z branży odlewniczej i podniesienie ich konkurencyjności w pięciu województwach Polski Wschodniej.

Inne branże jak ekoenergia, ochrona środowiska czy też informatyka mogą pomóc uruchomieniu mechanizmu tworzenia bardziej inteligentnych gałęzi przemysłu na bazie tradycyjnych sektorów kluczowych dla województwa.

3. Uczelnie wyższe – potencjalna rola w RIS3

Województwo świętokrzyskie posiada 15 wyższych uczelni, na których pracuje ponad 1800 nauczycieli akademickich (dane z 2010r.). Liczba studentów jest niewielka i spada w ostatnich latach. W 2010 roku łącznie w szkołach publicznych i niepublicznych w województwie kształciło się 45 732 studentów, co ozna-

cza 361 studentów w przeliczeniu na 10 000 ludności (13. pozycja w kraju). Od roku 2005 wartość tego wskaźnika zmniejszyła się o 88 osób. Województwo ma ponadto najniższą liczbę absolwentów w kraju, i najszybciej spadającą liczbę absolwentów na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych. Województwo ma także niską liczbę samodzielnych pracowników nauki (309) i uczestników studiów doktoranckich (123).

Struktura kierunków kształcenia na świętokrzyskich uczelnia wymaga lepszego dopasowania do zapotrzebowania regionalnej gospodarki. Mniej niż 30 procent wszystkich studentów kształci się w kierunkach związanych pośrednio z gospodarczymi specjalnościami województwa: 8 procent studentów kształci się w kierunkach inżynierjno-technicznych, 7 procent w produkcji i przetwórstwie, 11 procent studiuje architekturę i budownictwo, a 3 procent ochronę środowiska. W województwie nie ma kierunków poświęconych rolnictwu, rybactwu czy też leśnictwu.¹⁸

Politechnika Świętokrzyska posiada pięć wydziałów:

- Wydział Budownictwa i Architektury,
- Wydział Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki,
- Wydział Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki,
- Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn (kategoria naukowa A),
- Wydział Zarządzania i Modelowania Komputerowego.

Dwa z tych wydziałów (Budownictwo i Architektura oraz Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki) powstały w 2012 roku w wyniku podziału jednego z wydziałów.

Uczelnia posiada prawa do nadawania stopnia doktora nauk technicznych w 7 dyscyplinach: automatyka i robotyka, budownictwo, inżynieria środowiska, elektrotechnika, mechanika, budowa i eksploatacja maszyn oraz inżynieria produkcji, a także prawa do habilitowania w trzech dyscyplinach: budowa i eksploatacja maszyn, budownictwo oraz elektrotechnika. Politechnika jest uczelnią w pełni akademicką oferując studia I, II i III stopnia. Aktualnie Politechnika zatrudnia 450 nauczycieli akademickich.

W pierwszym rankingu jednostek naukowych przeprowadzonym

¹⁸ Poznański Park Naukowo-Technologiczny (2011), *Raport z analizy gospodarki województwa świętokrzyskiego na potrzeby aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego*.

przez KEJN¹⁹ wg nowych zasad opublikowanym w październiku 2013 jeden z pięciu wydziałów uczelni (Wydział Mechatroniki i Budowy Maszyn) otrzymał kategorię A, podczas gdy pozostałe mają kategorię B (wyniki kategoryzacji mogą jeszcze ulec zmianie wskutek odwołań)²⁰. Z punktu widzenia realizacji strategii RIS3 badania materiałowe, w tym dot. metali prowadzone są na Wydziale Mechatroniki i Budowy Maszyn – najlepszym wydziale Politechniki.

Bazę lokalową uczelni stanowią, usytuowane na terenie 22-hektarowego kampusu w centrum miasta, pięć budynków dydaktycznych z halami laboratoryjnymi, unikalne w skali kraju Centrum Laserowych Technologii Metali, nowoczesny gmach Rektoratu i Biblioteki Głównej, hala dydaktyczno-sportowa, nowoczesne audytorium na 600 miejsc, sześć domów akademickich, dwa budynki z lokalami mieszkalnymi, obszerny budynek z siedzibą między innymi „Klubu pod Krechą” oraz hale laboratoryjne i budynki biurowo-dydaktyczne Wydziału Mechatroniki i Budowy Maszyn w Dąbrowie k. Kielc – tworząc tzw. „mały kampus” o powierzchni 2,75 hektara.

Centrum Laserowych Technologii Metali prowadzi już szereg projektów badawczych i usługowych we współpracy z lokalnym przemysłem oraz z partnerami z Polski. W latach 2012-2015 realizowany jest duży projekt PBS „Technologie laserowego spawania dla energetyki i ochrony środowiska” (wartość dla PŚk – 1,7 mln zł), w którym wykonawcami są m.in. Fabryka Kotłów SEFAKO z Sędziszowa oraz Zakłady Precyzyjne Iskra z Kielc. W latach 2008-2013 zidentyfikowano szereg mniejszych projektów realizowanych przez Centrum z udziałem lokalnego przemysłu (firmy: PPHP Met-Stal Stąporków, Stokota sp. z o.o., PPUH „W&W Globus” Witold Rybka, Wojciech Rybka, Fabryka Maszyn Pralniczych PRAMA sp. z o.o., Zakład Usługowo-Produkcyjny Sadłocha i S-ka S.C., PPHU Zapala Zdzisław, PPHU Raczyński, AZTEC, Zakład Urządzeń Odpylających Łuczynski sp. z o.o., Zakład Ślusarsko-Mechaniczny Lach IGNACY I S-KA, FABET S.A., KLM Aluprojekt sp. z o.o.).

Budowaniu kadrowego potencjału badawczo-rozwojowego polskich jednostek naukowych w ostatnich latach służyły klu-

czowe projekty naukowo-badawcze finansowane z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG). W ramach tego programu w latach 2007-2013 w całej Polsce realizowane są prace badawcze i rozwojowe o wartości 1,2 mld euro. Politechnika Świętokrzyska jest podwykonawcą dwóch takich projektów (w nawiasie podano wartość przypadającą na PŚk):

- Opracowanie technologii nowej generacji czujnika wodoru i jego związków do zastosowań w warunkach ponadnormatywnych (714 020 zł),
- Innowacyjne środki i efektywne metody poprawy bezpieczeństwa i trwałości obiektów, budowlanych i infrastruktury transportowej w strategii zrównoważonego rozwoju (3 879 754 zł).

Drugi z projektów PO IG mieści się w kategorii zgodności z kluczowymi kompetencjami świętokrzyskiej gospodarki.

W latach 2012-2013 Politechnika pozyskała w postępowaniach konkursowych trzy projekty NCBiR, w mechanizmach INNOTECH i Programie Badań Stosowanych (PBS):

- Zintegrowany dobór właściwości mocowania fotela, pasa oraz energochłonnych cech fotela i zagłówka, INNOTECH (632 000 zł),
- Technologie laserowego spawania dla energetyki i ochrony środowiska, PBS (1 728 232 zł),
- Badania i ocena wiarygodności nowoczesnych metod pomiaru topografii powierzchni w skali mikro i Nano, PBS, (1 174 800 zł).

Drugi z tych projektów można uznać za mieszczący się w obszarze kluczowym regionalnej gospodarki. Jeśli przyjąć, że w/w projekty mają okres trwania 4-5 lat, to daje to średnioroczną wartość przychodu uczelni poniżej 1 mln zł. Biorąc pod uwagę poważne inwestycje w infrastrukturę B+R poczynione w latach 2007-2013 (patrz podsekcja nr 4 „Infrastruktura B+R”) i konieczność jej utrzymania, uczelnia musi zintensyfikować starania o granty technologiczne. Możliwości takie się pojawiły, gdyż tylko NCBiR zakontaktował w całym kraju w roku 2012 nowe projekty o wartości ok. 4,5 mld zł (z tej sumy PŚk jako jedyna jest beneficjentem poniżej 0,1 procent tej wartości).

¹⁹ Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych

²⁰ KEJN analizował i porównywał dorobek naukowy wydziałów, instytutów naukowych i badawczych ponad 960 jednostkom, którym nadawano kategorie od A+ (najwyższa) przez A, B do C (najniższa)

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach (UJK), to jedyny Uniwersytet w regionie świętokrzyskim, a jeden z dwudziestu uniwersytetów w Polsce. Zatrudnia 1639 osób, w tym 909 nauczycieli akademickich, z których 249 posiada tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego, a 441 stopień doktora. Uniwersytet posiada uprawnienia do nadawania stopnia doktora w 11 dyscyplinach i stopnia doktora habilitowanego w 2 dyscyplinach. Liczba osób kształcących się w murach UJK przedstawia się następująco:

- 16 310 studentów
- 156 doktorantów
- 667 słuchaczy studiów podyplomowych.

Oferta kształcenia UJK obejmuje 9 studiów doktoranckich oraz 34 kierunków studiów I i II stopnia w ramach prawie 150 specjalności powiązanych z różnorodnymi dziedzinami naukowymi: humanistycznymi, społecznymi, sztuki, medycznymi, przyrodniczymi, ścisłymi. UJK kształci studentów na następujących pięciu wydziałach:

- Wydział Humanistyczny
- Wydział Matematyczno-Przyrodniczy
- Wydział Nauk o Zdrowiu
- Wydział Pedagogiczny i Artystyczny (kategoria naukowa A)
- Wydział Zarządzania i Administracji

Uniwersytet prowadzi kierunki zamawiane takie jak fizyka, ochrona środowiska, chemia, matematyka, informatyka, biotechnologia, wzornictwo i fizyka techniczna. Z danych otrzymanych od UJK wynika, że w okresie od 2007 r. uczelnia zarejestrowała ogółem 12 patentów w dwóch obszarach, mianowicie fizyki chemicznej (8 patentów, za które odpowiedzialne są trzy osoby) oraz mikrobiologii (4 patenty). Z dostępnych informacji nie można oszacować komercyjnej wartości tych patentów, stąd porównanie nakładów, jakie zostały zaangażowane w wytworzenie patentów, do możliwego zwrotu z ich komercjalizacji nie jest obecnie możliwe. Prace w kierunku oszacowania tych wartości pomogłyby ocenić wdrażalność prowadzonych prac badawczych z punktu widzenia sektora prywatnego i mogłyby być przydatnym instrumentem w zarządzaniu własnością intelektualną dla Uczelni. Warto dodać, że zespoły naukowo-badawcze na Uniwersytecie skoncentrowane są na pracach w obsza-

rach: biologii komórki, ochrony środowiska, medycyny (onkologii, kardiologii, medycyny ratunkowej), biotechnologii, fizyki jądrowej, atomowej i medycznej, chemii kosmetycznej, ekonometrii, w tym nowoczesnych metod diagnostycznych, badań strukturalnych, metod chromatograficznych, analiz fizyko-chemicznych, analiz składu materiałów pochodzenia biologicznego, środowiskowego, spożywczych i przemysłowych w tym badania materiałowe (powiązanie ze specjalizacją EWE). Obszar działalności UJK obejmuje też sferę badawczo-rozwojową nauk o zdrowiu, nauk ścisłych, przyrodniczych i ekonomicznych a także szereg związanych z nim nowoczesnych branż gospodarczych jak farmaceutyka, medycyna, ochrona zasobów środowiska, czy branża spożywcza. We współpracy z Gronem Targowym Kielce, na Uniwersytecie prowadzona jest specjalizacja kształcenia „Marketing i Wystawiennictwo” oraz kierunek kształcenia Wzornictwo i Grafika Projektowa. Z powyższych obserwacji wynika, że UJK dysponuje potencjałem, który może wesprzeć niektóre z wybranych inteligentnych specjalizacji województwa.

UJK jest członkiem sieci ERRIN (European Region Research and Innovation Network - Europejska Sieć Współpracy Regionów w zakresie Badań i Innowacji), która zrzesza ponad 90 regionów UE w celu wspierania regionów w pełniejszym i efektywniejszym uczestniczeniu w Europejskim Obszarze Badawczym ERA (European Research Area). UJK jest także członkiem sieci ProTon Europe, będącej ogólnoeuropejską siecią biur ds. transferu wiedzy i technologii działających na uniwersytetach oraz w innych publicznych jednostkach naukowych, powiązanych z publicznymi organizacjami badawczymi i uczelniami wyższymi.

Kierunek rolnictwo zidentyfikowano w Kielcach na Wyższej Szkole Umiejętności im. Stanisława Staszica, Wydział Nauk o Zdrowiu i Środowisku. Studia na tym kierunku przygotowują do podjęcia pracy w instytucjach i przedsiębiorstwach związanych z organizowaniem produkcji rolniczej (jej skupem i obrotem), w instytucjach obsługujących rolnictwo, w administracji związanej z rolnictwem, doradztwa rolniczego, a także do założenia i prowadzenia gospodarstwa rolnego, własnej firmy produkcyjnej handlowej bądź dowolnej. Student może również zdobyć dodatkowe kwalifikacje i uprawnienia (np.: do pracy nauczycielskiej w rolniczych szkołach ponadgimnazjalnych). Kierunek kształci w specjalnościach:

- doradztwo rolnicze,
- melioracje w rolnictwie,
- nowoczesne technologie produkcji rolniczej i upraw.

Podsumowanie

Potencjał naukowo-badawczy województwa jest relatywnie niewysoki i z tego powodu uczelnie powinny skupić się na kilku kierunkach badań i edukacji akademickiej szczególnie istotnych dla województwa. W tym sensie wyraźnie wzmocnienie infrastruktury laboratoryjnej uczelni w ostatnich latach zdaje się spełniać te wymagania, co najmniej na Politechnice. Na tej uczelni zbudowano dość duży potencjał w obszarze materiałów budowlanych, technologii metali i maszynoznawstwa. Pozostałe laboratoria też mogą być powiązane z lokalną gospodarką (specjalne wyposażenie samochodów, ekologia, energetyka).

Zdecydowana poprawa dostępności laboratoriów dla otoczenia gospodarczego i w ten sposób budowa sieci współpracy przedsiębiorców z naukowcami mogłaby być osiągnięta przez utworzenie np. formalnej sieci laboratoriów badawczych PŚk-UJK ze wspólną ofertą, stroną internetową i pewnymi standardami (umowy, własność intelektualna, zarządzanie, promocja, sposób rozliczeń, planowanie nowych inwestycji itp.).

Oferta edukacyjna na kieleckich uczelniach wymaga lepszego dopasowania do zapotrzebowania gospodarki. Wywiady wyraźnie wskazały, że absolwenci kierunków związanych z silnymi branżami w województwie stosunkowo łatwo znajdują pracę. Tymczasem ok. 70 procent absolwentów kończy kierunki, po których bardzo trudno o takową w województwie, co zmusza ich do emigracji poza województwo. Stopniowe wzmocnianie kierunków studiów związanych z technologiami metali, maszynami, przemysłem budowlanym i surowcowym wydaje się być pożądanym kierunkiem dla świętokrzyskich uczelni. Ponadto należy rozważyć organizację wydziałów o kierunku rolnictwa i turystyki, lub powiązania tych istniejących na małych uczelniach z uniwersytetem i politechniką.

Jedną z możliwości jest też samoocena kieleckich uczelni pod kątem ich potencjalnych fuzji i zmniejszenie obecnego rozdrobnienia. Dałoby to większą możliwość kreowania nowych, interdyscyplinarnych kierunków, w tym tych, nakierowanych na wzrost innowacyjności i „inteligencji” regionalnej gospodarki.

scyplinarnych kierunków, w tym tych, nakierowanych na wzrost innowacyjności i „inteligencji” regionalnej gospodarki.

Wstępna mapa kompetencji Politechniki Świętokrzyskiej

W celu oceny potencjału badawczo-rozwojowego oraz rdzennych kompetencji Politechniki poddano analizie dorobek publikacyjny wszystkich pracowników naukowych uczelni (450 osób). Mając na uwadze charakter wyznaczonych inteligentnych specjalizacji regionu świętokrzyskiego przyjęto, że decydujący wkład dla implementacji RIS3 w województwie będzie miała właśnie Politechnika, choć bogate zaplecze naukowo-badawcze Uniwersytetu, będzie stanowić istotne, przekrojowe wsparcie dla rozwoju specjalizacji. Arbitralnie przyjęto, że pracownik posiada znaczący i aktualny dorobek publikacyjny istotny dla udziału w procesie wdrożenia RIS3 wówczas, jeśli opublikował w całej swojej karierze co najmniej osiem publikacji w czasopiśmie o obiegu co najmniej ogólnokrajowym, ujętych w bazie *Journal Citation Reports (JCR)*, w tym co najmniej jedną z nich opublikował w roku 2011 lub później. W wyniku analizy zidentyfikowano 17 pracowników naukowych spełniających te kryteria. Naukowcy ci pracują w następujących obszarach naukowych:

- Mechanika, metaloznawstwo (3)
- Budownictwo, materiały budowlane (1)
- Ekologia, inżynieria środowiska (2)
- Elektrotechnika/energetyka/termodynamika (4)
- Techniki miernictwa (2)
- Modelowanie materiałów, zjawisk i procesów materiałowych (5)

Wyniki analizy wskazują na przewagę - w grupie naukowców o największym dorobku naukowym - specjalistów zajmujących się modelowaniem procesów mechanicznych i materiałowych. Wynika to prawdopodobnie z braku wysokiej jakości infrastruktury badawczej w poprzednich latach, co istotnie ograniczało badania doświadczalne. Obecnie, wobec inwestycji zrealizowanych na kieleckich uczelniach, sytuacja ta ma szansę zmienić się w stronę wzmocnienia prac doświadczalnych i technologicznych, ale – co bardzo ważne – wspomaganymi modelami procesów.

Analiza dorobku patentowego pracowników uczelni pokazuje, że liczba zgłoszeń patentowych pracowników Politechniki wzrosła istotnie po 2008 roku, o czym świadczą liczby w kolejnych latach od 2005 roku: 2005 (3), 2006 (10), 2007 (4), 2008 (6), 2009 (13), 2010 (23), 2011 (31), 2012 (21), 2013 (20 – do września). Od roku 2009 Politechnika wdrożyła system kontroli wszystkich publikacji pod kątem identyfikacji ewentualnych informacji mogących stać się obiektem zastrzeżenia patentowego. System wydaje się dobrze spełniać swoją rolę. Pracownicy Politechniki po 2008 r. zgłosili cztery patenty międzynarodowe (EPO, UA, US) w obszarach: metaloznawstwo, miernictwo, obróbka laserowa i maszynoznawstwo. W Polsce w tym okresie pracownicy PŚk zgłosili 114 zastrzeżeń patentowych, z których przyznano dotychczas 59. Kwalifikacja tych zgłoszeń do grup tematycznych na podstawie ich tytułów przyjmuje następujący kształt:

- Budownictwo, w tym wodne (9)
- Maszynoznawstwo, metale, uszczelnienia (27)
- Elektrotechnika/energetyka (15)
- Miernictwo (20)
- Ekologia/inżynieria środowiska (7)
- Inne (w tym nowe materiały, przemysł samochodowy, techniki laserowe, obronność) (36)

Analizując nazwiska autorów patentów stwierdziliśmy, że 24 naukowców w sposób ciągły zgłasza zastrzeżenia patentowe w analizowanym okresie. Tylko czworo z nich posiada jednocześnie znaczący dorobek publikacyjny, analizowany wcześniej. Świadczy to o dość wyraźnym podziale naukowców Politechniki na tych, którzy prowadzą badania naukowe o charakterze raczej podstawowym i tych, którzy pracują nad aplikacjami. Sumując pracowników uczelni posiadających dorobek naukowy lub wynalazczy otrzymujemy liczbę 37, co stanowi 8 procent ogółu. Uczelnia powinna dołożyć starań, aby odsetek ten wzrastał w najbliższych latach.

Wstępna mapa kompetencji Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Tematyka prowadzonych na UJK badań naukowych jest rozległa. Obejmuje prace badawcze z zakresu nauk pedagogicznych, humanistycznych, społecznych przyrodniczych, artystycznych i nauk

o zdrowiu. Wyniki badań stanowią nie tylko dorobek naukowy ich twórców, ale także ofertę, jaką Uniwersytet kieruje do otoczenia kulturalnego, oświatowego, biznesowego i przemysłowego.

Badania naukowe prowadzone na Wydziale Nauk o Zdrowiu mają charakter interdyscyplinarnych prac badawczych realizowanych we współpracy z polskimi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi. Zadania badawcze w zakresie badań klinicznych, dyscyplin zachowawczych, fizjoterapeutycznych i nauk o zdrowiu realizowane są w ramach badań statutowych oraz grantu MNiSW jako wieloletnie programy badań.

Na Wydziale Pedagogicznym i Artystycznym prowadzone są m.in. badania empiryczne i teoretyczne dotyczące współczesnej edukacji i jej uwarunkowań, problemów pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, społecznej, resocjalizacyjnej, czy psychologii społecznej i twórczej. Badania naukowe prowadzone na Wydziale Matematycznym – Przyrodniczym charakteryzują się szerokim spektrum uprawianych dyscyplin, co stwarza warunki do prowadzenia badań interdyscyplinarnych. Ponadto wydział posiada nowoczesną infrastrukturę z nowoczesnym wyposażeniem laboratoriów.

Badania naukowe prowadzone na Wydziale Humanistycznym obejmują m.in. bibliotekoznawstwo, dziennikarstwo, historię i teorię literatury, językoznawstwo, badania kulturowe, historię starożytną, średniowieczną, nowożytną, najnowszą i nauki pomocnicze historii.

Badania naukowe prowadzone na Wydziale Zarządzania i Administracji, dotyczą m.in. funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw, zarządzania kapitałem ludzkim i społecznym, działania klastrów, czy zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwie innowacyjnym.

Podsumowanie

Pomimo stosunkowo niewysokiego potencjału naukowego Politechniki, dysponuje ona zapleczem mogącym włączyć się efektywnie w proces kreowania i wzmacniania regionalnych inteligentnych specjalizacji w oparciu o tradycyjne, rdzenne kompetencje województwa. Dorobek naukowy, wynalazczy oraz istniejąca na uczelni unikalna infrastruktura badawcza pozwala na zdefiniowanie następujących obszarów, w ramach których (włączając w to specjalności międzyobszarowe) należy poszuki-

wać specjalności rozwijanych wspólnie przez naukowców Politechniki oraz lokalny biznes gotowy do zainwestowania w rozwój technologii o znamionach globalnej nowości:

- technologie metali: stopy specjalne, obróbka metali, w tym laserowa i spawanie, uszlachetnianie powierzchni, końcowe produkty metalowe, części samochodowe, łożyska i inne;
- maszyny i urządzenia specjalne, w tym miernictwo i elektrotechnika;
- innowacyjne materiały budowlane w oparciu o rodzime surowce: izolacje, cementy, asfalty, kruszywa, kamień ozdobny i inne;
- ekologia i technologie środowiskowe, w tym hydrologia i ekoenergetyka;
- specjalne wyposażenie samochodów.

4. Infrastruktura B+R

Politechnika jest - obok Uniwersytetu - beneficjentem kluczowego projektu PO IG w zakresie infrastruktury B+R. Projekt o wartości niespełna 90 mln zł nosi nazwę „Rozwój bazy badawczej specjalistycznych laboratoriów uczelni publicznych regionu świętokrzyskiego”, a jego celem jest „wyposażenie w nowoczesną aparaturę naukowo-badawczą 17 laboratoriów Politechniki i 15 laboratoriów uniwersytetu”. Wartość projektu po stronie Politechniki wynosi ok. 46 mln zł. W ramach projektu utworzono bądź doposażono następujące laboratoria:

- Laboratorium Obrabiarek Sterowanych Numerycznie,
- Laboratorium Mechatroniki, Automatyki i Robotyki,
- Laboratorium Inżynierii Odwrotnej,
- Laboratorium Inżynierii Powierzchni,
- Laboratorium Mechaniki Doświadczalnej,
- **Laboratorium Innowacyjnych Technik Komputerowych Pracownia Zaawansowanych** Technik Sztucznej Inteligencji i Cyfrowego Przetwarzania Obrazów,
- Laboratorium Innowacyjnych Technik Komputerowych Pracownia Badawcza Systemów Zarządzania i Wspomagania Decyzji,
- **Laboratorium Innowacyjnych Technik Komputerowych Pracownia Multikomputerowa Robotów Mobilnych,**

- Laboratorium Inżynierii Elektrycznej Pracownia Charakteryzacji Materiałów dla Optoelektroniki, Nanoelektroniki i Fotoniki,
- Laboratorium Inżynierii Elektrycznej Pracownia Identyfikacji i Systemów Sterowania,
- Laboratorium kompatybilności elektromagnetycznej,
- Laboratorium systemów wbudowanych i mikrokontrolerów,
- Pracownia Światłowodowych Czujników i Systemów Pomiarowych,
- Laboratorium Badawcze Pomiaru Bioimpedancji,
- Laboratorium Elektrotechniki Pojazdowej,
- **Laboratorium Pomiarów Jakości Energii,**
- **Laboratorium Inżynierii Środowiska Pracownia Hydrauliki i Mechaniki Płynów,**
- Laboratorium miernictwa wielkości cieplnych i przepływowych,
- Pracownia Materiałów Drogowych,
- Laboratorium Konstrukcji Metalowych.

Na liście powyżej wyłuszczone laboratoria, które mają największy potencjał do włączenia się w specjalizacje wyznaczone w RIS3. Kilka znaczących laboratoriów związanych jest z obszarami niezwiązanymi z kluczowymi kompetencjami regionalnego przemysłu: elektrotechnika/energetyka, przemysł samochodowy i modelowanie procesów i zjawisk mechanicznych.

Na Politechnice działają ponadto: **Centrum Laserowych Technologii Metali** oraz Akredytowane Laboratorium Elektrotechniki Pojazdowej. W ramach wspólnego z Politechniką Świętokrzyską projektu PO IG, UJK wyposażył 15 laboratoriów badawczych mających służyć współpracy z otoczeniem gospodarczym:

- Laboratorium Badań Strukturalnych,
- Laboratorium Analityki Środowiska,
- **Laboratorium Badań Środowiska,**
- **Laboratorium Biologii Medycznej**
- **Laboratorium Biotechnologii,**
- Laboratorium Fizyki Powierzchni
- Laboratorium Interferometrii Laserowej
- Laboratorium Metod Chromatograficznych
- Laboratorium Modelowania Matematycznego

- Laboratorium Nowoczesnych Metod Biologicznych
- Laboratorium Spektrometrii Rentgenowskiej
- **Pracownia Cytogenetyki**
- **Pracownia Epigenetyki**
- Zespół Laboratoriów Geomorfologiczno-Hydrologicznych
- **Zintegrowane Laboratorium Systemów Informatycznych**

Wiele z powyższych jednostek naukowych wpisuje się w wyselekcjonowane inteligentne specjalizacje województwa, a ich wzmocniony nowymi inwestycjami potencjał może być wykorzystany pod kątem RIS3.

Znaczna liczba laboratoriów prowadzi do konkluzji, że utworzenie wirtualnej kieleckiej sieci laboratoriów badawczych w obszarach rdzennych kompetencji województwa oraz wprowadzenia wspólnego zarządzania nimi i wprowadzenia standardów wspólnych dla całej sieci może ułatwić korzystanie z nich przez sektor prywatny i zwiększyć synergii między nimi.

5. Instytucje otoczenia biznesu

Poprzednie raporty dot. regionalnego systemu innowacji (World Bank, PPNT) podkreślają funkcjonowanie świętokrzyskich instytucji otoczenia biznesu bardziej jako firm konsultingowych niż aktywnych aktorów systemu innowacji. Ograniczona liczba przedsiębiorstw korzystała z usług doradczych tych instytucji (5-16 procent, PPNT) w zależności od typu usługi. Do inicjatyw proinnowacyjnych zaliczono udział ŚCITT i SIPH w sieci Enterprise Europe Network i sieci KSU, oraz inicjatywę NOVATOR Staropolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej (nagroda dla przedsiębiorstw). W grudniu 2010r. w województwie funkcjonowało 26 instytucji otoczenia biznesu włączając w to fundusze pożyczkowe i gwarancyjne. Dotychczasowe analizy podkreślają niewystarczająco silną ofertę w zakresie transferu technologii i potrzebę wzmocnienia trwałej współpracy instytucji otoczenia biznesu. Oferta instytucji otoczenia biznesu nie obejmuje całości potrzeb przedsiębiorstw w trakcie procesów innowacyjnych. Najbardziej rozpoznawalne instytucje koncentrują się w Kielcach. Poniżej krótka charakterystyka kluczowych z nich w oparciu o odpowiednie strony internetowe i wypowiedzi respondentów ankiety.

Kielecki Park Technologiczny

„Kielecki Park Technologiczny to wielofunkcyjny obszar aktywności gospodarczej, działający w obszarze nowoczesnej infrastruktury. Jest miejscem nastawionym na rozwój. Park w swojej ofercie posiada nowoczesną i profesjonalnie przygotowaną infrastrukturę. Dysponuje także gotowymi do inwestowania terenami. Swoją działalnością wspiera funkcjonowanie nowych innowacyjnych firm oraz tworzy optymalne warunki do rozwoju przedsiębiorstw już istniejących na rynku. Do dyspozycji oddaje powierzchnie biurowe, laboratoryjne oraz produkcyjne. KPT skupia wokół siebie zarówno podmioty ze środowiska naukowego, jak i biznesowego. Daje możliwość komercjalizacji wyników badań naukowych. Jest także miejscem, w którym realizowane są międzynarodowe przedsięwzięcia, dzięki którym udaje się wyprofilować specjalizację podmiotów pod kątem wybranych sektorów gospodarki.”²¹

Poza wynajmem powierzchni, park oferuje różną pomoc firmom w niej działającym (przygotowywanie aplikacji projektowych, kontakty, organizacja konferencji, konsulting). W chwili obecnej w parku działa ponad 50 spółek, z których większość reprezentuje branżę ICT, reklamy i usługi doradcze. Park stara się profilować w kierunku wzornictwa przemysłowego (design).

Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii sp. z o.o.

„Centrum realizuje szereg kluczowych dla rozwoju regionu świętokrzyskiego projektów w zakresie m.in. wspierania przedsiębiorczości, audytów i transferów technologicznych, partnerstwa publiczno-prywatnego czy też analiz w obszarze efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii. ŚCITT inicjuje ważne gospodarczo działania, które mają na celu ściśle współpracę świętokrzyskich przedsiębiorców, samorządów oraz środowisk naukowych. Centrum realizuje szereg projektów finansowanych ze środków publicznych (seminaria, szkolenia, spotkania B2B, staże przedsiębiorca – naukowiec).”²²

²¹ Źródło: strona internetowa KPT: <http://www.technopark.kielce.pl/pl/projekty/CentraLab/kpt>

²² Źródło: strona internetowa ŚCITT: <http://www.it.kielce.pl/o-nas/scitt-w-pi-gulce.html>

W czasie prowadzonego badania, nie udało się nam dotrzeć do przypadków komercjalizacji technologii czy sprzedaży własności intelektualnej (ang. *intellectual property*, IP). W trakcie jednego z 45 staży powstał patent z obszaru pomiaru drgań, którym aktualnie zajmuje się Centrum. Dwie inne technologie, które centrum stara się skomercjalizować pojawiły się w klastrze energetycznym (mała energetyka wodna). Nie udało się nam jednak dotrzeć do bliższych informacji na ten temat. Wydaje się, że Centrum nie koncentruje się na transferze technologii, lecz widzi swoją misję w tworzeniu przyjaznych warunków dla tego procesu. Wygląda na to, że główny obszar działania ŚCITT ogniskuje się wokół branży ekoenergii.

Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne

„RCNT jest instytucją działającą w celu skupienia inicjatyw lokalnych oraz regionalnych dla rozwoju gospodarczego Województwa Świętokrzyskiego oraz stymulowania współpracy pomiędzy szkołami wyższymi, jednostkami naukowymi, instytucjami otoczenia biznesu i przedsiębiorstwami, ze szczególnym uwzględnieniem transferu nowoczesnych technologii i rozwoju przedsiębiorczości.

RCNT tworzy warunki organizacyjne, materialne i logistyczne dla transferu osiągnięć nauki i nowoczesnych technologii dla przedsiębiorstw oraz działalności badawczo-wdrożeniowej. Ważnym elementem działalności RCNT będzie prowadzenie procesów inwestycyjnych oraz tworzenie optymalnych warunków do inwestowania. RCNT swoją ofertę kieruje do przedsiębiorców, instytucji publicznych, instytucji otoczenia biznesu, JST oraz studentów i absolwentów uczelni.”²³

Cele RCNT opisane w internecie wymagają doprecyzowania, jest to wciąż jeszcze powstająca instytucja, która będzie rodzajem inkubatora technologicznego wyposażonego w nowoczesne laboratorium. Struktura administracyjna, realizowane projekty oraz organizowane przedsięwzięcia wskazują, że RCNT skupia się na obszarze medycyny oraz turystyki zdrowotnej.

²³ Źródło: strona internetowa RCNT: http://rcnt.pl/pl/o_nas/

Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa

„Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa jest największą organizacją otoczenia biznesu działającą w Województwie Świętokrzyskim. Na rynku funkcjonuje od 1990 roku. Obecnie zrzesza ponad 150 firm, które zatrudniają ogółem ok. 14 tys. osób. SIPH powstała w wyniku naturalnego dążenia przedsiębiorców do łączenia się w celu stworzenia przedstawicielstwa reprezentującego ich interesy m.in. poprzez:

- oddziaływanie na władze państwowe i regionalne w celu stworzenia dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorstw,
- nawiązywanie kontaktów gospodarczych,
- zbieranie, przetwarzanie i udostępnianie informacji przydatnych w działalności gospodarczej,
- prowadzenie szkoleń i treningów zawodowych,
- organizowanie spotkań ludzi biznesu.”²⁴

SIPH jest instytucją z bogatym i wieloletnim doświadczeniem we wdrażaniu funduszy dla przedsiębiorców. Izba była i jest m.in. RIF-em (Regionalną Instytucją Finansującą) dla programów przedakcesyjnych PHARE oraz komponentów regionalnych Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Jako jedyny samorząd gospodarczy w województwie, Izba inicjuje także konferencje i szkolenia dla przedsiębiorców, a także tworzy platformy współpracy pomiędzy nimi. Na uwagę zasługuje koordynacja Świętokrzysko-Podkarpackiego Klastra Budowlanego INNOWATOR (3), skupiającego przedsiębiorstwa z najważniejszego gospodarczo sektora województwa oraz działania zmierzające do zbudowania klastra metalowo-odlewniczego. Zwraca jednak uwagę fakt, że do INNOWATOR-a nie należy kilka kluczowych dla gospodarki przedsiębiorstw tej branży.

²⁴ Źródło: strona internetowa SIPH: <http://www.siph.com.pl/pl/OSiph/ONas>

Ramka 3. **Świętokrzysko-Podkarpacki Klaster Budowlany INNOWATOR**

Powstał jako platforma współpracy, która ułatwia transfer wiedzy i nowoczesnych technologii, podnoszenie umiejętności kadr oraz promocję przedsiębiorstw.

FORMY DZIAŁALNOŚCI:

- Organizowanie konferencji i seminariów na temat nowych technologii w budownictwie, zarządzania przedsiębiorstwem, promocji, klasteringu i sądownictwa polubownego;
- Prowadzenie badań nad nowoczesnymi technologiami;
- Dofinansowanie w firmach klastra procesów certyfikacji zarządzania jakością oraz certyfikacji wyrobów i usług;
- Promocja idei klasteringu oraz firm klastra w środkach masowego przekazu i w wydawnictwach;
- Organizacja wyjazdów studyjnych.

KORZYŚCI Z PRZYSTĄPIENIA DO KLASTRA:

- Nawiązanie współpracy dzięki nowym kontaktom, wymiana doświadczeń;
- Realizacja wspólnych projektów;
- Możliwość wpływu na kierunki rozwoju branży;
- Udział w wypracowaniu i wdrożeniu innowacyjnych technologii;
- Łatwiejszy dostęp do wiedzy i efektów działalności ośrodków badawczo-rozwojowych;
- Wsparcie zarządzania dzięki szkoleniom i doradztwu;
- Dofinansowanie procesów certyfikacji;
- Wspólne działania promocyjne.

CZŁONKOWIE KLASTRA Z WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIEGO:

- Aluco System Sp. z o.o. Kielce
- BIKO-SERWIS Sp. z o.o. S.k. Chęciny
- BIO-MED Sp. z o.o. Kielce
- Dorbud S.A. Kielce
- Dorbud Produkcja Sp. z o.o. Kielce
- Fundacja na rzecz rozwoju nauki i szkolnictwa wyższego w woj. świętokrzyskim Kielce
- Jednostka Innowacyjno-Wdrożeniowa „Inwex” Sp. z o.o. Kielce
- Metrosystem Sp.j. Kielce
- Politechnika Świętokrzyska Kielce
- P.W. Partner Starachowice
- Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa Kielce

Podsumowanie i wnioski

Podobnie jak w całej Polsce, w woj. świętokrzyskim powstało szereg nowych instytucji otoczenia biznesu i jednostek transferu technologii, które w rzeczywistości mają ograniczone sukcesy w obszarze, który miał być ich głównym polem działań. Wzajemne powiązanie i relacje między tymi jednostkami wymagają dalszego doprecyzowania, jak także odniesienia do potencjałów województwa. W nadchodzącej perspektywie instytucje te muszą skupić się w większym stopniu na działalności, która jest ich główną misją (czyli efektywnym wsparciu przedsiębiorstw w tych obszarach, w których przedsiębiorstwa tego wsparcia potrzebują oraz kojarzenia partnerów ze świata biznesu i nauki w celu tworzenia nowych rozwiązań przynoszących zysk i zwiększających konkurencyjność gospodarki województwa), a w mniejszym stopniu poświęcać się działaniom pobocznym (np. szkoleniom, organizacji konferencji, pomocy w pisaniu wniosków o dofinansowanie, zarządzaniu nieruchomościami, itp.).

Biorąc pod uwagę ograniczony potencjał B+R, należy doprecyzować podział zadań pomiędzy tymi instytucjami i dążyć do eliminacji powtarzających się kompetencji i inwestycji. Instytucje te powinny wspólnie, w wyniku dialogu zbudować spójny system, w którym poszczególni aktorzy specjalizują się w określonej usłudze i kompetencji, które tworzą całość, rodzaj „jednego okienka” dla przedsiębiorcy, inwestora, czy wynalazcy.

6. Synergie między sektorami nauki gospodarki w województwie

W województwie wyróżniają się następujące obszary, które mogą wpłynąć na wzrost konkurencyjności gospodarki poprzez skoncentrowaną interwencją publiczną w latach 2014-2020: materiałów budowlanych i surowców mineralnych oraz odlewnictwa metali i budowy maszyn. Mniej wyrazistymi sektorami, jednak posiadającymi potencjał dla inteligentnych specjalizacji, które będą napędzać rozwój województwa są: rolnictwo, turystyka, technologie ICT, ekologia i energetyka odnawialna, oraz wyposażenie samochodów. Większość z nich została wskazana w RIS3 jako obszary inteligentnej specjalizacji woj. świętokrzyskiego, które teraz muszą zostać jeszcze doprecyzowane i mocniej rozwinięte, aby zweryfikować ich potencjał dla gospodarki regionu.

Inteligentne specjalizacje to takie obszary gospodarki, które nie tylko wzmacniają współpracę między obszarem nauki i biznesu, ale także takie, które znajdują się na skrzyżowaniu innych sektorów, dzięki czemu w ich obrębie powstają nowe produkty, usługi, procesy itp. Z połączenia wyżej wymienionych sektorów, można więc stworzyć przykłady potencjalnie nowych obszarów działalności gospodarczej, które mogłyby stać się inteligentnymi specjalizacjami województwa świętokrzyskiego, np.:

- Elementy metalowe do samochodów specjalnego (jednostkowego) przeznaczenia;
- Systemy energetyczne oparte na technologiach hybrydowych zastosowane w energochłonnych technologiach metalurgicznych (znaczne obniżenie kosztów wytwarzania);
- Maszyny i urządzenia do przetwarzania lokalnych produktów rolnych (roślinnych, mięsnych, biomasy);
- Innowacyjne produkty konstrukcyjne i inne z metalu do budownictwa (lekkie konstrukcje metalowe specjalnego przeznaczenia z „dmuchanej” blachy);
- Stopy do specjalnych zastosowań, uszlachetniane m.in. poprzez uszlachetnianie powierzchni;
- Budownictwo ekologiczne, pasywne;
- Maszyny i urządzenia dla małej energetyki wodnej;
- Utylizacja odpadów i rekultywacja terenów powydobywczych;
- Asfalty wytwarzane i stosowane w niższych temperaturach;
- Technologie łączenia różnych materiałów, z których co najmniej jeden jest metalem.

Zastrzegamy, że powyższa lista jest jedynie krótką i niefachową listą, służącą raczej pokazaniu kierunku myślenia RIS3, niż wykazem realnych, „inteligentnych” alternatyw dla tradycyjnych sektorów świętokrzyskiego. Zwracamy uwagę, że w każdym z tych przypadków nie zmniejszamy znaczenia lokalnych sektorów kluczowych, lecz wzmacniamy ich pozycję. Wzmocnienie to nie polega jednak na tym, że zwiększamy eksport ich nisko przetworzonych produktów zwiększając zatrudnienie i produkcję w zakładach kluczowego przemysłu. Pokazany model tworzy nowe firmy i miejsca pracy w otoczeniu kluczowego sektora, które odbierają jego produkt lokalnie, przetwarzają i sprzedają produkt znacznie

bardziej przetworzony od surowca lub półsurowca wytwarzanego przez sektor tradycyjny. W efekcie powstają nowe miejsca pracy w województwie, a firmy tradycyjnego sektora pozyskują sieć trwałych odbiorców swoich produktów lokalnie.

7. Inwestycje RPO w innowacyjność i wzrost konkurencyjności RPO 2007 – 2013

Analiza ok. 800 projektów w obszarze „innowacyjność i wzrost konkurencyjności” zrealizowanych w ramach RPO w latach 2007-2013 pokazała, że dotyczą one następujących sektorów gospodarki i usług (kolejność wg intensywności pomocy, wyniki półilościowe):

1. Turystyka, hotelarstwo, spa
2. Medycyna, usługi (stomatologia, chirurgia plastyczna, RTG)
3. Przemysł kamieniarski
4. Materiały budowlane
5. Przemysł metalowy
6. Przemysł drzewny, stolarka, meble, pelety
7. Ekologia (utylizacja odpadów, przerób)
8. Wytwarzanie biomasy z odpadów
9. Energetyka wodna
10. Energetyka wiatrowa
11. Stacje obsługi samochodów i myjnie samochodowe

Analiza tych projektów wskazuje na to, że służyły one niemal wyłącznie odnowieniu parku maszynowego lub remontu i wyposażenia obiektów (np. dla celów hotelowych czy turystycznych) a nie rozwojowi rodzimych innowacyjnych technologii.

8. Załącznik A

Respondenci ankiety prowadzonej w IV kwartale 2013 roku przez ekspertów Banku Światowego:

1. Prof. Lidia Dąbek, Dziekan Wydziału Inżynierii Środowiska, Geomatyki i Energetyki PŚk
2. Dr hab. Anna Rabajczyk, Samodzielny Zakład Ochrony i Kształtowania Środowiska, UJK Kielce
3. Prof. Bogdan Antoszewski, Projekt PBS „Technologie laserowego spawania dla energetyki i ochrony środowiska”, PŚk
4. Dr Włodzimierz Grochał, Dyrektor, ŚCITT
5. Dr Łukasz Bąk, szef Laboratorium Inżynierii Środowiska,

Pracownia Hydrauliki i Mechaniki Płynów

6. Tadeusz Józwiak, członek zarządu TEDSPA W sp. z o.o.
7. Prof. Andrzej Neimitz, Kierownik Katedry Podstaw Konstrukcji Maszyn PŚk
8. Łukasz Bilski, Prezes ŚCITT
9. Prof. Marek Iwański, Dziekan Wydziału Budownictwa i Architektury, PŚk
10. Dr Małgorzata Cieślikowska, Koordynator ds. Rozwoju, Bumar Amunicja SA
11. Tomasz Tworek, Prezes Dorbud SA
12. Dr Marek Jaśkiewicz, Kierownik projektu NCBiR INNOTECH „Zintegrowany dobór właściwości mocowania fotela, pasa oraz energochłonnych cech fotela i zagłówka”
13. Prof. Edward Miko, PŚk, kierownik Laboratorium Obrabiarek Sterowanych Numerycznie
14. Ryszard Zbróg, Prezydent Staropolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej,
15. Prof. Elżbieta Czerwosz, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, UJK
16. Dorota Bisińska, Dyrektor, Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 4. Stanowisko KE – kontekst zewnętrzny

W celu przygotowania podstaw do negocjacji Umowy Partnerstwa, Komisja opracowała dokument prezentujący jej stanowisko, wskazujący na główne wyzwania i „wąskie gardła” z którymi boryka się Polska, jak też priorytety w zakresie finansowania, które Polska, a także jej regiony, w tym Świętokrzyskie, musi wziąć pod uwagę, aby przezwyciężyć wskazane trudności.

Tabela 5. **Proponowane obszary działań prowadzących do realizacji celów strategii Europa 2020**

Wyzwania (KE – Stanowisko)	Priorytety w zakresie finansowania (KE – Stanowisko)	Obszary interwencji strategicznej (projekt UP)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Słabo rozwinięta infrastruktura (koleje i IT) 2. Mało atrakcyjny system badań i innowacji; słaba konkurencyjność firm, 3. Niskie wskaźniki aktywności zawodowej 4. Nieefektywne wykorzystanie zasobów 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury sieciowej dla potrzeb rozwoju i tworzenia miejsc pracy 2. Stworzenie środowiska gospodarczego przyjaznego innowacjom 3. Zwiększenie uczestnictwa w rynku pracy – poprzez poprawę wskaźników zatrudnienia, integrację społeczną i politykę edukacyjną 4. Gospodarka przyjazna dla środowiska, efektywnie wykorzystująca zasoby 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Polska Wschodnia 2. Centra województw wraz z ich obszarami funkcjonalnymi 3. Miasta i dzielnice wymagające rewitalizacji 4. Obszary wiejskie charakteryzujące się najsłabszym dostępem mieszkańców do dóbr i usług wynikających z możliwości rozwoju 5. Obszary przygraniczne

Źródło: *Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in Poland for the period of 2014-2020, ref. Ares(2012)1138133-28/09/2012*

Tabela 6. **Główne cele dla Polski wynikające z Europa 2020 i KPR**

Główne cele programu Europa 2020	Obecna sytuacja w Polsce	Krajowe cele na 2020, zawarte w KPR
3% PKB EU ma być inwestowane w badania i rozwój	0,74% (2010r.)	1,7%
Redukcja emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z rokiem 1990	- 4,5% (prognozy na rok 2020 w porównaniu z 2005) + 12% (emisje w roku 2010 w porównaniu z 2005)	14% (wiążący cel krajowy dla sektorów poza ETS, w porównaniu z 2005 r.)
20% energii ze źródeł odnawialnych	9,4% (2010r.)	15%
20% wzrost efektywności energetycznej	96,9 Mtoe (2010r.)	96 Mtoe redukcja o 13,6 Mtoe

75% populacji pomiędzy 20 a 64 rokiem życia powinno być zatrudnione	64,8% (2011r.)	71%
Zmniejszenie liczby osób przedwcześnie opuszczających szkołę do wartości mniejszej niż 10%	5,4% (2010r.)	4,5%
Co najmniej 40% populacji pomiędzy 30 a 34 rokiem życia z wykształceniem wyższym lub równoważnym	35,3% (2010r.)	45%
Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w UE o co najmniej 20 mln (w porównaniu z rokiem 2008)	10,4 mln osób zagrożonych ubóstwem (2010r.)	Zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln (w porównaniu z rokiem 2010)

Źródło: *Position of the Commission Services on the development of Partnership Agreement and programmes in Poland for the period of 2014-2020, ref. Ares(2012)1138133-28/09/2012; oraz Krajowy Program Reform (KPR) 2013*

Jednym z kluczowych wyzwań, przed jakimi zdaniem KE stoi Polska jest mało atrakcyjny system badań i innowacji, a także mała konkurencyjność biznesu. Przekłada się to na oczekiwanie, że Polska, w tym województwo świętokrzyskie wzmocni środowisko gospodarcze przyjazne innowacjom. W związku z tym wsparcie UE w latach 2014-2020 ukierunkowano na poniższe cztery cele tematyczne (CT):

- CT 1: Wzmocnienie systemu badań, rozwoju technologii i innowacji
- CT 2 (częściowo): Poprawa dostępu, użytkowania i jakości technologii informatycznych i telekomunikacyjnych (infrastruktura poza-sieciowa)
- CT 3: Poprawa konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, jak też sektora rolnictwa, rybołówstwa i akwakultury
- CT 11: Wzmocnienie potencjału instytucjonalnego i sprawna administracja publiczna

Ramka 4. Czynniki sukcesu przewidziane przez KE

- Poprawa koordynacji pomiędzy sektorem nauki i innowacji a polityką przemysłową w oparciu o przegląd polskiej gospodarki (Foresight 2030); koordynacja pomiędzy strategiami inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym; zaangażowanie interesariuszy na wczesnym etapie projektowania i planowania polityki;
- Poprawa koordynacji w zakresie ICT, w tym poprawa realizacji projektów (przygotowanie, cele, realizacja) w obszarze rozwiązań e-government i B2B. Powinny istnieć wyraźne, kwantyfikowalne rezultaty społeczne;
  - Lepsza koordynacja różnych strategii związanych z innowacjami na poziomie krajowym i regionalnym; analiza luki w celu lepszego zrozumienia potrzeb MŚP w zakresie finansowania i zaprojektowanie stosownych instrumentów finansowych; ułatwienie dostępu do rynków kapitałowych i uproszczenie procedur regulacyjnych dla MŚP;
  - Jasna strategia podniesienia sprawności administracji, w tym reforma administracji publicznej, jest konieczna by doprowadzić do skoncentrowanych inwestycji, które odniosą skutek.

Tabela 7. Kluczowe wyzwania dla Polski i sugerowane (w Stanowisku KE odnośnie Polski) kierunki interwencji

Kluczowe wyzwania w zakresie utworzenia i wzmocnienia środowiska gospodarczego przyjaznego innowacjom	Kierunki interwencji mających na celu wzmocnienie środowiska gospodarczego przyjaznego innowacjom
<p>Niski poziom nakładów na B+R/PKB: 0.74% (2010r.)</p> <p>Niski poziom prywatnych nakładów na B+R: tylko 7% firm stosuje B+R</p> <p>Słabe powiązania pomiędzy nauką i przemysłem</p> <p>Rozproszony system badań i innowacji</p> <p>Ograniczona dostępność kapitału wysokiego ryzyka</p> <p>Niewykorzystany potencjał e-gospodarki</p> <p>Potrzeba administracji bardziej przyjaznej dla biznesu</p>	<p>Zwiększenie alokacji, kwotowe i procentowe</p> <p>Podniesienie poziomu prywatnych inwestycji w badania i innowacje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wsparcie dla innowacji, szczególnie w MŚP, badania stosowane, projekty pilotowe, wczesne zatwierdzanie produktów, kluczowe technologie, eko-innowacje, wsparcie dla innowacyjnych nowych firm (start up), wspólne wynalazki (współpraca pomiędzy firmami polskimi a zagranicznymi), wspólne naukowo-przemysłowe fundusze sektorowe. <p>Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności biznesu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Polityka klastrów, parki technologiczno-przemysłowe, inkubatory, zindywidualizowane usługi wysokiej jakości, internacjonalizacja, instrumenty finansowe, wsparcie dla patentów /IPR; • Wsparcie internacjonalizacji i współpracy z firmami zagranicznymi, stymulowanie eko-innowacji (np. wykorzystania odnawialnych źródeł energii), zastosowanie zielonych technologii; • Ukierunkowane usługi doradcze np. dla firm typu start up, dostęp do nowych rynków, efektywne wykorzystanie zasobów, transfer technologii, uczestnictwo w klastrach; • Inwestycje w maszyny i sprzęt w celu przyjmowania nowych technologii i wytwarzania innowacyjnych produktów • Promowanie innowacji w MŚP (produkty, procesy, marketing, zarządzanie/organizacja); eksperymenty i komercjalizacja innowacyjnych rozwiązań • Poprawa jakości ośrodków badawczych w Polsce w celu osiągnięcia doskonałego poziomu badań i innowacji, tak, by stymulować podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z firmami i zagranicznymi ośrodkami badawczymi w zakresie wspólnych wynalazków <p>Rozwój e-gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie nowych, innowacyjnych e-usług dla potrzeb biznesu i nauki • Zastosowania ICT wspierające zrównoważony rozwój i konkurencyjność odległych obszarów i terenów wiejskich; • Wsparcie dla nowych zastosowań związanych z elektronicznymi platformami zakupów, szkolenia, kultury, zapobiegania wykluczeniu cyfrowemu oraz zdrowia, zgodnie z Programem Cyfryzacji UE;

Poprawa dostępu do finansowania i zaawansowanych usług dla biznesu

- Oferowanie wszechstronnego pakietu instrumentów wsparcia, łączenie grantów (dla firm typu start up i projektów na wczesnym etapie realizacji) i funduszy rewolwingowych (dla bardziej dojrzałych inwestycji);
- Programy finansowania dopasowane do indywidualnych potrzeb, oparte na współdzieleniu ryzyka (venture capital, anioły biznesu, granty).

Wzmocnienie sprawnej i przyjaznej dla biznesu administracji

- Poprawa interoperacyjności i dostępności różnych systemów;
- Przykłady zmniejszenia obciążeń administracyjnych i barier w zakresie usług profesjonalnych, transpozycja i wdrożenie dyrektyw UE (acquis środowiskowe), poprawa dostępu i sprawności/jakości systemu sądowniczego i e-government, lepsza integracja i standaryzacja oferowanych usług

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 5. **Trendy w gospodarce światowej, Polsce i województwie świętokrzyskim w obszarze wybranych inteligentnych specjalizacji**

1. **Dynamika rynku w przemyśle metalowym**

Przemysł metalowy dzieli się na dwie główne części: wydobywanie surowców i przetwarzanie metali. Przewiduje się, że cały przemysł w najbliższych latach będzie rósł o 5,5 procent rocznie. Czynniki wpływające na dynamikę wzrostu tego przemysłu to dynamika powiązanych branż, regulacje prawne, cykliczne zmiany w cenach metali i surowców a także ogólna sytuacja ekonomiczna (Infiniti Research Limited, 2013).

Z analizy trendów cenowych z lat poprzednich wynika, że ceny surowców metalowych miały tendencje wzrostową. Jeśli chodzi o przetwarzanie metali, ta branża została mocno dotknięta kryzysem ekonomicznym w 2008 i 2009 roku. Światowa produkcja odlewów spadła o 2 procent w 2008 i tylko na niektórych rynkach odnotowano wzrosty, wśród nich Chiny (wzrost o 7 procent), a także Polska, Korea Południowa, Brazylia (wzrost o 1 - 5 procent). W okresie 2012-2016 przewiduje się globalny wzrost produkcji na poziomie 7,9 procent, a będzie on napędzany przeniesieniem produkcji do krajów rozwijających się (Infiniti Research Limited, 2013).

Polska

Przemysł metalowy jest ważnym składnikiem polskiego produktu krajowego. Produkcja w Polsce rośnie od 2009 i taka tendencja ma trwać co najmniej do 2015. Najwięcej firm z przemysłu metalowego w Polsce (23 procent) znajduje się w województwie śląskim. Pozostałe ważne dla tego przemysłu regiony to Mazowsze, Wielkopolska i Małopolska.

Ponad 90 procent polskiej produkcji metali to surowa stal, poza tym głównym produktem metalowym Polski jest miedź. Przemysł stali spowolnił w 2008 i 2009 roku, jednak od 2010 znowu wzrasta. Produkcja miedzi w tym okresie była dość stabilna i przez ostatnie 5 lata oscylowała około poziomu 550 tysięcy ton rocznej

produkcji. Przemysł metalowy stanowi 10 procent polskiego handlu międzynarodowego.

Świętokrzyskie

Obecnie produkcja metali stanowi 10,7 procent produkcji w województwie świętokrzyskim. Co więcej, ponad 20 procent zatrudnionych w województwie pracuje w tym przemyśle. Świętokrzyskie jest liderem regionu jeśli chodzi o produkcję metalowych elementów budowlanych - z tego województwa pochodzi 30 procent produkcji w regionie Polski Wschodniej. Ponadto, największa część produkcji maszyn z regionu Polska Wschodnia odbywa się właśnie w Świętokrzyskiem (Deloitte, 2013).

Eksport metali i maszyn stanowił ponad 50 procent całkowitego eksportu w woj. świętokrzyskim w 2011 roku. Z tego, 40 procent stanowiły produkty metalowe a 30 procent maszyny. Dodatkowo, województwo jest głównym eksporterem nie-żelaznych produktów metalowych w Polsce Wschodniej (Deloitte, 2013).

Przewiduje się, że przemysł metalowo-maszynowy w Świętokrzyskiem będzie wzrastał, dzięki zwiększającemu się popytowi i korzystnej lokalizacji w sąsiedztwie wschodnich granic kraju, co pozwala na rozwijanie handlu zagranicznego z Rosją i Ukrainą.

2. **Dynamika rynku w budownictwie**

Budownictwo stanowi około 10 procent produkcji Unii Europejskiej (euronews.com, 2013). Zarówno w Stanach Zjednoczonych jak i w UE wydatki na budownictwo rosły od 2003 do 2006 roku, ale w większości krajów Europejskich i w USA sektor ten zmniejszył się w 2008 i 2009. W późniejszych latach nastąpiła stopniowa poprawa, jednak nadal w niektórych krajach Unii Europejskiej budownictwo jest w stagnacji. W sumie między 2008r. a 2012r. europejskie budownictwo straciło 14 procent siły roboczej, a inwestycje w tym czasie spadły o 9 procent (euronews.com, 2013). Mimo to, w skali świata produkcja w budownictwie ma wzrosnąć o 70 procent do 2020 roku. Przewiduje się, że budownictwo będzie wtedy wytwarzało 14,6 procent światowej produkcji (w porównaniu z 13,4 procent w 2009 roku). Rynki, które będą rosły najszybciej to USA, Chiny, Indie, Brazylia, Rosja i Polska (Beven, 2010).

Wartość światowego rynku podstawowych materiałów budowlanych, takich jak piasek, żwir, kruszywa, cement, beton i cegły, została oszacowana na 520 miliardów dolarów w 2007 roku. Jeśli wliczać w to wartość produktów budowlanych i pośrednich produktów budowlanych takich jak rury, drzwi, okna, płytki ceramiczne czy deski podłogowe, to wartość światowej produkcji wyniosła około biliona dolarów (Brzozowski, 2009).

Polska

W Polsce proporcja PKB produkowana przez budownictwo w przeszłości wahała się, a najniższe wartości obserwowane były w 2004 roku (4,9 procent PKB). Od tego czasu wkład tego sektora w produkcję krajową rośnie i w 2011r. wyniósł 7,3 procent PKB (Kozioł, Łochańska i Machniak, 2010). Po drugiej połowie 2012 roku wzrost w sektorze budowlanym znacząco spowolnił z powodu recesji w Europie, stagnacji gospodarczej w Polsce a także zakończenia większości dużych inwestycji związanych z Euro2012, które napędzały ten rynek do końca pierwszej połowy 2012 (forbes.pl, 2013). Sprawilo to, że wartość dodana w budownictwie spadła o 0,5 procent na przestrzeni całego 2012 roku (gazetaprawna.pl, 2013). Sytuacja była jeszcze gorsza w pierwszej połowie 2013 roku; w I kwartale wartość dodana spadła o 12,4 procent, a w II kwartale o 17,2 procent. Przewiduje się, że w III i IV kwartale tego roku spadek wartości dodanej będzie wynosił ok. 3-7 procent, za to w 2014 odnotowany będzie ponowny wzrost tego sektora (prognozowane 4,6 procent w skali roku) (Wyżnikiewicz, Fundowicz, Lada, Łapiński i Peterlik, 2013).

Wartość polskiej produkcji materiałów i produktów budowlanych w 2007 roku przekroczyła 10 miliardów dolarów. Polska była szóstym największym producentem tego typu dóbr w Unii Europejskiej (udział polskiej produkcji w rynku wyniósł trochę mniej niż 5 procent). W tej chwili polskie budownictwo uważane jest za jedno z najbardziej progresywnych sektorów w Europie (Kowalski, 2010). Największy udział w polskim eksporcie materiałów budowlanych mają produkty ceramiczne (wartość eksportu tych produktów w 2011 roku wyniosła 3,13 miliardów złotych).

Świętokrzyskie

W 2012 firmy budowlane w województwie świętokrzyskim stanowiły 13,3 procent wszystkich firm. Można to porównać z 20 procentowym udziałem firm budowlanych w ilości wszystkich firm w sąsiednim woj. małopolskim, lecz należy też spojrzeć na dane dotyczące całego kraju, gdzie firmy budowlane w 2013 roku stanowiły 11,8 procent wszystkich (GUS, 2013).

Prawie 10 procent wartości polskiego eksportu produktów ceramicznych pochodzi z woj. świętokrzyskiego. Przy obecnych trendach producenci tej kategorii materiałów budowlanych będą mogli liczyć na dalszy, dynamiczny wzrost eksportu. Materiały produkowane z kamienia, cementu, azbestu czy miki wydają się mniej perspektywiczne (Kowalski, 2010).

3. Dynamika rynku w produkcji żywności ekologicznej

W 2007 całkowita rolna powierzchnia organiczna (to jest powierzchnia „w trakcie przekształcenia” i „w pełni przekształcona”) stanowiła 4,3 procent używanej powierzchni rolniczej w Unii Europejskiej (European Commission, 2010).

W latach 2000-2008 odnotowano tendencję wzrostową w całkowitej rolnej powierzchni organicznej. Średni roczny wzrost w tym okresie wynosił 6,7 procent, a najwyższy wzrost odnotowany był w krajach EU-12, gdzie wyniósł on średnio ok. 20 procent rocznie (European Commission, 2010).

Proporcja powierzchni w trakcie przekształcenia do całkowitej powierzchni organicznej stanowi wskaźnik potencjału produkcji żywności ekologicznej. W 2008 roku w Holandii i Danii wskaźnik ten wyniósł poniżej 10 procent, w kolejnych 10 krajach Europejskich ukształtował się pomiędzy 10 procent a 20 procent, w Polsce, Hiszpanii i Rumunii wyniósł pomiędzy 40 a 50 procent a w Bułgarii aż 75 procent (European Commission, 2010).

Ważnym uczestnikiem rynku żywności ekologicznej są też przetwórcy żywności. W 2007 roku w Europie było około 34 tysiące certyfikowanych przetwórców, z czego większość działała na terenach krajów UE-15, a tylko około tysiąca znajdowało się w państwach UE-12. W krajach UE-15 prawie 25 procent producentów

żywności ekologicznej działa też, jako przetwórcy, za to w krajach UE-12 tylko 14 procent ekologicznych rolników angażuje się w tego typu działalność. Różnica w rozwoju przetwórstwa ukazuje znaczącą różnicę w poziomie rozwoju rynku żywności ekologicznej pomiędzy Zachodnią a Wschodnią Europą (European Commission, 2010).

Z perspektywy konsumentów sektor żywności ekologicznej rośnie, ale w tempie wolniejszym niż produkcja. W 2007 roku tylko 1,9 procent całkowitych wydatków na żywność przeznaczona była na żywność ekologiczną w krajach UE-15, a w państwach UE-12 odsetek ten był jeszcze niższy. Tylko cztery kraje (Wielka Brytania, Niemcy, Francja, Włochy) odpowiadają za 80 procent wydatków na żywność ekologiczną na terenie państw UE-15. Wśród grupy UE-12 proporcjonalnie największe wydatki na żywność ekologiczną zaobserwowano w Czechach -0,5 procent (European Commission, 2010).

Spośród czterech największych rynków żywności organicznej w UE, Francja doświadczyła największego wzrostu w sprzedaży; w latach 2005-2009 wzrastała ona o średnio 18 procent rocznie. W Niemczech średni roczny wzrost sprzedaży w tym samym okresie wyniósł 15 procent, a w Wielkiej Brytanii 12 procent.

Konsumpcja w restauracjach i w ramach cateringu była dynamicznie wzrastającym segmentem, który nie został uwzględniony w powyższych obliczeniach. We Włoszech, Austrii, Danii, Francji, Holandii i Szwecji segment ten staje się coraz ważniejszy, po części dzięki nastawieniu instytucji publicznych na korzystanie z cateringu oferującego żywność ekologiczną (European Commission, 2010).

Polska

Produkcja żywności organicznej jest rosnącym sektorem w Polsce. Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych stale wzrasta i na koniec 2012 roku liczba certyfikowanych producentów żywności ekologicznej wyniosła 26,5 tysiąca. Spośród nich prawie 26 tysięcy stanowiły gospodarstwa rolne, a całkowita organiczna powierzchnia rolna wyniosła 650 tysięcy hektarów, czyli o 10 procent więcej niż w roku poprzednim (minrol.gov.pl, 2013).

Większość ekologicznych gospodarstw rolnych znajduje się w województwie warmińsko-mazurskim (3,8 tysiąca), następne w kolejności są województwa: Zachodniopomorskie (3,6 tysiąca) i Podlaskie (2,9 tysiąca). Jeśli chodzi o zakłady zajmujące się przetwarzaniem ekologicznej żywności to jest ich najwięcej w województwie Mazowieckim (58), Wielkopolskim (42) i Lubelskim (26) (minrol.gov.pl, 2013).

W latach 2003-2012 powierzchnia przeznaczona do upraw ekologicznych wzrosła jedenastokrotnie i stanowi obecnie 3,4 procent całkowitej powierzchni rolnej w Polsce. Średni rozmiar ekologicznych gospodarstw rolnych w Polsce przekracza 26 hektarów (czyli są one większe niż tradycyjne gospodarstwa, których rozmiar osiąga średnio około 10 hektarów) (minrol.gov.pl, 2013).

Świętokrzyskie

W województwie funkcjonuje 343 ekologicznych gospodarstw rolnych. Pomiędzy 100 a 150 z nich zajmuje się eksportem żywności do Niemiec (przede wszystkim warzyw i owoców). Przebiegiem ekologiczne gospodarstwa rolne w Świętokrzyskim mają od 10 do 20 hektarów, co oznacza że są mniejsze niż średnie gospodarstwa ekologiczne w Polsce (biokurier.pl, 2013).

Od 2005 roku dynamika wzrostu liczby gospodarstw organicznych w Świętokrzyskim spowolniła z ponad 40 procent do zaledwie 1,4 procent w 2010 roku. W tym samym czasie w innych województwach dynamika wzrostu była dość zbalansowana (Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach, 2010).

4. Dynamika rynku w branży targowo-kongresowej

Mimo rosnącej dostępności usług konkurencyjnych, które mogłyby wypierać przemysł spotkań (na przykład możliwości marketingowe i komunikacyjne, jakie daje Internet i dostępne w nim portale tematyczne), przemysł spotkań i konwencji jest stabilny i przewiduje się, że w 2013 roku wzrośnie o 2 procent w skali świata. W tym roku Azja będzie liderem wzrostu, notując 6,4 procent roczny przyrost liczby spotkań i 5 procent wzrost liczby uczestników. W Europie spodziewane są spadki w obu tych wskaźnikach (liczba spotkań o 2,3 procent a liczba uczestników o 5 procent w dół), podobnie

w Ameryce Południowej (1 procent dla spotkań i 2 procent dla liczby uczestników). W Ameryce Północnej przemysł będzie w stagnacji i praktycznie nie zmieni się, ani liczba spotkań, ani ich uczestników (American Express, 2013). Na poziomie krajowym Francja i Niemcy mają doświadczyć delikatnego wzrostu w przemyśle spotkań, za to Szwecja i Hiszpania prawdopodobnie zaobserwują spadki w tym sektorze. Jeśli chodzi o konkretne kierunki, duże miasta pozostaną najbardziej popularne, chociaż spodziewany jest wzrost zainteresowania mniejszymi miastami, jako sposób na zredukowanie kosztów spotkań (American Express, 2013).

Większość ekspertów spodziewa się, że mniejsze, bardziej lokalne spotkania zaczną dominować nad dużymi wydarzeniami. To ma okazać się korzystne dla organizatorów spotkań w Europie Wschodniej, którzy oferują wysoką jakość za niższą cenę (American Express, 2013).

Polska

W 2009r. w Polsce różne targi odwiedziło w sumie 884 tysiące uczestników. Ta liczba wzrosła do 1 miliona w 2010r. i do 1,1 miliona w 2011r. (27,5 procent wzrostu w przeciągu 2 lata). Te dane, podobnie jak wskaźniki dotyczące liczby wynajętej przestrzeni (wzrost o 17,2 procent w tym okresie) jak i te mówiące o ilości wystawców (wzrost o 8 procent przez dwa lata) pokazują jak dynamicznie rozwija się ten sektor w Polsce (Polska Izba Przemysłu Targowego, 2011).

W 2012 roku uczestnikom spotkań udzielono 4,5 miliona noclegów, co stanowi około 7,3 procent wszystkich noclegów udzielanych w Polsce (Krzysztof Celuch, 2013).

Średni pobyt uczestników konferencji wynosił 3 dni, a średnie wydatki (poza opłatą za uczestnictwo) wyniosły 791 złotych. Uczestnicy targów, to jest wystawcy i zwiedzający, zostawali średnio na 3,5 dnia i odliczając opłaty za uczestnictwo wydawali 910 złotych na osobę (Krzysztof Celuch, 2013).

Świętokrzyskie

TARGI KIELCE to drugi ośrodek wystawienniczy w Europie Środkowo-Wschodniej pod względem liczby wystawców i trzeci pod

względem wynajętej powierzchni, do którego należy 1/3 udziału polskiego rynku targowego. W kalendarzu targów na 2014 rok jest ponad 70 wystaw, 600 konferencji i szkoleń wśród nich m.in. W kalendarzu Targów Kielce jest ponad 70 wydarzeń – targów, wystaw i 500 konferencji - m.in. PLASTPOL – najbardziej międzynarodowe targi w Polsce, znany na całym świecie MSPO – trzecie targi przemysłu obronnego w Europie, SACROEXPO – największe targi sakralne w Europie oraz AGROTECH – najchętniej odwiedzane targi rolnicze. TARGI KIELCE dysponują 7 wielofunkcyjnymi halami kongresowo-wystawienniczymi oraz 19 salami konferencyjnymi. W drugiej połowie 2013r. do użytku oddane zostało nowe Centrum Kongresowe - największe przedsięwzięcie inwestycyjne w historii Targów Kielce. Dzięki niestandardowym rozwiązaniom jest miejscem organizacji kongresów, koncertów czy konferencji i szkoleń. Audytoryjna sala kongresowa przewidziana jest dla 900 osób. TARGI KIELCE są mecenasem sportu. Od sierpnia 2009r. są sponsorem trzeciej drużyny piłki ręcznej w Europie – VIVE TARGI KIELCE oraz od 2011 r. sponsorem Klubu Korona Kielce. TARGI KIELCE to też mecenas kultury. Ośrodek jest współorganizatorem m.in. cieszącego się ogromnym zainteresowaniem Targi Kielce Jazz Festival Memorial to Miles. Podczas Międzynarodowej Wystawy Budownictwa i Wyposażenia Kościołów, Sztuki Sakralnej i Dewocjonaliów SACROEXPO wręczany jest medal papieskiej Rady ds. Kultury - Per Artem Deum. Otrzymują go wybitne postaci ze świata kultury i sztuki.

5. Dynamika rynku w turystyce zdrowotnej i prozdrowotnej

Mimo problemów związanych z pozyskaniem dokładnych danych dotyczących turystyki prozdrowotnej, większość analityków zgadza się, że jest to dynamicznie rosnąca gałąź usług. Ocenia się, że rocznie turystyka zdrowotna na świecie rośnie w tempie między 15-25 procent (PatientsBeyondBorders.com, 2013). Kluczowe czynniki, które stymulują rozwój tego sektora to rosnące koszty opieki zdrowotnej w krajach rozwiniętych i wysoka, ale stale poprawiająca się jakość usług medycznych w krajach rozwijających. Łatwy dostęp do informacji przez Internet i stosunkowo niskie koszty transportu dodatkowo stymulują atrakcyjność tego typu rozwiązań.

Leczenie jest kluczowym elementem łańcucha wartości w turystyce prozdrowotnej, tutaj także znajduje się największa wartość dodana. Około 30 miliardów dolarów wartości handlu w tym sektorze pochodzi z usług związanych z opieką zdrowotną, a 6 miliardów dolarów dodawane jest przez usługi turystyczne (Deloitte, 2011).

Polska

Tak jak na rynku światowym, w Polsce przewidywany jest znaczący wzrost sektora turystyki medycznej. Liczba turystów podróżujących w celu uzyskania usług zdrowotnych wzrosła z ok. 400 tysięcy w 2010 roku do 600 tysięcy w 2011 (Instytut Turystyki, 2013). Według Polskiego Stowarzyszenia Turystyki Medycznej, wartość tego sektora w 2012 wyniosła w Polsce 800 milionów złotych. Prognozuje się, że rynek usług medycznych dla zagranicznych turystów w ciągu najbliższych lat będzie rósł w tempie 12-15 procent (tourmedica.pl, 2013).

Wartym podkreślenia jest fakt, iż poza wzrostem liczby turystów podróżujących w celach medycznych, rosną też przeciętne wydatki wszystkich turystów; w 2011 roku wzrost ten wyniósł 5 procent w, a turyści wydawali średnio 79 dolarów dziennie (Instytut Turystyki, 2013).

Główne zabiegi, które przyciągają zagranicznych turystów medycznych to operacje plastyczne, stomatologiczne i kardiologiczne, a także rehabilitacja. Dodatkowo, laserowe operacje oczu, laryngologia, ortopedia i neurologia są specjalizacjami budzącymi zainteresowanie zagranicznych turystów. Zachodnie części Polski przyciągają głównie Niemców i Brytyjczyków, a północne regiony są popularne wśród pacjentów ze Skandynawii (tourmedica.pl, 2013).

Świętokrzyskie

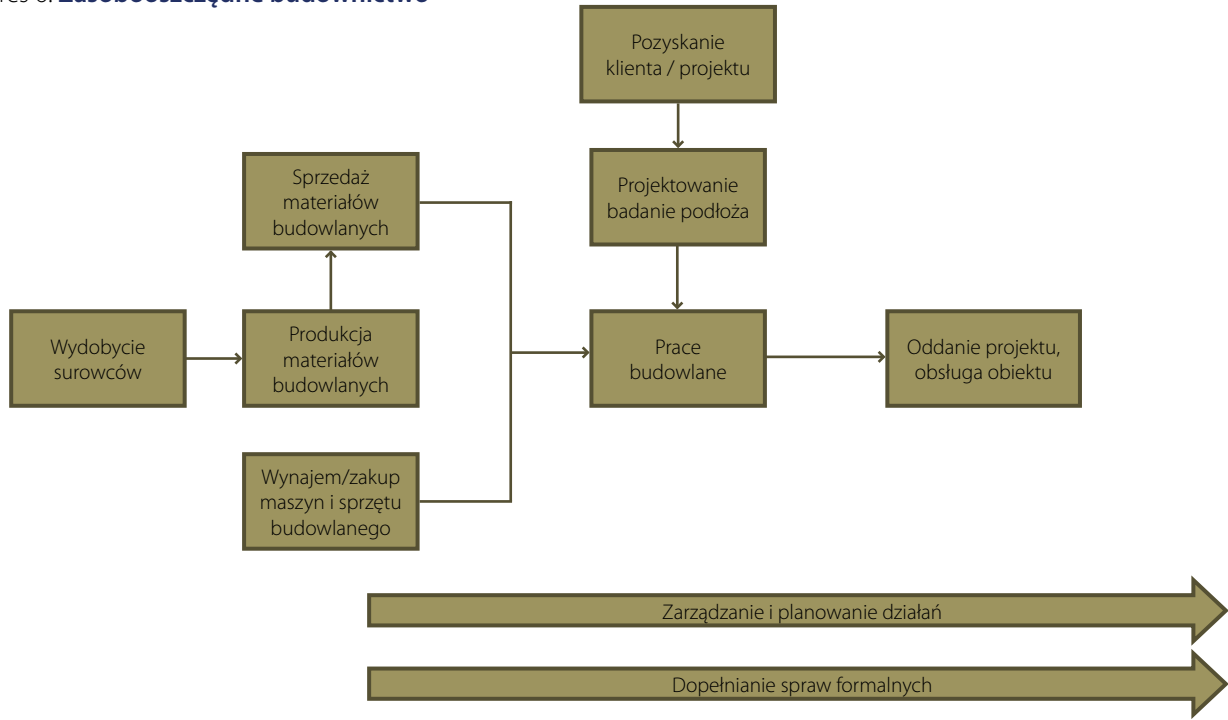
W województwie świętokrzyskim w 2012 roku osiągnięta została rekordowo wysoka liczba odwiedzających (wszystkich rodzajów); do regionu przybyło ponad 4 miliony turystów, czyli o 170 tysięcy więcej niż w roku poprzednim. Turyści skorzystali z 1,3 miliona noclegów, a jedna trzecia z nich udzielona została w Busku Zdroju i Solcu-Zdroju - centrach turystyki zdrowotnej, które są bogate w wody termalne i siarczkowe.

Należy podkreślić, iż w porównaniu z innymi województwami, świętokrzyskie wykazuje się wysoką efektywnością turystyki prozdrowotnej. To znaczy, że relatywnie wysoka jest proporcja turystów zdrowotnych w stosunku do dostępnych miejsc noclegowych (proporcja ta wynosi 1,16 dla świętokrzyskiego, tylko trzy inne województwa w Polsce odnotowują wyższą pozycję). Mimo to, spośród wszystkich turystów uzdrowiskowych tylko 1 procent to turyści zagraniczni, podczas gdy w zachodniopomorskim stanowią oni 85 procent, w dolnośląskim 11 procent, a w śląskim 1,5 procent wszystkich użytkowników uzdrowisk (Alejziak i Gałuszka, 2012).

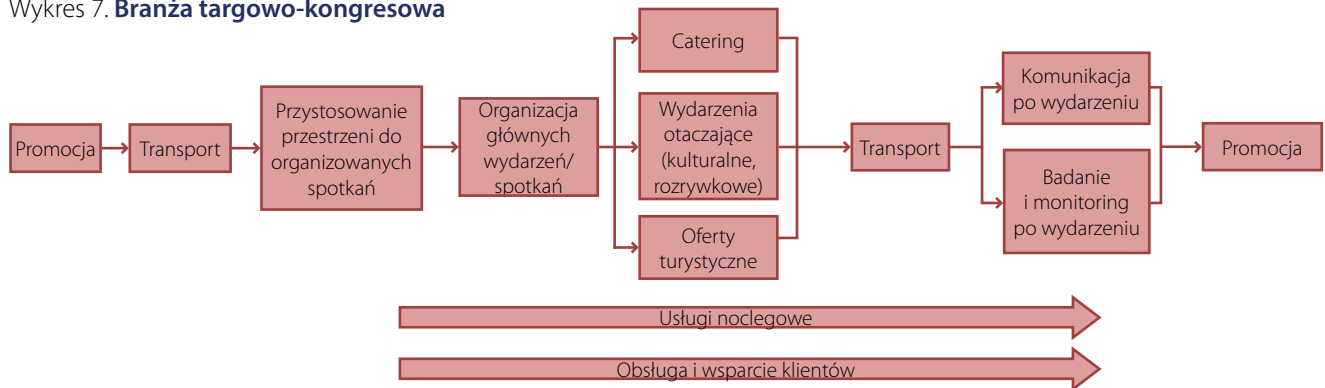
Silną stroną sektora turystyki prozdrowotnej w świętokrzyskim jest liczba istniejących miejsc wypoczynkowych, szpitali, jakość środowiska naturalnego, a także rozpoznawalność regionalnych uzdrowisk w Busku Zdroju i Solcu-Zdroju. Dodatkowo coraz więcej jest prywatnych inwestycji w infrastrukturę potrzebną dla turystyki prozdrowotnej, a gracze na rynku są coraz bardziej świadomi wartości, jaką jest czystość środowiska w województwie i rozpoznają potrzebę jego ochrony (Alejziak i Gałuszka, 2012).

6. Syntetyczna prezentacja łańcuchów wartości dla wybranych obszarów inteligentnych specjalizacji

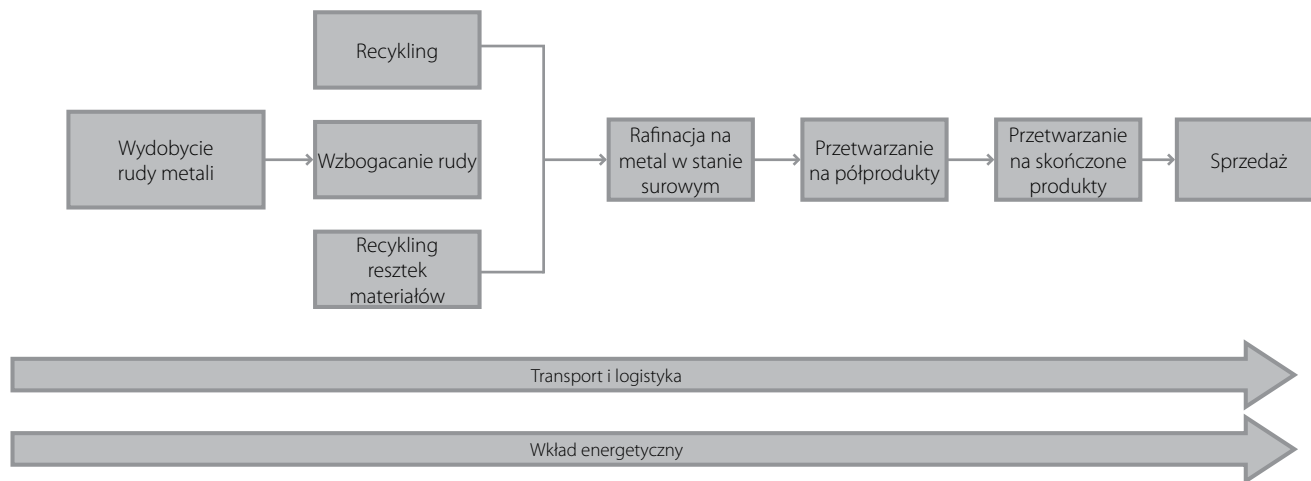
Wykres 6. Zasobooszczędne budownictwo

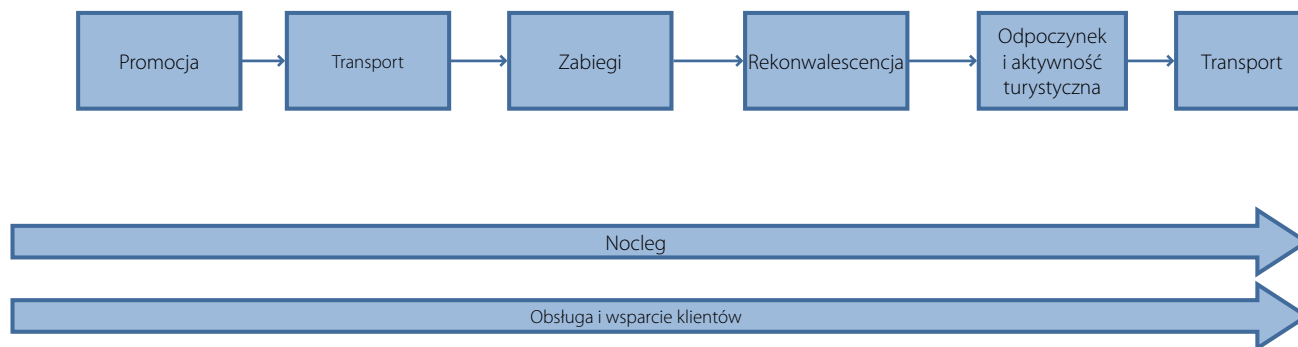
Wykres 7. Branża targowo-kongresowa

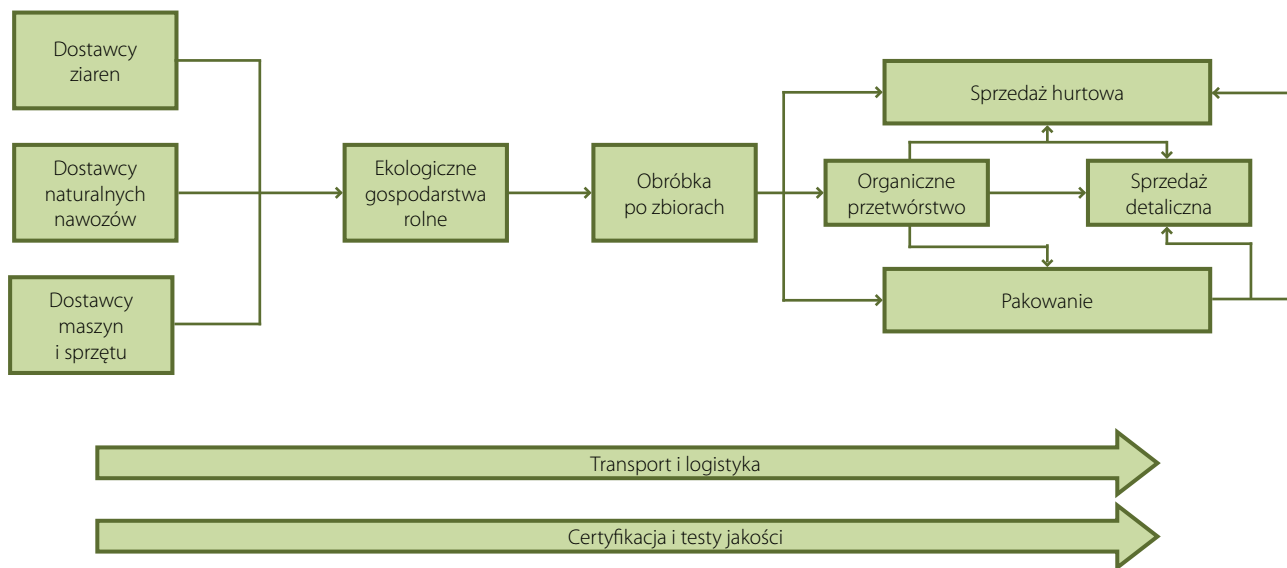
Wykres 8. Branża metalowo-odlewnicza

Wykres 9. Turystyka zdrowotna i prozdrowotna

Wykres 10. **Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze**

Bibliografia

- Infiniti Research Limited. (2013). *Global Metal Casting Market 2012-2016*.
- Alejziak, W. i Gałuszka, G. (2012). *Strategia budowy Kręgu Turystyka Zdrowotna*. Kielce: Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych.
- American Express. (2013). *2013 Meetings Forecast AMEX*. American Express.
- Beven, R. (2010). *Global Construction 2020 and Global Opportunities*. Pinset Masons.
- biokurier.pl*. (2013, 10 27). Pobrano z lokalizacji <http://www.biokurier.pl/aktualnosci/1301-rolnictwo-ekologiczne-w-swietokrzyskim>
- Brzozowski, J. (2009). *Rynek materiałów i wyrobów budowlanych*. Biuletyn Euro Info.
- Deloitte. (2011). *Medical tourism in Australia*. Sydney: Deloitte Access Economics.
- Deloitte. (2013). *Analiza oferty inwestycyjnej sektora metalowo-maszynowego dedykowanej inwestorom z krajów niemieckojęzycznych*. Deloitte.
- euronews.com*. (2013, 10 18). Retrieved from <http://www.euronews.com/2012/07/31/eu-strategy-to-rejuvenate-construction-industry/>
- European Commission. (2010). *An analysis of the EU organic sector*. European Commission Agriculture and Rural Development.
- Fernandez-Stark, K., Frederick, S., & Gereffi, G. (2011). *The Apparel Global Value Chain: Economic Upgrading and Workforce Development*. Durham: Center on Globalization, Governance and Competitiveness, Duke University.
- forbes.pl*. (2013, 10 17). Pobrano z lokalizacji <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/Wydarzenia/budownictwo-utrzyma-swoj-udzial-w-p-kb,22862,1>
- gazetaprawna.pl*. (2013, 10 17). Pobrano z lokalizacji http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/676466,polska_gospodarka_zwalnia_najgorzej_w_budownictwie.html
- GUS. (2013, 10 17). *www.stat.gov.pl*. Pobrano z lokalizacji http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks
- Instytut Turystyki*. (2013, 10 15). Pobrano z lokalizacji <http://www.intur.com.pl/statystyka.htm>
- Kot, J., Łyzwa, E., Strzelec, J., Kanabrocka, A. i Hejduk, M. (2012). *Strategia Rozwoju Kręgu: Branża Targowo-Kongresowa w woj. świętokrzyskim*. Kielce.
- Kowalski, R. (2010). *Rynek materiałów budowlanych: analiza, konsekwencje, wnioski*. Warszawa: Związek Pracodawców Producentów Materiałów dla Budownictwa.
- Kozioł, W., Łochańska, D. i Machniak, Ł. (2010). *Dynamika rozwoju budownictwa i drogownictwa w Polsce*.
- Krzysztof Celuch. (2013). *Poland Meeting and Event Industry 2013*. Poland Convention Bureau.
- minrol.gov.pl*. (2013, 10 27). Pobrano z lokalizacji <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/Rolnictwo-ekologiczne-w-Polsce>
- PatientsBeyondBorders.com*. (2013, 10 15). Pobrano z lokalizacji <http://www.patientsbeyondborders.com/medical-tourism-statistics-facts>
- Polska Izba Przemysłu Targowego. (2011). *Exhibitions In Poland 2011*.
- Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach. (2010). *Świętokrzyskie gospodarstwa ekologiczne 2010*. Kielce: Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego w Kielcach.
- tourmedica.pl*. (2013, 10 15). Pobrano z lokalizacji <http://www.tourmedica.pl/artykuly-medyczne/turystyka-medyczna-najpopularniejsze-zabiegi-wykonywane-w-polsce/>
- Wyżnikiewicz, B., Fundowicz, J., Lada, K., Łapiński, K. i Peterlik, M. (2013). *Stan i prognoza koniunktury gospodarczej*. Warszawa: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 6. **Karta projektu**

Karta projektu ma na celu identyfikację tych specjalizacji regionu, które mogą zostać przekute na „inteligentne specjalizacje”. Karta przyjmie następującą strukturę:

- Koncepcja specjalizacji
- Wyjaśnienie powodów transformacji
- Wyjaśnienie, dlaczego ten wybór przyspieszy wzrost województwa
- Plan działań przekształcenia zasobów województwa w inteligentną specjalizację
- Analiza ryzyka i plan ograniczania ryzyka
- Oczekiwane rezultaty i horyzont czasowy

Karta projektu pomoże decydom i interesariuszom osiągnąć porozumienie, aby traktować strategię na rzecz inteligentnych specjalizacji (RIS3) przez pryzmat planowania biznesowego.

Poszczególne elementy będą opisane w następujący sposób (*dane, które należy zgromadzić zaznaczone są kursywą*):

1. **Pomysł**

Na czym polega specjalizacja? Dlaczego jest nazwana specjalizacją? Dlaczego jest wyjątkowa i dlaczego jest ważna dla regionu?

2. **Uzasadnienie**

Wy tłumaczenie dlaczego dana specjalizacja została wybrana, poziom jej dojrzałości oraz liczba firm i dostępnej infrastruktury (także instytucjonalnej), które charakteryzują specjalizację. Ta sekcja zawiera też informacje jakościowe dotyczące gotowości, zdolności oraz chęci firm i interesariuszy aby zaangażować się w realizację programu określonego w RIS.

Hard data:

Rozmiar sektora, wartość dodana w porównaniu z innymi sektorami, rozmiar firm (zakres [wartości graniczne] oraz średnia wielkość), liczba pracowników, profile pracowników (inżynierzy, robotnicy, itp.), lokalizacja geograficzna.

Soft data:

Firmy wiodące (uważane za kluczowe/wiodące), szybko rosnące przedsiębiorstwa (w rozróżnieniu na rozmiar oraz dojrzałość), priorytety polityk rozwojowych dla sektora, powiązania z instytucjami zorientowanymi na naukę (B+R), rola związków zawodowych, masa krytyczna przedsiębiorstwa zainteresowanych podjęciem inicjatyw zorientowanych na wzrost.

3. **Dlaczego ten wybór przyspieszy rozwój regionu?**

Opis ukrytych i jeszcze niewykorzystanych zasobów danej specjalizacji (uwzględniając możliwe dywersyfikacje). Przeprowadzanie pewnego rodzaju foresight'u, aby umożliwić decydom zrozumienie dlaczego inwestycja w tę specjalizację będzie korzystna dla regionu.

Hard data:

Analizy rynku (wzrost, spadek, stabilizacja), analiza podsektorów i nisz rynkowych.

Soft data:

Potencjały wzrostu określone na podstawie foresightu lub analizy rynku. Chęć grupy firm do zróżnicowania/dywersyfikacji i tworzenia nowych rynków/szans rozwoju, niewykorzystane trendy B+R powiązane z sektorem i jego podsektorami, potencjał do tworzenia spin-off'ów z istniejących firm oraz start-up'ów z instytucji naukowych/badawczych i przez wynalazców.

4. **Plan działań, aby przekuć specjalizację regionalną (gospodarczą) na inteligentną specjalizację**

Opis kluczowych kroków, które trzeba podjąć aby przejść od specjalizacji do inteligentnej specjalizacji. Wyjaśnienie, dlaczego specjalizacja może być określona jako „inteligentna” i w jaki sposób różni się ona od innych inicjatyw (w regionie, kraju, i jeśli możliwe, też na poziomie europejskim). Wyjaśnienie, jakie środki będą potrzebne aby przekuć inteligentną specjalizację na namacalne wyniki.

Hard data:

Liczba firm, które mogłyby uczestniczyć w „planie działań na rzecz inteligentnej specjalizacji”.

Soft data:

Masa krytyczna firm chcących wziąć udział w IS, opis oczekiwań tych firm i ich harmonogram (oś czasu), możliwości tworzenia klastrów, potencjał do przyciągnięcia inwestycji oraz inwestorów venture.

5. Analiza ryzyka oraz plan niwelowania ryzyka

Stworzenie „katalogu ryzyk” poprzez analizę ryzyk, jakie plan działań może napotkać. Powinien on uwzględniać wsparcie polityczne, strumienie finansowe, poczucie „własności” wobec danej specjalizacji wyrażanej przez firmy, ich zaangażowanie oraz możliwości aktorów wspierających specjalizację, a także możliwą konkurencję, itp.

„Plan niwelowania ryzyka” rozważa każde ryzyko i proponuje sposoby jak minimalizować te ryzyka. Plan ten będzie używany w czasie działań monitoringowych, jeśli się okaże, że zmiany w implementacji strategii są potrzebne.

Hard data:

Ryzyko finansowe (firm w dostępie do finansowania)

Soft data:

Analiza nowych rynków (ocena jak trudno jest zdobyć dostęp do nowych rynków i wygenerować zyski). Stabilność grupy przedsiębiorstw, które „przewodzą” (potencjalnej) inteligentnej specjalizacji.

6. Spodziewane produkty oraz harmonogram osiągnięcia wyników

Karta projektu prezentuje w szerokim sensie rezultaty jakie powinny zostać osiągnięte dzięki programowi inteligentnej specjalizacji. Zawierają one konkretne i mierzalne wskaźniki zwrotu z inwestycji, oraz wskaźniki jakościowe, takie jak np. przedsiębiorcze nastawie i klimat, itp.

Karta prezentuje kamienie milowe oraz harmonogram, aby umożliwić interesariuszom zrozumienie kiedy rezultaty mogą być zauważalne i gotowe do zmierzenia.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 7. **Przedsiębiorczość w województwie świętokrzyskim na tle Polski Wschodniej, woj. śląskiego i Polski – informacje ogólne**²⁵

Tabela 8. **Podstawowe dane dot. przedsiębiorczości i działalności innowacyjnej**

	Liczba osób zatrudnionych w sektorze B+R w stosunku do liczby mieszkańców	Odsetek firm inwestujących w innowacje	Średnia wartość inwestycji w innowacje (mln PLN)	Liczba utworzonych miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców	Liczba utworzonych miejsc pracy na firmę	Inwestycje przedsiębiorstw (mld PLN)	Odsetek inwestycji finansowanych ze środków własnych	Eksporтеры jako % wszystkich firm	Dochody z eksportu w proporcji do łącznych dochodów
Świętokrzyskie	0,03%	16,5%	3,0	2,48%	0,31	3,6	47%	0,58%	13,4%
Warmińsko-Mazurskie	0,01%	18,6%	1,6	2,14%	0,31	3,0	64%	0,67%	23,8%
Podkarpackie	0,18%	20,7%	4,0	2,32%	0,34	4,8	73%	0,97%	18,8%
Lubelskie	0,03%	17,1%	3,2	1,68%	0,31	4,2	74%	0,60%	12,6%
Podlaskie	0,02%	17,0%	2,4	0,18%	0,41	2,7	74%	0,60%	14,2%
Śląskie	0,05%	20,3%	6,1	3,58%	0,36	14,0	71%	1,03%	27,3%
Poland	0,06%	17,0%	5,8	1,58%	0,33	123,0	87%	0,84%	19,4%

²⁵ Ta sekcja jest opracowana na podstawie danych zawartych w następujących publikacjach PKPP „Lewiatan”: „Przedsiębiorcy w Świętokrzyskim”, „Przedsiębiorcy Warmii i Mazur”, „Przedsiębiorcy na Podkarpaciu”, „Przedsiębiorcy na Lubelszczyźnie”, „Przedsiębiorcy w Podlaskiem”, „Przedsiębiorcy w województwie śląskim”, „Przedsiębiorcy w Polsce”.

Główne obserwacje wynikające z powyższej tabeli:

- Firmy z województwa świętokrzyskiego w najmniejszej części finansują swoje inwestycje ze środków własnych;
- Inwestycje przedsiębiorstw w innowacje są na średnim poziomie w porównaniu z regionami Polski Wschodniej, lecz niskie w porównaniu z woj. śląskim i stanowią niecałe 3 procent inwestycji krajowych;
- Liczba eksporterów oraz udział eksporterów w łącznej liczbie firm jest w świętokrzyskim najniższy z całej próby. Dochody z eksportu w proporcji do łącznych dochodów są również dość niskie.
- Średnia kwota inwestycji przedsiębiorstw w innowacje w woj. świętokrzyskim jest na średnim poziomie w porównaniu z Polską Wschodnią, jednak wynosi tylko połowę średniej krajowej czy średnich kwot inwestowanych w województwie śląskim;
- W woj. świętokrzyskim firmy utworzyły średnio najmniej miejsc pracy w przeliczeniu na 1 firmę (tylko 0,31), lecz odchylenie od średniej krajowej jest niewielkie;

Podsumowując, firmy w województwie świętokrzyskim mają słabe wyniki w zakresie inwestycji w innowacje, finansowanie inwestycji z własnych środków oraz eksportu. Niezbyt dobrze radzą sobie również z tworzeniem miejsc pracy. Zagadnienia te są omówione bardziej szczegółowo poniżej.

Tabela 9. **Mieszkańcy, firmy i nowopowstałe firmy**

	Liczba mieszkańców	Liczba aktywnych firm na 1000 mieszkańców	Liczba nowo zakładanych firm na 1000 mieszkańców
Świętokrzyskie	1 275 511	37	6,9
Warmińsko-Mazurskie	1 541 950	38	7,1
Podkarpackie	2 128 921	33	6,4
Lubelskie	2 168 616	34	6,7
Podlaskie	1 199 724	35	7,3
Śląskie	4 620 624	43	7,9
Poland	38 533 789	48	8,9

Powyższa tabela przedstawia porównanie woj. świętokrzyskiego z innymi województwami Polski Wschodniej, województwem śląskim oraz całą Polską. Liczba aktywnych firm na 1000 mieszkańców w Polsce Wschodniej waha się od 33 do 38, a Świętokrzyskie uzyskuje wynik powyżej średniej i mediany z 37 aktywnymi firmami. Jednak zarówno Polska Wschodnia jak i Świętokrzyskie mają gorsze wyniki niż woj. śląskie czy Polska, które mają odpowiednio o 6 i 11 więcej firm na 1000 mieszkańców. Ponadto, przyrost liczby firm jest podobny w całej Polsce Wschodniej – od 6,4 do 7,3 nowych firm rocznie na 1000 mieszkańców. Również w tym aspekcie świętokrzyskie uzyskuje wynik powyżej przeciętnej i mediany dla makro-regionu Polski Wschodniej, natomiast woj. śląskie i Polska odnotowują większy przyrost liczby nowych firm.

Tabela 10. **Zatrudnienie w B+R i inwestycje w innowacje**

	Liczba osób zatrudnionych w B+R w porównaniu do łącznej populacji	Firmy inwestujące w innowacje	Średnia kwota inwestycji przedsiębiorstw w innowacje (mln PLN)
Świętokrzyskie	0,03%	16,5%	3,0
Warmińsko-Mazurskie	0,01%	18,6%	1,6
Podkarpackie	0,18%	20,7%	4,0
Lubelskie	0,03%	17,1%	3,2
Podlaskie	0,02%	17,0%	2,4
Śląskie	0,05%	20,3%	6,1
Poland	0,06%	17,0%	5,8

Świętokrzyskie znajduje się w grupie województw osiągających słabe wyniki, jeśli chodzi o liczbę osób zatrudnionych w B+R w stosunku do łącznej liczby mieszkańców. Ma wyniki gorsze od średniej krajowej i od woj. śląskiego, plasując się na tym samym poziomie co woj. lubelskie. Jest w nieco lepszej sytuacji niż woj. podlaskie i warmińsko-mazurskie. Również jeśli chodzi o odsetek firm inwestujących w innowacje, świętokrzyskie wypada słabiej niż reszta regionów, poniżej średniej krajowej, poniżej średniej dla Polski Wschodniej i znacznie poniżej woj. śląskiego i podkarpackiego. Firmy inwestujące w innowacje w woj. świętokrzyskim przeciętnie wydają więcej niż wynosi średnia dla Polski Wschodniej, jednak średnia kwota inwestycji form w innowacje jest o połowę niższa niż w woj. śląskim czy w całej Polsce.

Tabela 11. **Nowe miejsca pracy**

	Liczba utworzonych miejsc pracy	Liczba utworzonych miejsc pracy w stosunku do liczby mieszkańców	Liczba utworzonych miejsc pracy na firmę
Świętokrzyskie	14 700	1,15%	0,31
Warmińsko-Mazurskie	17 900	1,16%	0,31
Podkarpackie	23 700	1,11%	0,34
Lubelskie	22 600	1,04%	0,31
Podlaskie	17 400	1,45%	0,41
Śląskie	70 700	1,53%	0,36
Poland	1 302 000	1,58%	0,33

Wskaźnik liczby miejsc pracy utworzonych w stosunku do łącznej liczby mieszkańców jest w Świętokrzyskim na podobnym poziomie co w innych województwach Polski Wschodniej i znacznie niższy niż w Polsce, Śląskim czy Podlaskim. Jeśli chodzi o liczbę utworzonych miejsc

pracy w przeliczeniu na jedną firmę, Świętokrzyskie, Warmińsko-Mazurskie i Lubelskie mają najgorsze wyniki w całej próbie. Niemniej jednak, ich wynik nie jest bardzo odległy od średniej dla Polski.

Tabela 12. **Inwestycje przedsiębiorstw**

	Inwestycje firm (mld PLN)	Finansowane z własnych środków
Świętokrzyskie	3,6	47%
Warmińsko-Mazurskie	3,0	64%
Podkarpackie	4,8	73%
Lubelskie	4,2	74%
Podlaskie	2,7	74%
Śląskie	14,00	71%
Poland	123,00	87%

Poziom inwestycji dokonywanych przez firmy w Świętokrzyskim był na poziomie średniej dla Polski Wschodniej, należy jednak zauważyć, jak niski był odsetek własnych środków zaangażowanych przez firmy w inwestycje w świętokrzyskim; był on najniższy ze wszystkich województw, i wynosił nieco więcej niż połowę średniej krajowej, a o wiele mniej niż kwoty wydatkowane w woj. podlaskim, lubelskim czy śląskim.

Tabela 13. **Dane dot. firm eksportujących swoje produkty**

	Liczba eksporterów	Eksporterzy jako % wszystkich firm	Dochody z eksportu w proporcji do łącznych dochodów firmy
Świętokrzyskie	274	0,58%	13,4%
Warmińsko-Mazurskie	394	0,67%	23,8%
Podkarpackie	680	0,97%	18,8%
Lubelskie	443	0,60%	12,6%
Podlaskie	363	0,86%	14,2%
Śląskie	2051	1,03%	27,3%
Poland	15600	0,84%	19,4%

Również ta liczba, podobnie jak odsetek eksporterów, jest najniższa spośród wszystkich analizowanych regionów. Także udział dochodów z eksportu w łącznych dochodach firm jest bardzo niski; niższy odnotowano tylko w województwie lubelskim.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 8. Ocena ryzyk związanych z RIS3 i plan ich łagodzenia

Aby zrealizować swoje programy RIS3, władze regionu powinny przeprowadzić analizę ryzyka, uwzględniając potrzebę jego przewidywania i łagodzenia. Wstępna lista ryzyk, które mogłyby zagrozić realizacji inicjatywy jest przedstawiona poniżej. Analiza ryzyka powinna być „żywym” procesem, regularnie aktualizowanym i dostosowywanym do bieżącej sytuacji. Zespół zajmujący się monitoringiem przeprowadzi przegląd tej analizy przy okazji każdego z przeglądów postępu realizacji. Sześć kluczowych rodzajów ryzyka, przedstawione poniżej, zostało zebrane na podstawie informacji i woj. świętokrzyskim i praktyk międzynarodowych. Kiedy Regionalny Program Operacyjny zostanie zatwierdzony, do każdego z zawartych w nim programów należy dołączyć macierz analizy ryzyka zgodną z jego specyfiką.

Tabela 14. Kluczowe rodzaje ryzyka i metody ich minimalizowania

Typ ryzyka	Proces minimalizowania ryzyka
Konsensus odnośnie RIS3	
Konsensus jest „wymuszony” przez zaledwie kilka jednostek i popierany przez innych interesariuszy tylko powierzchownie	Efektywna promocja RIS3 i inteligentnych specjalizacji. Podejmowanie współdziałania z interesariuszami zlokalizowanymi poza głównymi ośrodkami wzrostu (miasta). Wykorzystanie Świętokrzyskiego Portalu Innowacji, jako narzędzia zbierania uwag z terenu.
Konsensus został osiągnięty przez niektóre strony, posługujące się odmienną interpretacją celów strategicznych	Efektywna promocja RIS3 i inteligentnych specjalizacji. Podejmowanie współdziałania z interesariuszami zlokalizowanymi poza głównymi ośrodkami wzrostu (miasta). Wykorzystanie Świętokrzyskiego Portalu Innowacji, jako narzędzia zbierania uwag z terenu. Stały proces włączania różnych grup interesariuszy i środowisk, wraz z pogłębioną analizą potrzeb.
Konsensus nie angażuje wystarczającej liczby istotnych interesariuszy	Stały proces włączania różnych grup interesariuszy i środowisk, wraz z pogłębioną analizą potrzeb.
Administracja	
Nadmiernie skomplikowane procedury administracyjne utrudniające dostęp do programów pomocowych	Przegląd procedur w kontekście dotychczasowych doświadczeń instytucji zarządzających. Współpraca pomiędzy poszczególnymi działami wdrożeniowymi instytucji zarządzających poszczególnymi programami.
Mało przejrzyste kryteria selekcji	Przegląd procedur w kontekście dotychczasowych doświadczeń instytucji zarządzających. Cykliczne kampanie informacyjne skierowane do głównych grup docelowych.

Zarządzanie projektami przeładowane wymaganiami administracyjnymi	Ocena wartości dodanej systemu sprawozdawczości i wyważenie pomiędzy przejrzystością a nadmierną biurokracją
Pieniądze	
Nieodpowiednie systemy uruchamiania środków	Terminy i warunki uruchamiania transz środków podawane są do wiadomości z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym
Poziom finansowania niewystarczający do osiągnięcia widocznych rezultatów (podejście „każdemu po trochu”)	Zarząd Województwa przy udziale Komitetu Monitorującego rewiduje poziom alokacji przypisanych do poszczególnych priorytetów.
Potrzeby	
Programy nie uwzględniają „rzeczywistych potrzeb” firm	Po zakończeniu działań w roku 2014, cyklicznie przeprowadzana analiza potrzeb.
Programy są nadmiernie skomplikowane przez podział na wiele działań i poddziałań	Sprawne punkty informacyjne wyposażone w kompleksowe dane dostępne (podmiotowe i przedmiotowe). Cykliczne kampanie informacyjne.
Nierealistyczne wskaźniki realizacji	Regularny proces monitoringu. Rewizja założeń (RIS3 i/ lub działań w programach).
Usługi	
Jakość usług nie odpowiada oczekiwaniom firm	Przeprowadzanie regularnych ankiet satysfakcji wśród beneficjentów. Szkolenia dedykowane instytucjom świadczącym dane usługi organizowane przez instytucje zarządzające.
Brak swobody wyboru właściwych ekspertów	Elastyczność wyboru ekspertów przy jasno wyznaczonych kryteriach doboru.
Czas	
Krótkoterminowość	Harmonogramy powinny podlegać corocznemu przeglądowi w celu ustalenia, czy przewidziany czas trwania programów jest wystarczający by osiągnąć oczekiwany wynik
Brak ciągłości	Coroczny przegląd logiki i ząębiana się naborów w ramach wszystkich programów

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 9. **Proces tworzenia RIS3 oraz wyboru inteligentnych specjalizacji**

I. **Rozpoczęcie procesu identyfikacji inteligentnych specjalizacji - listopad/ grudzień 2010 r.**

W procesie aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji konieczne było skoncentrowanie działań na kluczowych problemach oraz wyzwaniach społeczno-gospodarczych stojących przed województwem, ale także na kierunkach i nowych możliwościach, które wynikają ze Strategii Europa 2020 oraz innych dokumentów strategicznych na poziomie kraju, makro-regionu (Polska Wschodnia) i województwa. Wszystkie te dokumenty wskazują na dwa ważne aspekty, które bezpośrednio odnoszą się do RIS3, mianowicie konieczne jest utrzymanie roli innowacji i innowacyjności w głównym obszarze zainteresowania polityki regionalnej w ciągu najbliższych lat, oraz istnieje potrzeba projektowania bardzo dobrze zdefiniowanych i wychodzących naprzeciw celom rozwojowym instrumentów wsparcia. Jednocześnie UE wyraźnie dostrzega wagę potencjałów endogennych regionów wskazując, że specyfika regionów musi być wykorzystywana do realizacji celów rozwojowych kraju, stanowiąc tło do opracowania kontraktów terytorialnych w przyszłej perspektywie finansowej.

Pierwszy projekt RIS3 z II połowy 2012 r. zawierał zbiór obszarów, które zostały wytyczone, jako potencjalne inteligentne specjalizacji woj. świętokrzyskiego. Projekt ten bazował m.in. na wynikach badania foresight, które zostały opublikowane w postaci trzech raportów w latach 2007-2008. Stanowiły one punkt wyjścia do dalszych rozważań dotyczących inteligentnych specjalizacji w regionie.

Wcześniej jednak, w IV kwartale 2010 roku, na zlecenie Biura Innowacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego wszczęta została procedura realizacji badania pod nazwą „*Kluczowe kierunki rozwoju gospodarki Województwa Świętokrzyskiego*”, stanowiącego podstawę do procesu aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005-2013. Zakres zamówienia obejmował wykonanie prac analitycznych zmierzających do określenia obszarów, w których region może i powinien specjalizować się, by poprzez wzrost in-

nowacyjności podnosić konkurencyjność swojej gospodarki zarówno na poziomie kraju, jak i na rynkach międzynarodowych. Podstawowym założeniem badania było wyznaczanie kluczowych kierunków rozwoju gospodarczego województwa na podstawie następujących kryteriów:

1. Udział w strukturze gospodarczej województwa świętokrzyskiego;
2. Potencjał innowacyjny, rozumiany jako posiadana albo możliwa do stworzenia absorpcja innowacji produktowych/ technologicznych/ organizacyjnych;
3. Pełnienie roli „węzła” rozumianego jako posiadanie licznych powiązań (organizacyjnych, technicznych, technologicznych, branżowych) z innymi branżami w województwie pozwalającymi na procesy przenoszenia się wartości innowacyjnych pomiędzy węzłem a otoczeniem;
4. Posiadanie zaplecza innowacyjnego po stronie regionalnych instytucji badawczo-rozwojowych, w szczególności nowoczesnych laboratoriów badawczych;
5. Posiadanie zaplecza lub możliwość jego stworzenia po stronie oferty instytucji otoczenia biznesu i samorządu regionalnego;
6. Możliwości rozwoju wyznaczone w szerszym kontekście (ponadregionalnym) np. wynikające z strategii rozwoju kraju lub UE.

Wyzwaniem na tamten czas, było wskazanie takich specjalizacji regionalnych, które rozumiane są jako „kierunki rozwoju gospodarczego, których dynamiczny rozwój innowacyjny przyczyniać się będzie do zwiększania potencjału całego województwa świętokrzyskiego” oraz będą „najprawdopodobniej odgrywały coraz większą rolę, jako siła napędowa innowacyjności województwa świętokrzyskiego”.

W wyniku przeprowadzonego procesu badawczego oraz dyskusji eksperckich wyróżniono trzy kierunki specjalizacji innowacyjnej. Obszary specjalizacji opierały się o branże już rozwinięte w województwie lub posiadające duży potencjał do rozwoju w najbliższych latach. Do wyróżnionych specjalizacji należały:

- efektywne wykorzystanie energii,
- turystyka medyczna,

- branża targowo-kongresowa.
- Ponadto wskazano dwie specjalizacje o charakterze horyzontalnym, tj.
- transfer wiedzy,
- wzornictwo

uznając, że ich rozwój pełni ważną rolę w podnoszeniu konkurencyjności całej gospodarki regionu, w tym wyróżnionych specjalizacji innowacyjnych.

Raport pod nazwą „Innowacyjne specjalizacje województwa świętokrzyskiego. Raport cząstkowy do aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego” z grudnia 2010 roku, stanowił podłoże do dalszych działań i prac związanych z innowacyjnym rozwojem regionu i został przyjęty Uchwałą nr 135/11 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 16 lutego 2011 roku.

Poniżej przedstawione zostały kolejne kroki, jakie zostały podjęte w celu zrewidowania wyników prowadzonych prac oraz poszukiwania innych potencjałów wzrostu gospodarczego.

9-10 grudnia 2010 r.: organizacja seminarium pod nazwą „Stan i perspektywy rozwoju innowacyjności województwa świętokrzyskiego – kluczowe branże i analiza SWOT”. Intencją organizacji seminarium było wywołanie dyskusji prowadzącej do wypracowania rekomendacji w zakresie kluczowych kierunków rozwoju innowacyjnego województwa świętokrzyskiego. Uczestnikami seminarium byli przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, przedstawiciele instytucji otoczenia biznesu, świata nauki (uczelnie wyższe, szkolnictwo zawodowe) oraz biznesu.

12 stycznia 2011 r. - spotkanie stanowiące kontynuację seminarium „Stan i perspektywy rozwoju innowacyjności województwa świętokrzyskiego – kluczowe branże i analiza SWOT”. Intencją spotkania było doskonalenie procesu wyboru tzw. kierunków kluczowych w kontekście rozwoju innowacyjnego oraz gromadzenie wiedzy do dalszych prac. Spotkanie stanowiło płaszczyznę wymiany informacji co do potrzeb środowisk uczestniczących w budowaniu ŚSI.

Luty 2011 r. - przekazanie przez firmę Geoprofit raportu pod nazwą: „*Innowacyjne specjalizacje województwa świętokrzyskiego. Raport cząstkowy do aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego*”. Podjęcie przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego dnia 16 lutego 2011 r. uchwały nr 135/11 w sprawie *wskazania innowacyjnych specjalizacji rozwoju gospodarki Województwa Świętokrzyskiego stanowiących podstawę do przygotowania projektu Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego*.

Luty 2011 r. - przekazanie do wiadomości i wykorzystania raportu „*Innowacyjne specjalizacje województwa świętokrzyskiego*” do Departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Maj 2011 r. - przeprowadzenie postępowania na wybór Wykonawcy usługi pn. „Aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005-2013 (RSI WŚ) wraz z przeprowadzeniem konsultacji społecznych oraz przygotowaniem Planu Działania RSI WŚ”, polegająca na:

- Analizach i pracach koncepcyjnych, związanych z procesem aktualizacji RSI WŚ;
- Przeprowadzenie konsultacji społecznych aktualizowanej RSI WŚ;
- Dostosowanie Planu Działania (prace koncepcyjne i redakcyjne oraz proces uzgodnień),

w wyniku którego, zawarto umowę z FUNDACJĄ UNIWERSYTETU im. A. Mickiewicza w Poznaniu, jednakże prace nad powyższą usługą zostały przerwane i zamawiający dokonał odbioru jedynie kilku produktów wchodzących w skład aktualizacji.

Sierpień 2011 r. – badania fokusowe robione przez Poznański Park Naukowo-Technologiczny, w zdefiniowanych 6 obszarach tematycznych: 1) Polityka innowacyjna samorządu, 2) Działalność badawczo - edukacyjna na potrzeby gospodarki, 3) Współpraca w systemie innowacji – instytucje wsparcia innowacji i przedsiębiorczości, 4) Współpraca w systemie innowacji – instrumenty wsparcia finansowego firm, 5) Podsystemy lokalne świętokrzyskiego systemu innowacji – lokalne potrzeby (w trzech ośrodkach lokalnych: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Sandomierz)

oraz 6) Współpraca przedsiębiorstw z innymi podmiotami w ramach świętokrzyskiego systemu innowacji. Każda z w/w grup focusowych, liczyła max. 12 osób i miała wyznaczonego swojego lidera z silnych i identyfikowalnych instytucji: ad.1) Aleksandra Woźniak, Z-ca Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej UMWŚ; ad.2) dr Zdobysław Kuleszyński, prorektor w Wyższej Szkole Ekonomii i Prawa (obecnie: Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych); ad.3) Szymon Mazurkiewicz, Dyrektor Kieleckiego Parku Technologicznego; ad.4) Andrzej Łach, Dyrektor Banku Gospodarstwa Krajowego, Oddział w Kielcach; ad.5) Ostrowiec Świętokrzyski – Marcin Marzec, Agencja Rozwoju Lokalnego, Starachowice – Cezary Tkaczyk, Wiceprezes Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. w Starachowicach, Sandomierz - Halina Siemaszko, Dyrektor Ośrodka Wspierania i Promowania Przedsiębiorczości Rolnej; ad.6) Tadeusz Pęczek, Prezes Biura Polityki Gospodarczej i Rozwoju Regionalnego sp. z o. o.

Informacja na temat zogniskowanych wywiadów grupowych jest wspomniana w *Raporcie z analizy gospodarki województwa świętokrzyskiego na potrzeby aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego: Diagnoza* str. 22 przypis 21 (oraz w innych przypisach).

14 grudnia 2011 roku – zakończenie prac nad pierwszą wersją zaktualizowanej RSI WŚ i podjęcie Uchwały nr 808/11 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego w sprawie akceptacji dokumentu pod nazwą „*Priorytety innowacyjnego rozwoju. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego*” celem uruchomienia konsultacji społecznych.

18 stycznia 2012r. - rozpoczęty został cykl seminariów lokalnych, stanowiący podłoże do konsultacji społecznych dokumentu „*Priorytety innowacyjnego rozwoju. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego – projekt*”. Spotkania odbywały się w pięciu miastach województwa świętokrzyskiego, i dedykowane były debatom nad rozwojem innowacyjnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego i branż kluczowych w rozwoju gospodarczym, według poniższego planu:

18.01.2012 Busko-Zdrój – branża „turystyka medyczna”,

19.01.2012 Sandomierz – branża „wzornictwo”,

25.01.2012 Starachowice – branża „metalowo-odlewnicza”,

26.01.2012 Kielce – branża „targowo-kongresowa”,

27.01.2012 Kazimierza Wielka – „efektywne wykorzystywanie energii”.

Przedsięwzięcie miało na celu uzyskanie opinii środowisk zainteresowanych rozwojem innowacyjnym województwa. Do udziału w dyskusjach zostali zaproszeni przedstawiciele lokalnych władz, instytucji otoczenia biznesu, samorządów gospodarczych, uczelni wyższych, przedsiębiorstw, lokalnych grup działania i organizacji turystycznych, itp.

Ostatecznie, dokument ten w związku z koniecznością ewolucji Regionalnej Strategii Innowacji w kierunku strategii inteligentnej specjalizacji (smart specialisation strategy) nie został zatwierdzony, stanowiąc podłoże do dalszych prac zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej.

24 maja 2013 roku – podpisanie umowy o współpracy z Bankiem Światowym w zakresie ogólnej oceny projektu Strategii oraz sformułowania kluczowych rekomendacji dokonania zmian, które mają na celu jej lepsze dopasowanie do wymogów *ex ante*.

II. **Świętokrzyska Rada Innowacji**

1. **Powołanie Świętokrzyskiej Rady Innowacji**

W dniu 16 lutego 2011 r. Uchwałą nr 134/11, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego powołał Świętokrzyską Radę Innowacji.

Świętokrzyska Rada Innowacji jest ciałem doradczym i opiniodawczym dla Zarządu Województwa, w zakresie kreowania polityki innowacyjnego rozwoju województwa oraz pełni funkcję forum dyskusyjnego w procesie budowy Świętokrzyskiego Systemu Innowacji, rozumianego jako sieć silnych powiązań międzyinstytucjonalnych w regionie.

Celem działalności Rady jest dbałość o zachowanie spójności społeczno-gospodarczej województwa w obszarze innowacji i budowy gospodarki opartej na wiedzy, a także rekomendowanie – w oparciu o światowe trendy i kierunki polityki UE – pożądaných obszarów aktywności i kierunków rozwoju województwa świętokrzyskiego, które mogą stanowić podstawę do realizacji konkretnych inicjatyw. Szczególną rolę gremium widzimy w konieczności zacieśniania współpracy z instytucjami okołobiznesowymi,

izbami gospodarczymi, samorządami lokalnymi i gospodarczymi, agencjami rozwoju lokalnego i regionalnego, uczelniami wyższymi oraz przedsiębiorcami, poprzez włączanie wymienionych instytucji w proces budowy konsensusu regionalnego.

Do członkostwa w Radzie zaproszone zostały przez Zarząd Województwa osoby aktywnie włączające się w proces rozwoju regionu Świętokrzyskiego i współpracujące stale z Urzędem Marszałkowskim w obszarze polityki regionalnej, oraz delegaci kluczowych dla harmonijnego rozwoju podmiotów i instytucji – uczelni wyższych, izb gospodarczych, samorządów lokalnych i środowisk okołobiznesowych.

2. Inauguracyjne posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji - 3 marca 2011 r.

W dniu 3 marca 2011 r. odbyło się inauguracyjne posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji. W trakcie spotkania odbyła się także konferencja prasowa, podczas której Marszałek Adam Jarubas, Członek Zarządu Województwa Jan Maćkowiak i Kierownik Biura Innowacji dr Michał Klepka przedstawili pierwsze decyzje w sprawie wyboru specjalizacji innowacyjnego rozwoju gospodarki województwa świętokrzyskiego.

3. II posiedzenie oraz seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji - 16 maja 2011 r.

16 maja 2011 r. odbyło się II posiedzenie oraz seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji, w trakcie którego m.in. powołane zostały w ramach Rady Grupy Robocze: ds. koordynacji konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim oraz ds. aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego. Ponadto, przedstawiona została informacja o założeniach procesu aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego oraz projektu systemowego zat.: *Kręgi Innowacji - rozwój zintegrowanych narzędzi wspierania innowacyjności województwa w obszarach o dużym potencjale wzrostu*, przewidzianego do realizacji w ramach PO KL 2007-2013.

W tym samym dniu odbyło się seminarium pn. Perspektywy rozwoju aktywności typu „aniołowie biznesu” w województwie świętokrzyskim. Spotkanie realizowane było we współpracy ze Świętokrzyską Lożą BCC, Świętokrzyskim Związkiem Pracodawców Prywatnych LEWIATAN oraz Lubelską Fundacją Rozwoju.

4. Powołanie Grup Roboczych

Na podstawie Regulaminu Świętokrzyskiej Rady Innowacji, § 5 pkt. 4, powołano Grupy Robocze, których celem jest pobudzenie aktywności w rozwiązywaniu szczególnie problematycznych kwestii z obszaru działania Rady. Skład Grup Roboczych uzależniony jest od problematyki poruszanych zadań.

Zgodnie ze Stanowiskiem Nr 1/2011 ŚRI z dnia 23 maja 2011 powołano Grupę Roboczą ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim. Przedmiotem prac Grupy jest prowadzenie bieżącej dyskusji, opiniowanie i stworzenie listy rekomendacji dla Świętokrzyskiej Rady Innowacji, dotyczących pożądaných z punktu widzenia interesu województwa, założeń ogłaszanych konkursów finansowanych z funduszy strukturalnych związanych z rozwojem innowacyjnym województwa.

Mając na względzie szerszy kontekst prac nad aktualizacją Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego, Stanowiskiem Świętokrzyskiej Rady Innowacji Nr 2/2011 ŚRI z dnia 23 maja 2011 powołano drugą Grupę Roboczą działającą w tym zakresie. Celem powołania Grupy jest analizowanie problematyki regionalnej oraz opiniowanie i definiowanie rekomendacji dla Świętokrzyskiej Rady Innowacji dotyczących koncepcji i sposobu aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego.

5. I spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim

10 czerwca 2011 r. spotkanie z udziałem przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach, Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, Świętokrzyskiego Centrum Innowacji i Transferu Technologii oraz Urzędu Marszałkowskiego, którzy wspólnie debatowali nad poszukiwaniem efektów synergii działań finansowanych ze źródeł regionalnych, krajowych i zagranicz-

nych. Uczestnicy spotkania przedstawiali własne oczekiwania względem zakresu oraz trybu pracy Grupy. Głównym postulatem okazała się chęć współpracy w zakresie definiowania planów działań PO KL na 2012 rok szczególnie w zakresie wspierania innowacyjności firm w województwie świętokrzyskim.

6. **II spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim**

21 czerwca 2011 r. - w pracach Grupy wzięli udział przedstawiciele Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, Urzędu Marszałkowskiego oraz Świętokrzyskiego Centrum Innowacji i Transferu Technologii. Głównym tematem spotkania były kryteria wyboru projektów na 2011 w Priorytecie VII, Działaniu 8.2 POKL. W trakcie dyskusji uznano, iż dla regionu kluczowe jest zwrócenie uwagi na 3 aspekty:

- trwała wiedza w regionie,
- współpraca B + R i sektora przedsiębiorstw,
- partnerstwo w realizacji projektów.

W ocenie uczestników spotkania, wśród kryteriów strategicznych oceny projektów znaleźć się powinny niżej wymienione aspekty:

- związek ze specjalizacjami innowacyjnymi województwa świętokrzyskiego,
- realizacja projektów w konsorcjum B+R i firm,
- promocja i organizacja staży/szkoleń na uczelniach, zorientowanych na wykorzystanie nowych laboratoriów.

7. **I spotkanie Grupy Roboczej ds. Aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji**

29 czerwca 2011 r. - podczas spotkania poruszono następujące kwestie: analiza celów RSI, wytyczne KE w zakresie konkretyzacji RSI, specjalizacje innowacyjne województwa świętokrzyskiego oraz projekty systemowe realizowane w województwie świętokrzyskim. W czasie dyskusji analizowano cele główne Programu Operacyjnego – Innowacyjna Gospodarka w kontekście budowy otwartego na międzynarodowe otoczenie krajowego systemu innowacji, w skład którego będą wchodziły powiązane ze sobą systemy regionalne.

Uczestnicy spotkania wspólnie próbowali definiować innowacyjność, jej istota i warunki postępu. Stwierdzono, że specjalizacje innowacyjne województwa świętokrzyskiego powinny być nieodłącznym elementem aktualizowanej RSI. Poddano analizie także cele krajowej strategii innowacyjności w kontekście odzwierciedlenia jej na polu regionalnym.

8. **III posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji**

19 lipca 2011 r. - w trakcie posiedzenia przedstawione zostały i przyjęte m.in. następujące punkty:

1. Sprawozdanie z prac Grup Roboczych przy ŚRI.
2. Założenia projektu systemowego „Kręgi Innowacji – rozwój zintegrowanych narzędzi wspierania innowacyjności województwa w obszarach o dużym potencjale wzrostu”.
3. Wstępny plan aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego.

9. **III spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim**

26 lipca 2011 r. - w spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Biura Innowacji UMWS oraz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach. Głównym tematem rozmów były kryteria planowanych konkursów w 2011 roku w ramach Priorytetów VI i VIII Działania 8.2 PO KL.

10. **IV posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji**

29 września 2011 r. - spotkanie dedykowane było:

1. Prezentacji wyników badania „Ocena efektywności, skuteczności i trwałości projektów służących wdrażaniu RSI WS w okresie 2005-2010”.
2. Prezentacji wstępnych wyników badania pod nazwą „Badanie potencjału szkolnictwa zawodowego w Województwie Świętokrzyskim oraz perspektyw i uwarunkowań włączenia w budowanie gospodarki opartej o wiedzę”.
3. Prezentacji wyników pracy z powołanymi we współpracy z Poznańskim Parkiem Naukowo-Technologicznym w procesie aktualizacji RSI, Zespołami Problemowymi.

4. Uporządkowaniu i dopracowaniu celów zaktualizowanej Regionalnej Strategii Innowacji.

11. II spotkanie Grupy Roboczej ds. Aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji

8 listopada 2011 r. - podczas spotkania uczestnicy wyrazili opinię w sprawie dokumentu pod nazwą „Priorytety innowacyjnego rozwoju”, będącego zasadniczą częścią aktualizowanej RSI. W wyniku dyskusji Członkowie Grupy Roboczej zasugerowali przyjęcie następujących zapisów:

- jasny, czytelny przekaz w odniesieniu do wizji, misji i celów,
- uwzględnienie wniosków z ewaluacji dotychczasowej strategii,
- odniesienia do tworzenia struktur i systemów służących wdrażaniu RSI,
- nawiązanie do dokumentów strategicznych UE i ogólnej strategii województwa.

12. IV spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim

22 grudnia 2011 r. - podczas spotkania debatowano nad wątpliwościami związanymi z kwestią przenoszenia autorskich praw majątkowych do utworów wytworzonych w ramach projektów PO KL 2007-2013.

13. V spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim

24 stycznia 2012 r. - uczestnicy spotkania poruszyli kwestie wykorzystania Działań z Priorytetów VI i VII PO KL na wzmocnienie Świętokrzyskiego Systemu Innowacji, z szczególnym uwzględnieniem nowych instrumentów wsparcia dla firm. Zwrócono uwagę na spójność Działań pomiędzy Priorytetami i określono potrzebę dalszej diagnozy na rzecz animowania projektów konkursów spójnych z projektami systemowymi.

14. V posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

28 lutego 2012 r. – spotkanie dedykowane było zagadnieniom:

1. Rola instytucji otoczenia biznesu w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego.
2. Instytucje otoczenia biznesu w kształtowaniu innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw – analiza stanu i perspektyw rozwoju.
3. Organizacja i dystrybucja środków publicznych na innowacje.

15. III spotkanie Grupy Roboczej ds. Aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacji

27 marca 2012 r. - uczestnicy omówili uwagi względem RSI ujęte w „Raportie z konsultacji społecznych w procesie aktualizacji RSI WŚ”, który został rozesłany drogą elektroniczną kilka dni przed posiedzeniem. Główny temat spotkania dotyczył jednak zaleceń Komisji Europejskiej w sprawie strategii „Smart specialisation” i jej relacji wobec opracowywanej Regionalnej Strategii Innowacji. Pod koniec spotkania poruszono temat doboru wskaźników w RSI.

16. VI spotkanie Grupy Roboczej ds. Koordynacji Konkursów naboru projektów w województwie świętokrzyskim

28 marca 2012 r. - oprócz stałych członków Grupy Roboczej w spotkaniu wzięli udział przedstawiciele instytucji realizujących projekty w ramach Poddziałania 8.2.1 dot. stypendiów doktoranckich. Realizatorzy projektów stypendiów doktoranckich wymieniali się własnymi doświadczeniami i uwagami na temat prowadzonych działań.

17. VI posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

29 maja 2012 r. – posiedzenie dedykowane było:

1. Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku - stan prac nad dokumentem.
2. Roli i znaczenia Jednostek Otoczenia Biznesu w Świętokrzyskim Systemie Innowacji.
3. Włączenia Świętokrzyskiej Rady Innowacji w system oceny projektów (preselekcji) PO KL 2007-2013 realizujących za-

łożenia i cele zaktualizowanej RSI WŚ.

4. „Perspektywom RSI Świętokrzyskie - IV Etap” – wyzwaniom związanym z tworzeniem efektywnego świętokrzyskiego systemu innowacji.

18. VII posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

10 lipca 2012 r. - zrealizowano m.in. następujące punkty posiedzenia:

1. Projekt systemowy „Perspektywy RSI Świętokrzyskie - IV Etap” PO Kl a wyzwania polityki innowacyjnej województwa świętokrzyskiego – dyskusja z udziałem członków Komisji Weryfikacyjnej (Adam Jarubas Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, Jan Maćkowiak Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego, Jerzy Kwieciński Prezes Fundacji Europejskie Centrum Przedsiębiorczości, Michał Klepka Kierownik Biura Innowacji) oraz przedstawiciele Konsorcjum uczestniczącym w naborze partnera/ partnerów Biura Innowacji do realizacji w/w projektu systemowego.
2. Przyjęcie dwóch stanowisk ŚRI w sprawie: Wprowadzenia zmian w procedurach transferu wiedzy z uczelni oraz Wsparcia dla firm w ramach nowej wspólnoty ram efektywności procedur wyboru projektów 2014-2020.

19. Seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji

W dniach 10 - 11 lipca 2012 r. odbyło się seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji. Członkowie Rady mieli okazję zapoznać się z zagadnieniami programu Horyzont 2020 i polityki klastrowej UE, jako narzędzia wsparcia badań i innowacji a także z kwestiami pomocy publicznej w działalności centrów naukowo-badawczych w aspekcie procedur określających korzystanie z aparatury badawczej finansowanej ze środków UE.

20. VIII posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

7 grudnia 2012 r. - posiedzenie organizowane pod hasłem: „Kongres Świętokrzyskiego Biznesu: Smart Specialisation”. Wśród tematów były poruszane zagadnienia związane z nową filozofią i podejściem Komisji Europejskiej dotyczącym roli Regionalnej Strategii Innowacji w przyszłej perspektywie finansowej UE, tzw. Smart Specialisation Strategy. Omawiano również strategię rozwoju poszczególnych specjalizacji województwa świętokrzy-

skiego, opracowane w ramach projektu „Kręgi Innowacji – rozwój zintegrowanych narzędzi wspierania innowacyjności województwa w obszarach o dużym potencjale wzrostu” PO KL 2007-2013.

21. IX posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

4 marca 2013 r. - tematyka posiedzenia zorientowana była na przedstawienie wyników badań Banku Światowego uwzględnionych w raporcie pod nazwą „*REIGNITING SWIETOKRZYSKIE – Review of a regional research and innovation strategy (RIS3) in Eastern Poland*”. W dalszej części zorganizowane były warsztaty współorganizowane z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Głównym Instytutem Górnictwa w Katowicach, poświęcone identyfikacji zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań inteligentnej specjalizacji regionów, stanowiąc jednocześnie element wdrożenia wyników badań w ramach Narodowego Programu Foresight.

22. X posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

17 czerwca 2013 r. - podczas spotkania kontynuowana była dyskusja związana z „Przeglądem projektu Regionalnej Strategii Badań i Innowacji (RIS3)” prezentowanym przez Bank Światowy. Dodatkowo w ramach posiedzenia zaprezentowane zostały informacje o warunkowości ex-ante dla smart specialisation oraz krajowy przegląd RSI objęty raportem Banku Światowego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Posiedzenie zakończyła prezentacja harmonogramu prac nad RISami w Polsce, jak również model nowego podejścia Biura Innowacji do wzmacniania systemu innowacji. Spotkanie zostało podsumowane wnioskami z peer review organizowanego przez KE, w którym zaprezentowane zostało przez Biuro Innowacji regionalne podejście do RSI i smart specialisation.

23. Seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji

W dniach 17-18 czerwca 2013 r. odbyło się kolejne seminarium Świętokrzyskiej Rady Innowacji. Seminarium poświęcone było wizji i celom, jakie województwo świętokrzyskie powinno osiągnąć do 2020 roku. Ponadto, uczestnicy dyskutowali nad atrakcyjnością inwestycyjną województwa świętokrzyskiego, nowymi

wyzwaniami i planami realizacji. Na zakończenie, członkowie Rady omawiali propozycje projektów w obszarze RSI WŚ, które powinny być zrealizowane do 2020 roku.

24. XI posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

18 listopada 2013 r. - motywem przewodnim posiedzenia był nowo powstały projekt dokumentu „Strategia Badań i Innowacji (RIS3) - Od absorpcji do rezultatów - jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+”. Podczas posiedzenia Członkowie Rady dyskutowali o efektywnym wykorzystaniu środków unijnych, koncepcji i wyłonionych w regionie inteligentnych specjalizacjach oraz o nowej Strategii RIS3 dla Województwa Świętokrzyskiego.

25. XII posiedzenie Świętokrzyskiej Rady Innowacji

17 grudnia 2013 r. – spotkanie całkowicie dedykowane zaktualizowanej Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego pod nazwą „Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3) - Od absorpcji do rezultatów - jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+” i uwagom, zebranych w toku konsultacji społecznych w/w dokumentu zakończonym dnia 15 grudnia 2013 roku.

III. Inne wydarzenia i inicjatywy:

1. Seminarium pn. „Rola i perspektywy wykorzystania projektów systemowych w ramach POKL 8.2.2. w doskonaleniu polityki regionalnej”.

W dniu 28 czerwca 2011 r. zorganizowane zostało seminarium pn. „Rola i perspektywy wykorzystania projektów systemowych w ramach POKL 8.2.2. w doskonaleniu polityki regionalnej”. Intencją spotkania było poszukiwanie rozwiązań i koncepcji działań pozwalających na efektywne wspieranie innowacyjności w województwie świętokrzyskim.

2. Seminarium pn.: „Aktualizacja RSI WŚ – rekomendacje co do kierunków rozwoju innowacyjnego województwa”.

W dniach 22-23 września 2011 r. zorganizowane zostało seminarium pn. „Aktualizacja RSI WŚ – rekomendacje co do kierunków rozwoju innowacyjnego województwa”. Intencją organizacji spotkania było doprecyzowanie zapisów aktualizowanej w tym czasie Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2005-2013. Ponadto pozwoliło on określić obszary, w których obie strategie województwa (RSI i RSWS) powielają swe zapisy (zarówno w warstwie strategicznej jak i operacyjnej) i dokonano odpowiednich korekt w RSI WŚ, służących pozostawieniu w obszarze oddziaływania RSI zadań związanych z innowacyjnością.

3. Konferencja „Branża odlewniczo-metalowa a innowacyjny rozwój województwa - szanse i perspektywy”

Konferencja, współorganizowana dnia 1 sierpnia 2012 r. przez Biuro Innowacji, Odlewnie Polskie S.A. oraz Staropolską Izbę Przemysłowo-Handlową. Celem spotkania była ocena możliwości rozwoju branży odlewniczo-metalowej w regionie świętokrzyskim oraz tradycje i innowacje jako determinanty rozwoju.

4. Badanie potencjału uczelni wyższych w regionie w rozwoju inteligentnych specjalizacji

W październiku 2012 roku, Biuro Innowacji UMWS przygotowało i wystosowało do wszystkich regionalnych uczelni wyższych pismo, z prośbą o przygotowanie informacji na temat: potencjału uczelni w kontekście rozwoju specjalizacji innowacyjnych województwa (obecne zasoby ludzkie, techniczne); głównych obszarów współpracy z uczelniami spoza regionu (szczególnie w makroregionie Polska Wschodnia); planami rozwojowymi instytucji do roku 2020 (tworzone laboratoria i uruchamiane instytuty); realizowanych i planowanych do realizacji projektach współpracy międzynarodowej (głównych kierunkach współpracy badawczej, krajów partnerskich) oraz priorytetowych kierunków badań naukowych i prac rozwojowych uwzględnionych w Krajowym Pro-

gramie Badań Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które znalazły odzwierciedlenie w strategiach działania uczelni.

5. **Seminarium konsultacyjne - warsztaty poświęcone identyfikacji inteligentnej specjalizacji regionów**

W dniu 4 marca 2013 r. zorganizowane zostały przez Biuro Innowacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Główny Instytut Górnictwa w Katowicach warsztaty, poświęcone identyfikacji zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań inteligentnej specjalizacji regionów, stanowiąc jednocześnie element wdrożenia wyników badań w ramach Narodowego Programu Foresight.

Podczas spotkania odbyły się poniżej wskazane sesje tematyczne:

- System cyklicznej oceny potencjału sfery B+R+I (badanie, rozwój, innowacje) a specjalizacje regionu – prezentacja założeń portalu informacyjno-komunikacyjnego (PIK).
- Ankieta dotycząca metod oceny potencjału sfery B+R+I (badanie, rozwój, innowacje) w ujęciu regionalnym i krajowym.
- Diagnoza stanu regionu w kontekście następujących zadań:
  - jakie inteligentne specjalizacje region już definiował i/lub
  - na jakim etapie prac się znajduje główne problemy z identyfikacją inteligentnych specjalizacji.

Ponadto odbyła się dyskusja skoncentrowana wokół następujących bloków tematycznych:

- inteligentne specjalizacje - jakie inteligentne specjalizacje regionu możemy wskazać w świetle posiadanej wiedzy oraz dostępnych informacji ?
- metodyka identyfikacji inteligentnych specjalizacji - jak budować nasze metody poszukiwania inteligentnych specjalizacji?
- wsparcie ze strony administracji rządowej - jaki są oczekiwania regionu co do rodzaju i zakresu wsparcia rozwoju inteligentnych specjalizacji w ramach nowej perspektywy finansowej?

6. **Warsztaty „Peer review” organizowane przez Platformę S3**

Na zaproszenie Platformy Smart Specialisation (S3 Platform), w dniach 13-14 marca 2013 r. przedstawiciele Biura Innowacji UMWS uczestniczyli w 7 edycji warsztatów „Peer review” organizowanych przez Komisję Europejską oraz Region Południowa Morawia (Czechy).

Podczas warsztatów, cztery europejskie regiony (Saksonia, Południowa Morawia, Świętokrzyskie i Walia) zaprezentowały postęp prac związany z przygotowaniem Regionalnej Strategii Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3). Pozostali uczestnicy warsztatów (eksperti z Komisji Europejskiej Europejskiej, DG Regio oraz przedstawiciele innych regionów) występowali w roli „krytycznych przyjaciół”, przekazując uwagi i sugestie do dalszych prac nad strategią.

Aleksandra Woźniak, kierownik Biura Innowacji, przedstawiła projekt aktualizowanej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego. Podczas przeglądu strategii uczestnicy warsztatów bardzo pozytywnie ocenili współpracę województwa z Bankiem Światowym w zakresie przygotowania RIS3 oraz przekazali wiele cennych wskazówek i pomysłów, które będą wdrożone w dalszej perspektywie.

7. **Warsztaty informacyjne dla przedsiębiorców „Open Door”**

Biuro Innowacji wraz z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości zorganizowało 5 kwietnia 2013 r. warsztaty informacyjne dotyczące możliwości wsparcia w ramach działań wdrażanych przez PARP. W spotkaniu brało udział około 150 przedsiębiorców z terenu województwa świętokrzyskiego. Podczas spotkania przedstawiono harmonogram prac nad przebiegiem aktualizacji RSI, co wywołało gorącą dyskusję z przedsiębiorcami na temat inteligentnych specjalizacji w regionie świętokrzyskim.

8. **Ankieta dla kluczowych partnerów systemu innowacji**

W kwietniu 2013 r. przeprowadzona została ankieta dla kluczowych partnerów systemu innowacji. W ankiecie udział wzięło 46 osób, w tym 6 osób reprezentujących MŚP, 4 przedstawiciele du-

zych przedsiębiorstw, 8 uczestników z instytucji otoczenia biznesu, 4 pracowników administracji, 7 pracowników naukowych oraz 16 studentów/reprezentantów sektora pozarządowego. Celem badania było wsparcie procesu uzupełniania nowej Regionalnej Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) oraz wyrażenie przez kluczowych interesariuszy systemu innowacji w województwie oczekiwań w stosunku do nowej perspektywy finansowej UE.

9. Ankiety dotyczące współpracy firm z sektorem B+R

W związku z aktualizacją Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Świętokrzyskiego, Biuro Innowacji dnia 22 maja 2013 r. wysłało do 66 regionalnych przedsiębiorstw e-maila, zawierającego prośbę o wypełnienie załączonej ankiety, której nadrzędnym celem była obiektywna analiza obecnej współpracy lokalnego świata biznesu z jednostkami badawczo-rozwojowymi.

Otrzymano 2 odpowiedzi od następujących firm: Dorbud S.A. oraz Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol” Spółka Akcyjna z siedzibą w Grzybowie. Na podstawie wypełnionych kwestionariuszy zaobserwowano zainteresowanie i czynną kooperację wyżej wymienionych spółek z sektorem B+R. Charakter współdziałania był związany z transferem wiedzy/technologii. Podmioty zadeklarowały w przyszłości realizację projektów przy wsparciu jednostek badawczo-rozwojowych.

10. Przeprowadzenie warsztatów fokusowych²⁶ dla branży odlewniczo-metalowej

W dniu 4 października 2013 r. w siedzibie Staropolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej w Kielcach odbyło się spotkanie warsztato-

²⁶ Metodologia warsztatów fokusowych (pkt. 10,11,13,14, 15) zakładała zaangażowanie relatywnie małej grupy uczestników (7-15 osób), co pozwalało na otwartą i pogłębioną dyskusję potencjałów, planów i oczekiwań każdej z grup. Uczestnicy grup fokusowych byli wybierani wg klucza, który zakładał udział jednego lub dwóch znaczących/czołowych przedsiębiorstw z danej branży, następnie dwóch do czterech poddostawców, którzy operują w tym samym łańcuchu wartości dodanej, przedstawiciele jednostek B+R działających w danym obszarze, przedstawiciele samorządów gospodarczych, oraz administracji samorządowej. W każdym ze spotkań przedsiębiorcy stanowili większość uczestników i na nich koncentrował się główny nurt dyskusji.

we, którego celem była wspólna dyskusja i wymiana doświadczeń przedstawicieli branży metalowo-odlewniczej, administracji regionalnej oraz ekspertów Banku Światowego, dotycząca potencjału branży i jej przyszłości jako inteligentnej specjalizacji regionu, jak również sposobu finansowania inwestycji.

11. Przeprowadzenie warsztatów fokusowych dla branży targowo-kongresowej

W dniu 17 października 2013r. w siedzibie Izby Gospodarczej „Grono Targowe” w Kielcach zorganizowano warsztaty fokusowe, wspierające przygotowanie Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 i obejmujące zagadnienia związane z innowacyjnym rozwojem przemysłu spółkań jako inteligentnej specjalizacji regionu.

12. Spotkanie przedstawicieli makroregionu Polska Wschodnia

W dniu 22 października 2013r. w Centrum Kongresowym Kielce, po pierwszym dniu obrad kongresu „Ekoinnowacje w ochronie środowiska 2013”, zorganizowane zostało spotkanie przedstawicieli urzędów marszałkowskich województw Polski Wschodniej – jednostek zajmujących się problematyką wdrażania inteligentnych specjalizacji. Tematem spotkania była wspólna inicjatywa stworzenia zintegrowanego systemu monitorowania rozwoju inteligentnych specjalizacji na poziomie regionalnym i makroregionalnym.

13. Przeprowadzenie warsztatów fokusowych dla branży budowlanej

W dniu 24 października 2013r. w Centrum Kongresowym w Kielcach zorganizowano z przedsiębiorcami reprezentującymi sektor budowlany warsztaty o charakterze fokusowym, wspierające przygotowanie Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Spotkanie dotyczyło możliwości i ograniczeń, jakie stoją przed sektorem budownictwa. Dyskusja dotyczyła poszukiwania obszarów wsparcia sektora, jako jednej z potencjalnych inteligentnych specjalizacji regionu.

14. Przeprowadzenie warsztatów fokusowych dla branży turystyka zdrowotna i prozdrowotna

W dniu 24 października 2013r. w siedzibie Regionalnego Centrum Naukowo-Technologicznego w Podzamczu Chęcińskim zorganizowano spotkanie o charakterze fokusowym, wspierające przygotowanie Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Spotkanie dotyczyło poszukiwania obszarów wsparcia dla sektora turystyki zdrowotnej i prozdrowotnej naszego regionu, jej potencjału i relacji jako inteligentnej specjalizacji.

15. Przeprowadzenie warsztatów fokusowych dla branży nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze

W dniu 25 października 2013r. w siedzibie Lokalnej Grupy Działania Ziemi Sandomierskiej zorganizowano kolejne warsztaty o charakterze fokusowym, wspierające przygotowanie Strategii Rozwoju Innowacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Spotkanie dotyczyło sektora żywnościowego i możliwości prorozwojowych w nowej perspektywie finansowej.

16. Seminarium konsultacyjne w zakresie RIS3 i inteligentnych specjalizacji

Dnia 29 listopada 2013 roku w Kielcach zorganizowane zostało seminarium konsultacyjne w zakresie RIS3 i inteligentnych specjalizacji. Podczas spotkania uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z wyłonionymi inteligentnymi specjalizacjami innowacyjnego rozwoju województwa oraz założeniami celów i etapów wdrażania „Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3) - Od absorpcji do rezultatów - jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014-2020+”. Ponadto, spotkanie wzbogacone zostało wystąpieniami na temat inteligentnych specjalizacji jako nowego wyzwania dla polskiego sektora B+R, prezentacji dobrych praktyk z zakresu projektowania przyszłości, wpływie ochrony własności intelektualnej na rozwój przedsiębiorczości oraz prezentacji założeń Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 -2020. W spotkaniu ogółem udział wzięło 87 osób, w tym również przedsiębiorcy, jednostki naukowe oraz okołobiznesowe.

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 10. Spójność z dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym i europejskim

Tabela 15. Macierz spójności z dokumentami strategicznymi

Cele RIS3	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku	Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”	Europa 2020
CELE GŁÓWNE/ STRATEGICZNE				
<p>Do roku 2020 w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wesprze wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa</p>	<p>Misja Strategii: pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska</p>	<p>Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej</p>	<p>Wysoce konkurencyjna gospodarka (innowacyjna i efektywna) oparta na wiedzy²⁷ i współpracy</p>	<p>ROZWÓJ INTELIGENTNY – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji; ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; ROZWÓJ SPRZYJAJĄCY WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną</p>

²⁷ Zgodnie z definicją stosowaną przez OECD jest to gospodarka bazująca na tworzeniu, rozpowszechnianiu i wykorzystywaniu wiedzy i informacji, co przejawia się w tendencji do wzrostu inwestycji w wysokie technologie, rozwoju sektorów opartych o wysokie technologie, wzroście wysoko wykwalifikowanych zasobów pracy oraz zwiększającej się produktywności. Zob. np. The knowledge-based economy, OCDE/GD(96)102, OECD, Paryż 1996, s. 7.

CELE OPERACYJNE / CELE SZCZEGÓŁOWE				
<p>1. Obszary gospodarki województwa wybrane w procesie inteligentnej specjalizacji osiągają roczny wzrost przychodów na poziomie co najmniej 20 procent wyższym niż średnia w danym obszarze w Polsce.</p>	<p>1. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu</p> <p>2. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu</p>	<p>7.1. Skoncentrowane wsparcie dla budowy trwałych przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i innowacyjności w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych (7.1.1.)</p>	<p>1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki (kier. dział. 1.2)</p> <p>2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy (kier. dział. 2.6)</p> <p>3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców (kier. dział. 3.1, 3.2);</p> <p>4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki (kier. dział. 4.1 i 4.2)</p>	<p>2. Badania i rozwój</p> <p>3. Zmiany klimatu i zrównoważone wykorzystanie energii</p> <p>INICJATYWY PRZEWODNIE UE:</p> <p>Unia Innowacji</p> <p>Europejska Agenda Cyfrowa</p>
<p>2. „Masa krytyczna” jednostek B+R jest nastawiona na transfer wiedzy: minimum 25 procent przychodów tych jednostek będzie pochodzić z komercjalizacji działalności badawczo-naukowej.</p>	<p>2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu</p> <p>3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki</p>	<p>7.1. Skoncentrowane wsparcie dla budowy trwałych przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i innowacyjności w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych (7.1.2.)</p>	<p>1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki (kier. dział. 1.2)</p> <p>2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy (kier. dział. 2.1)</p> <p>3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców (kier. dział. 3.1)</p>	<p>2. Badania i rozwój</p> <p>INICJATYWY PRZEWODNIE UE:</p> <p>Unia Innowacji</p> <p>Mobilna młodzież</p>

<p>3. Publiczne i prywatne organizacje otoczenia biznesu są zdolne do udzielania wysokiej klasy wsparcia związanego z rzeczywistymi potrzebami przedsiębiorstw zaangażowanych w realizację strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji. Efekty działalności tych organizacji są mierzone przy pomocy kluczowych wskaźników realizacji (KPIs), a co najmniej połowa ich budżetów pochodzi z działalności rynkowej.</p>	<p>2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu</p> <p>3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu</p>	<p>7.1. Skoncentrowane wsparcie dla budowy trwałych przewag konkurencyjnych poprzez działania na rzecz podnoszenia poziomu technologicznego zaawansowania i innowacyjności w obszarze wiodących endogenicznych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych (7.1.1.,7.1.2.)</p>	<p>1. Dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej i efektywnej gospodarki (kier. dział. 1.2, 1.4)</p> <p>2. Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy (kier. dział. 2.5)</p> <p>3. Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców (kier. dział. 3.1)</p> <p>4. Wzrost umiędzynarodowienia polskiej gospodarki (kier. dział. 4.1 i 4.2)</p>	<p>2. Badania i rozwój</p> <p>INICJATYWY PRZEWODNIE UE: Unia Innowacji</p>
<p>4. Województwo jest postrzegane, jako model w tworzeniu i wdrażaniu strategii inteligentnej specjalizacji.</p>				

Źródło: opracowanie własne

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

Załącznik 11. Wyniki konsultacji społecznych RIS3

Projekt dokumentu pod nazwą „Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020+”, będący wynikiem wieloletniej pracy osób i środowisk skupionych wokół Świętokrzyskiego Systemu Innowacji zarekomendowany został Zarządowi Województwa i po przychylnym jego odbiorze 12 listopada 2013 roku, oddany do konsultacji społecznych.

Informacja o uruchomionych konsultacjach społecznych w/w dokumentu, działając w zgodzie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009r., nr 84, poz. 712, t.j. z późn. zm.), zamieszczona została na tablicy ogłoszeń urzędu marszałkowskiego, na stronach internetowych www.sejmik.kielce.pl, www.spinno.pl oraz opublikowana w dzienniku o zasięgu regionalnym Gazeta Wyborcza (wydanie internetowe). Ponadto, Biuro Innowacji zorganizowało dn. 29 listopada 2013 roku seminarium konsultacyjne dokumentu RIS3, w którym udział wzięło ponad 80 osób, reprezentujących różne środowiska²⁸.

Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych, zebrane zostały w tabeli wraz z informacją na temat sposobu wykorzystania uwag. Z przyczyn obiektywnych, z poniższej tabeli wyeliminowano uwagi o charakterze porządkowym, redakcyjnym, bądź stanowiące głos w dyskusji/ komentarz do ogólnie prowadzonej polityki rozwoju. Pełny raport z konsultacji społecznych podany został do wiadomości publicznej i zamieszczony na stronie internetowej www.spinno.pl. Oficjalnie, proces konsultacji społecznych zakończył się 20 grudnia 2013 roku, aczkolwiek zgłaszane w terminie późniejszym nie pozostawały bez rozpatrzenia.

Uwagi zebrane w toku konsultacji, poddane zostały zaopiniowaniu przez Świętokrzyską Radę Innowacji, z którą wspólnie podjęte zostały decyzje dotyczące charakteru poszczególnych uwag oraz zasadności ich wprowadzenia. Ostatecznie Rada pozytywnie zaopiniowała projekt RIS3, rekomendując dokument do akceptacji przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

Zgodnie z obowiązującymi zasadami i przepisami prawa, projekt dokumentu przekazany został do Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska wraz z uzasadnieniem możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla dokumentu.

Tabela 16. Katalog uwag do projektu RIS3 zebranych w toku konsultacji społecznych²⁹

Lp.	Źródło wskazania	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (punkt/ strona)	Obecny zapis	Proponowana zmiana	Uzasadnienie zmiany	Stanowisko Świętokrzyskiej Rady Innowacji
1	Kielecki Park Technologiczny	Uwaga generalna: W projekcie dokumentu brak powiązania i wzajemnych relacji z dokumentami strategicznymi i programami operacyjnymi w szczególności szczebla krajowego				Uwaga została uwzględniona. Wprowadzono załącznik nr 10) Spójność z dokumentami strategicznymi na szczeblu krajowym i europejskim

²⁸ Bliższe informacje na ten temat zawiera Załącznik nr 9).

²⁹ Usunięto zapis w tabeli 5 EWE „Obecność dużych firm i MŚP w województwie” ze względu na dublowanie się tekstu; W Tabeli 5. Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji dodano tekst: *Potencjał naukowy i badawczy Politechniki Świętokrzyskiej z silnym Wydziałem Budownictwa i Architektury oraz Wydziałem Mechatroniki i Budowy Maszyn* przy specjalizacji Budownictwo (koresponduje to z tekstem na stronie 26/27 dotyczącym potencjału naukowego

2	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach	Strona tytułowa	Brak	Proponujemy o dodanie autorów dzieła - ekspertów		Uwaga została uwzględniona
3	j.w.	CEL STRATEGICZNY RIS3:	zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom; która pomoże stworzyć nowe i trwałe miejsca pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników; wesprze wzrost gospodarczy		Cel główny i szczegółowe powinny być mierzalne – a czy zapanuje kultura proinnowacyjna nie można w żaden sposób zweryfikować. Jak wysoko wykwalifikowanych potrzebuje region, jakie są płace dla wykwalifikowanych pracowników. Wydaje się, że tak sformułowany cel nie jest realny do osiągnięcia	Uwaga nie będzie uwzględniona. Uważamy, że cel strategiczny jest mierzalny. „...wesprze wzrost gospodarczy, który będzie <u>szybszy niż średnia krajowa</u> ”
4	j.w.	Cele operacyjne cel. 2	minimum 25 procent przychodów tych jednostek będzie pochodzić z komercjalizacji osiągnięć naukowych.	Propozycja aby zmniejszyć procent na max 15%	Kto ponosi odpowiedzialność za osiągnięcie celu? Ze 120 mln przychodów UJK 25% to 30mln. Przychody z komercjalizacji badań nie osiągną udziału w przychodach ogółem. Dla przykładu w 2005 r. udział przychodów z badań Uniwersytetów Polskich łącznie wynosił 7,6% a w 2012 r. 13%.	Uwaga uwzględniona, aczkolwiek w wyniku dyskusji na posiedzeniu Rady Innowacji zapis otrzymał brzmienie: minimum 25 procent przychodów tych jednostek będzie pochodzić z komercjalizacji działalności badawczo- naukowej

5	j.w.	Cele operacyjne cel. 3	Publiczne i prywatne organizacje otoczenia biznesu co najmniej połowa ich budżetów pochodzi z działalności rynkowej.		W przypadku prywatnych IOB ich budżet całości pochodzi z działalności rynkowej	Działalność IOB w oparciu o środki UE to nie działalność rynkowa, stad uwaga nie została rozpatrzona pozytywnie
6	j.w.	25. Wsparcie dla rozwoju innowacji w przedsiębiorstwach musi zostać bardziej ukierunkowane. Str. 18	Wynika z tego, że środki przeznaczane na innowacje, nie przyniosły jeszcze widocznych efektów, co może sugerować, że interwencja publiczna powinna być bardziej precyzyjna w obecnym okresie.		Do dyskusji: Jakich efektów oczekiwano? Czy nie zrealizowano wskaźników?	Kryteria wyboru RPO winny obrazować nowe podejście do wykorzystania funduszy UE
7	j.w.	37. Potencjał naukowo-badawczy naszego województwa powinien zostać wzmocniony. Str. 27	zwiększenia dostępu do uczelnianej infrastruktury laboratoryjnej szczególnie dla firm.		Możliwe do realizacji ale, na warunkach określonych przez właścicieli infrastruktury	Uwaga nieuwzględniona. Właściwym miejscem do moderowania w tym kierunku, będą kryteria wyboru projektów RPO
8	j.w.	49. Województwo świętokrzyskie posiada cztery główne inteligentne specjalizacje oraz dwie horyzontalne (wspierające), str. 33	Specjalizacjami horyzontalnymi są technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) oraz branża targowo-kongresowa	Włączenie specjalizacji transfer wiedzy	Jest to nieodzowny element wsparcia innowacji w każdej specjalizacji	Uwaga UMWŚ: Zapis w obecnej wersji jest uzupełniony o EWE. Jest oczywistym, że transfer wiedzy jest niezbędnym narzędziem wsparcia innowacji w każdej specjalizacji. Transfer wiedzy to aktywność wspierająca.

9	j.w.	Pkt. 53 b. Inteligentna administracja str. 35	Proponuje się, aby w ramach „inteligentnej” administracji powstało specjalne laboratorium		Ze środków PORPW powstało CPIB na Uniwersytecie, które będzie prowadziła badania na temat polityki regionalnej – jednostka do monitorowania regionalnej polityki gospodarczej i procesów integracyjnych w Europie.	Propozycja zostanie rozważona na etapie przygotowania planu wdrażania RSI.
10	j.w.	53.Wybór inteligentnych specjalizacji Str. 33	Województwo świętokrzyskie oparło swój wybór na czterech z nich, a mianowicie: analizie potencjału sektora nauki	Uniwersytet dysponuje potencjałem w obszarach: biologii komórki, ochrony środowiska, medycyny (onkologii, kardiologii, medycyny ratunkowej) w tym nowoczesnych metod diagnostycznych, badań strukturalnych, metod chromatograficznych, analizy składu materiałów biologicznych, środowiskowych, spożywczych i przemysłowych (badania materiałowe). Uniwersytet posiada nowoczesny Campus – (inwestycja ok. 100 mln pln), której celem było stworzenia bazy i zarazem oferty nowoczesnych rozwiązań o charakterze proinnowacyjnym i pro-projektowym. Obszar działalności UJK obejmuje branżę badawczo-rozwojową nauk o zdrowiu, ścisłych, przyrodniczych a także szereg związanych z nim nowoczesnych branż gospodarczych jak farmaceutyka, medycyna, ochrona zasobów środowiska, branża spożywcza.	W raporcie brak odniesienia do potencjału naukowego Uniwersytetu	Informacja na temat potencjału UJK w tym kontekście znajduje się w załączniku do RIS3 Bezcelowe wydaje się dublowanie tekstu w tej sekcji, tym bardziej że paragraf odnosi się ogółem do potencjału sektora nauki, nie wyłączając żadnych uczelni

11	j.w.	57. Budownictwo na poziomie kraju... str. 39	<p>W celu szybszego podnoszenia konkurencyjności tego obszaru potrzebny jest zwiększony wysiłek w obszarze B+R, w z o r n i c t w a i marketingu stąd wybór budownictwa jako inteligentnej specjalizacji regionu.</p>	Włączenie designu do specjalizacji horyzontalnych	<p>Design postrzega się tu nadal jako projektowanie w powiązaniu z budownictwem a nie projektowaniem produktów, ich bezpieczeństwem użycia, efektywnością, użytecznością publiczną w szerokim rozumieniu tego słowa a w końcu design to również przyjazność dla środowiska i zmiany w systemie usług. Kierunek rozwoju produktów, usług, systemów państw północy np. Finlandii. UJK prowadzi studia na kierunku WZORNICTWO i GRAFIKA PROJEKTOWA.</p>	Branża oraz jej rozwój będzie obserwowany.
12	j.w.	60. Istotny wpływ na wybór inteligentnych specjalizacji mieli także kluczowi interesariusze Str. 42	<p>Wzornictwo, transfer wiedzy i EWE zostały usunięte z powodu postrzegania braku masy krytycznej w tych obszarach i niepewnych przewag komparatywnych.</p>	Włączenie designu i transferu wiedzy do specjalizacji horyzontalnych	<p>Design, wzornictwo ma szansę stać się największą branżą ponieważ usługi z tej specjalizacji są wdrażane od produkcji do marketingu – cały świat dostrzega kluczowe znaczenie designu w produkcji, usługach publicznych i prywatnych – to jest kreowanie nowej przestrzeni publicznej. Transfer wiedzy jest nieodzowny jeżeli mówimy o innowacji i budowaniu gospodarki opartej na wiedzy – należy zastosować mechanizmy pobudzające transfer pull and push – narzędzia z wykorzystaniem środków publicznych jak np. bony na innowacje dla przedsiębiorstw jak również wdrożenia konsorcyjne w PPP dla jednostek B+R.</p>	Uwaga UMWS: obecny zapis nie zawiera informacji o EWE w tej części. Branża oraz jej rozwój będzie obserwowany.

13	j.w.	Tabela 5 str. 36 Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji	TURYSTYKA PROZDROWOTNA: Powstaje wydział medyczny na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego;	Istnieje Wydział Nauk o Zdrowiu na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego, powstaje kierunek LEKARSKI.	Wydział Nauk o Zdrowiu kształcący kadrę medyczną: pielęgniarki, położne, fizjoterapeutów, ratowników medycznych już istnieje.	Uwaga została uwzględniona. Zapis został zmieniony i brzmi: Na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego powstaje dodatkowo kierunek lekarski, kształcący obecnie kadrę medyczną: pielęgniarki, położne, fizjoterapeutów, ratowników medycznych i dysponujący bogatym zapleczem naukowo-badawczym w tym obszarze;
14	j.w.	Tabela 5 str. 36 Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji	TARGOWO-KONGRESOWA	Na Uniwersytecie istnieje specjalizacja kształcenia Marketing i Wystawiennictwo oraz kierunek kształcenia Wzornictwo i Grafika Projektowa	Brak informacji o UJK	Uwaga została uwzględniona. Zapis został uzupełniony i brzmi: Potencjał naukowy Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, ze specjalizacjami kształcenia: Marketing i Wystawiennictwo oraz Wzornictwo i Grafika Projektowa
15	Departament Ochrony Zdrowia Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	Tabela 5. Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji; kolumna Turystyka prozdrowotna str.40	Powstaje wydział medyczny na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego	Uruchomienie wydziału / kierunku lekarskiego na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego	strona internetowa Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach www.ujk.edu.pl : w chwili obecnej w strukturze Uniwersytetu znajduje się Wydział Nauk o Zdrowiu, który kształci już studentów na określonych kierunkach medycznych Projekty Unijne – projekt „MED. REH”	Uwaga zostanie uwzględniona. Zapis został zmieniony i brzmi: Na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego powstaje dodatkowo kierunek lekarski, kształcący obecnie kadrę medyczną: pielęgniarki, położne, fizjoterapeutów, ratowników medycznych i dysponujący bogatym zapleczem naukowo-badawczym w tym obszarze;

16	j.w.	Tabela 5. Kluczowe argumenty za dokonany wybór inteligentnych specjalizacji; kolumna Turystyka prozdrowotna str.40	Dobrze rozwinięta opieka medyczna – np. onkologia, kardiologia, okulistyka (Końskie)	Dobrze rozwinięta opieka medyczna – np. onkologia, kardiologia, okulistyka	zgodnie z dokumentem wybór priorytetowych grup, wykonawców oraz projektów nastąpi w trakcie realizacji Strategii Badań i Innowacji (RIS3) Województwa Świętokrzyskiego	Uwaga została uwzględniona. Zapis został skorygowany do proponowanego brzmienia
17	j.w.	<p>Uwaga generalna: Rozważenie możliwości zmiany nazwy specjalizacji głównej z „turystyka prozdrowotna” na: „ZDROWY STYL ŻYCIA ORAZ NOWOCZESNE USŁUGI ZDROWOTNE” Zmieniona nazwa specjalności będzie w sposób kompleksowy odnosić się do problemów zdrowia społeczeństwa, w tym zdrowia mieszkańców regionu świętokrzyskiego oraz wszystkich czynników mających wpływ na jego stan. Będzie angażować oraz obejmować rozwój: instytucjonalnych elementów regionalnego systemu ochrony zdrowia, w tym wdrażanie nowych technologii medycznych i metod leczenia, a także środowiskowych i społecznych czynników mających wpływ na poprawę stan zdrowia populacji. Nazwa specjalności nie powinna być kojarzona jedynie z turystyką ale także ze wszystkimi zasobami / dobrami / potencjałami którymi w chwili obecnej dysponuje województwo świętokrzyskie, służącymi zdrowiu oraz mającymi wpływ na jego poprawę. Obecne zasoby regionu powinny stanowić podwaliny i umożliwić rozwój nowych / innowacyjnych rozwiązań w tej dziedzinie. Zmiana nazwy specjalności nie będzie powodować konieczności zmiany założeń dokumenty - „Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3)”.</p>			Zapis „turystyka prozdrowotna” został zmieniony w całym dokumencie na: „turystyka zdrowotna i prozdrowotna”.	
18	Przedstawiciele branży i organizowanego klastra metalowo-odlewniczego	Uwaga generalna: Ujednolicenie nazewnictwa dot. sektora- w RIS3 pojawia się nazwa „odlewniczo-metalowy”, w badaniach prowadzonych na zlecenie SIPH przy zaangażowaniu zainteresowanego środowiska jest mowa o „metalowo-odlewniczym”			Uwaga została uwzględniona. Zapis został ujednolicony i brzmi: „metalowo-odlewniczy”.	

19	Izba Gospodarcza „Grono Targowe Kielce”	<p>Uwaga generalna: Należałoby mocniej zaznaczyć wpływ branży targowo-kongresowej na:</p> <p>1) rozwój szeroko rozumianej turystyki tj. nie tylko prozdrowotnej, ale biznesowej, “wypoczynkowej”;</p> <p>2) rozwój podmiotów gospodarczych działających w branży poprzez tworzenie nowych usług lub też udoskonalanie istniejących, czy też powstawanie nowych podmiotów z nowymi czy ulepszonymi usługami,</p> <p>3) spotkania nauki z przedsiębiorcami podczas targów (wymiana informacji, potrzeb) – wytworzenie trwałych powiązań pomiędzy nauką i przedsiębiorcami,</p> <p>4) możliwość najróżniejszego wykorzystania wystawców i zwiedzających, którzy już przyjadą np. jako inwestorów, nawiązywania współpracy zagranicznej.</p>			Podczas wdrażania RIS3 w 2014 r. wpływ branży zostanie sprawdzony. Uwaga nie została wprowadzona.	
20	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	II.1 Rysunek 3. Struktura celów RIS3 do roku 2020+, Kluczowe wskaźniki realizacji, str.14	Wszyscy pracownicy publicznych instytucji przechodzą szkolenie z zakresu oceny potrzeb i poprawiają swoje kwalifikacje kiedy i jeśli zachodzi taka potrzeba	Odsetek pracowników publicznych instytucji, którzy uczestniczyli w szkoleniu z zakresu oceny potrzeb lub odsetek pracowników publicznych instytucji, którzy w wyniku szkoleń podnieśli swoje kwalifikacje z zakresu oceny potrzeb	Podany wskaźnik jest mało precyzyjny. Ewentualnie słowo „poprawiają” proponujemy zamienić na „podnoszą”.	Zmiana nie została wprowadzona. Szczegółowe wskaźniki pomiaru będą uwzględniły taką możliwość
21	j.w.	III.5 SWOT-wnioski z analizy społeczno-gospodarczej, Mocne strony, pkt 3, str. 30	Jesteśmy dumni z „jasnej strony” województwa – przykłady sukcesów ze świata biznesu, że wszystko jest możliwe		Proponuje się wskazanie kilku przykładowych sukcesów	W dokumencie jest pokazany przykład INVEX-u. ew. inne przykłady zostaną uwzględnione w załącznikach do RIS3
22	j.w.	III.5 SWOT-wnioski z analizy społeczno-gospodarczej, Słabe strony, pkt 2, str. 30	Niekorzystny trend demograficzny – według prognoz, woj. świętokrzyskie straci największy odsetek mieszkańców wśród wszystkich województwa	Niekorzystny trend demograficzny, spowodowany niskim wskaźnikiem dzietności i migracją mieszkańców	„Strata mieszkańców” jest niefortunnym sformułowaniem	Uwaga została uwzględniona. Zapis został skorygowany i nadano brzmienie zgodne z propozycją.

23	Departament Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	Tab. 2 - Dwa oblicza województwa świętokrzyskiego, pkt. 3	„Piąty najbogatszy powiat w Polsce (Starachowice)“.		Zgodnie z rankingiem „Wspólnoty” powiat starachowicki jest 155 na liście zamowności powiatów. Najbogatszy w świętokrzyskim jest powiat skarżyski (13 miejsce w rankingu). http://www.wspolnota.org.pl/uploads/media/Ranking_zamoznosci_samorzadow_2012-_powiaty.pdf	Zapis uległ zmianie, następujący: Sześć powiatów z województwa świętokrzyskiego (na 14) w pierwszej setce najbardziej zamownych powiatów w Polsce: (skarżyski (13), opatowski (24), buski (45) sandomierski (53), ostrowiecki (61), kazimierski (62))
24	j.w.	Tab. 2 - Dwa oblicza województwa świętokrzyskiego, pkt. 4	„W Kielcach mieszka trzeci najbogatszy człowiek w Polsce (biznesmen Michał Sołowow)“.		Brak związku dla zapisu „W Kielcach mieszka trzeci najbogatszy człowiek w Polsce (biznesmen Michał Sołowow)“.	Zapis opatrzone przypisem źródłowym. Intencją naszą było bowiem ukazanie „perełek” i ciekawostek
25	j.w.	Tab. 2 - Dwa oblicza województwa świętokrzyskiego, pkt. 8	„Prawie 70 procent obszaru województwa to tereny prawnie chronione ze względu na środowisko naturalne“.		Warto ujednolicić wartość tego wskaźnika procentowego w całym opracowaniu, gdyż pojawiają się różne jego wartości: „ponad 60%”, „66%”, prawie „70%“.	Uwaga została uwzględniona. Zapis został skorygowany i na bazie Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego, Kielce 2011 i opracowania GUS ochrona środowiska 2013 wpisano 64,5%
26	j.w.	Rysunek 16. Inteligentne specjalizacje województwa świętokrzyskiego	Turystyka zdrowotna	Turystyka prozdrowotna	Błąd w nazwie specjalizacji dot turystyki. Powinno być „turystyka prozdrowotna“.	Zapis „turystyka prozdrowotna” został zmieniony, zgodnie z nowym brzmieniem na: „turystyka zdrowotna i prozdrowotna“.
27	j.w.	Tabela 5. Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji (Turystyka prozdrowotna)	66 procent powierzchni województwa to obszary chronione przyrodniczo		Warto ujednolicić wartość tego wskaźnika procentowego w całym opracowaniu, gdyż pojawiają się różne jego wartości: „ponad 60%”, „66%”, prawie „70%“.	Uwaga została uwzględniona, a zapis skorygowany na 64,5% w całym dokumencie

28	j.w.	Tabela 5. Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji (Turystyka prozdrowotna)	„Aktywna baza sportu – Kielce mają najwięcej drużyn pierwszoligowych w różnych dziedzinach sportu”		Co oznacza termin „aktywna baza sportu”? Jaki jest wpływ drużyn pierwszoligowych na rozwój branży turystyki prozdrowotnej? Argumentem za tą specjalizacją jest natomiast prężnie rozwijająca się infrastruktura sportowo – rekreacyjna.	Uwaga została uwzględniona. Zapis został zmieniony na: Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna – Stosunkowo wysoki wskaźnik drużyn pierwszoligowych i ekstraklasy w rankingach miast (Kielce znajdują się na 6 pozycji wśród 67 miast Polski)
29	j.w.	Tabela 5. Kluczowe argumenty za dokonaniem wyborem inteligentnych specjalizacji (Turystyka prozdrowotna)	Powstaje wydział medyczny na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego		Jaki wpływ ma „powstający wydział medyczny” na turystykę prozdrowotną? Ponadto wydział ten aktualnie nie powstaje. UJK dąży do przekształcenia istniejącego od 2005 r. Wydziału Nauk o Zdrowiu w wydział medyczny ze specjalnościami lekarskimi, ale kiedy to nastąpi jest niewiadomą.	Zagadnienie omówione szerzej w uwagach Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.
30	Świętokrzyski Związek Pracodawców Prywatnych Lewiatan	Pkt. 27.	Zdecydowanie wzmocnimy nasz wewnętrzny potencjał analityczny – tak, abyśmy w perspektywie roku 2017 większość analiz i diagnoz mogli przeprowadzać samodzielnie, a zewnętrznymi doradcami byli zatrudniani tylko w obszarach niszowych.		Należy zwrócić uwagę, że nie każda inwestycja w administrację publiczną może przynieść zamierzone efekty z uwagi na procedury zasady i prawa nią rządzące. W tym kontekście można rozważyć stworzenie ośrodka badań i analiz regionalnych „poza strukturą” urzędu marszałkowskiego, co w perspektywie może zapewnić bardziej elastyczną, dynamiczną i efektywną działalność.	Zapisy w projekcie RIS3 nie wykluczają takiego rozwiązania.

31	j.w.	Pkt. 53 podpunkt b.			<p>Podobnie jak wyżej dokument przywołuje propozycję stworzenia instytucji analityczno -badawczej. Wątpliwość budzi jak powyżej fakt umiejscowienia takiego zespołu w ramach administracji, co z jednej strony ma swoje zalety -moc sprawcza, ale z drugiej strony gorset procedur i przepisów normujących działalność w otoczeniu biznesu może być dla takiej instytucji zabójcza.</p>	j.w.
32	Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu	<p>Uwaga generalna: Propozycja rozszerzenia inteligentnych specjalizacji o obszar związany z odzyskiem i recyklingiem surowców wtórnych, w tym metali strategicznych i pierwiastków ziem rzadkich istotnych dla rozwoju wielu branż gospodarki krajowej i światowej, co stworzy zachętę i stanie się impulsem do tworzenia i rozwoju firm oraz instytucji badawczo-naukowych prowadzących lub planujących rozpocząć działalność w tym zakresie. Uzasadnienie: To ogromne wyzwanie i potencjał dla rozwoju eko-innowacji w regionie rozumianych jako tworzenie nowych i cenowo konkurencyjnych dóbr , procesów, systemów , usług i procedur zaprojektowanych w celu zaspokojenia potrzeb człowieka i zapewnienia wszystkim lepszej jakości życia przy minimalnym wykorzystaniu naturalnych zasobów w cyklu ich życia (materiałów wyłącznie z energią i powierzchnią) w przeliczeniu na jednostkę produktu i minimalnej emisji substancji toksycznych. Jest to obszar nowy i jeszcze niezagospodarowany nie tylko w Europie ale i na świecie.</p> <p>Branża recyklingowa staje się naturalnym partnerem dla gospodarki i przemysłu nie tylko jako odbiorca odpadów, a przede wszystkim jako dostawca surowca wtórnego do produkcji pełnowartościowych wyrobów np.: z odpadów powstających w branży surowcowej oraz w samym budownictwie zarówno na etapie budowy jak i rozbiórki , który może być wykorzystywany do produkcji pełnowartościowych materiałów dla budownictwa ogólnego i drogowego czy też z elektroodpadów jako surowca dla wielu branż. (np. pierwiastki ziem rzadkich, metal, chemia itp.).Odpady to również składnik paliwa alternatywnego wykorzystywanego przez cementownie i energetykę przemysłową. Reprezentowane przez nas stanowisko jest także widoczne w dokumencie pn. "Krajowa strategia inteligentnej specjalizacji". Zgodnie z tym dokumentem specjalizacja pn.: „Wykorzystanie materiałowe i energetyczne odpadów (recykling i inne metody odzysku) została zidentyfikowana jako jedna z 16 krajowych inteligentnych specjalizacji w ramach działu pn.: SUROWCE NATURALNE I GOSPODARKA ODPADAMI.</p>				Rozwój branży i klastra będzie obserwowany, na ten moment nie posiada wystarczającego potencjału by uznać ją za inteligentną specjalizację.

33	Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. Edwar-da Lipińskiego w Kielcach	Początek	Brak	Preambuła, autorzy, metodologia	Brak imiennego autorstwa, preambuły, w której pokazany byłby sposób tworzenia dokumentu ze środowiskami przedsiębiorców, przedstawicielami jednostek naukowych i instytucji otoczenia biznesu. Brak opisu metodologicznego	Dokument opatrzone wykazem autorów i środowisk zaangażowanych. Metodologia prowadzenia prac została uwzględniona w załącznikach do RIS3 i w raporcie z konsultacji społecznych ze względu na złożoność całego procesu i proces przedsiębiorczego odkrywania
34	jw.	Str. 5 pkt. 7 terminologia specjalizacji	Specjalizacje główne, podstawowe	Proponuje pozostać w terminologii dotychczasowej wertykalne/ horyzontalne	Brak transparentności, niejasne pojęcia co oznacza np. wzrost poziomu kompetencji	W przywołanym punkcie nie ma nigdzie sformułowania „główne”. Jednocześnie ukazana jest wypracowana filozofia podejścia do specjalizacji, dodatkowo wzmocniona grafiką na str. 34. Grafika i pkt. 48 zostały natomiast zgodnie z uwagą uwzględnione. W przywołanym punkcie nie ma też wskazanego sformułowania „wzrost poziomu kompetencji”
35	jw.	Str. 6 pkt. 7 podpunkt 5	a) b)	Inaczej graficznie to przedstawić np. na schemacie	treść podpunktów wygląda jak niedokończone zdania	Proponowany kształt zapisu oddaje filozofię podejścia do RIS3 i jest zgodny z metodologią Komisji Europejskiej. Ukazanie tego w formie graficznej wydaje się obecnie nierealne, ze względu na układ wzajemnych zależności przy jednoczesnym zachowaniu ich sekwencyjności i równości

36	jw.	Str. 7 pkt. 10	...do końca października tego roku wydaliśmy już...	2013	Dokument przygotowujemy na kilka lat, warto doprecyzować dane	Zgodnie z uwagą, zapis uległ zmianie na następujący: do końca grudnia 2013 roku z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 zakontraktowanych zostało 91,2 procent wszystkich środków oraz opatrzony źródłem pochodzenia danych
37	jw.	Str. 9 pkt. 12	Błąd zdefiniowania pola	Poprawić odnośnik	Wskazywanie poprawnej	skorygowano
38	jw.	Źródła większości danych np. rysunek 1, str. 8	Brak	Źródła danych	Urząd Marszałkowski nie jest źródłem, powinny być wskazane konkretne dokument, opracowania, ekspertyzy. Z powołaniem się na autorów, tytuł opracowania, rok wydania, stronę, na której znajduje się więcej informacji w przywoływanym zakresie.	Zmieniono nazwy na: opracowanie własne
39	jw.	Str. 15 pkt. 22	Jakość wydatków	Rozsądne wydatkowanie i efektywne wykorzystanie zasobów	Raczej chodzi tu o efektywność w sposobie wykorzystania zakupionych np. urządzeń.	Źapis otrzymał brzmienie: d) niski poziom i efektywność wydatków poniesionych na infrastrukturę B+R+I (szczegóły patrz rozdział dotyczący analizy B+R)
40	jw.	Str. 20 dotychczasowe doświadczenia	Brak	Odniesienie	W obszarze diagnozy stanu brakuje odniesienia do istniejących dokumentów i opracowań z poprzednich okresów, jak również lokalnych opracowań statystycznych.	Mnogość opracowań i dublowanie się obszarów badawczych spowodowały konieczność skoncentrowania się wyłącznie na kluczowych wnioskach, bez wskazywania źródeł

41	jw.	Str. 16 rys. 33	Turystyka zdrowotna	Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	<p>W innych częściach opracowania no. Tabela 5 - argumentacja specjalizacji, jest przedstawiana dla turystyki prozdrowotnej. Brak spójności. W świetle badań i definicji Światowej Organizacji Turystyki, turystyka zdrowotna dzieli się na: turystykę medyczną, uzdrowiskową, Spa&Wellness. Poszerzenie pakietu o prozdrowotną pozwoli na szersze spojrzenie. Ma to znaczenie nie tylko jako aspekt marketingowy ale także daje szansę dla większej różnorodności realizowanych działań w ramach specjalizacji. Ponadto zwiększenie grupy potencjalnych beneficjentów spowoduje wzrost konkurencyjności wewnętrznej. Należy także zastanowić się nad efektem dla pozostałych przedsiębiorców. System wspierania innowacji powinien być elastyczny i otwarty.</p>	Uwaga została uwzględniona zgodnie z propozycją
----	-----	-----------------	---------------------	------------------------------------	---	---

42	jw.	Rys. 16 str. 33	Inteligentna administracja	<p>Brak spójności rysunku dot. inteligentnych specjalizacji z tabelą argumentacji wyboru.</p> <p>Propozycja zmiany nazwy, z opisu wynika, że to raczej rodzaj uproszczeń formalnych/ulg dla branż inteligentnych w zakresie innowacyjnych działań. Będzie to dodatkowym elementem motywacyjnym i stymulującym przedsiębiorców do inwestycji i zmian.</p>	<p>Z treści strategii jak i rysunku wynika, że branża „inteligentna administracja” jest także rozpatrywana w kategoriach specjalizacji. Jednak w analizie argumentacji pominięto jej opis.</p> <p>Ponadto status inteligentnych specjalizacji ma dotyczyć branż gospodarki w celu stymulacji ich rozwoju. „Inteligentna administracja” nie jest branżą a tym bardziej nie chodzi w niej o wzrost zatrudnienia w tym sektorze. Zdecydowanie należy zmienić nazewnictwo, a także wypracować standardy postępowania i weryfikacji spełniania kryteriów.</p>	<p>Grafika jednoznacznie ukazuje te dwa aspekty (ocena potrzeb, inteligentna administracja) jako dodatkowe wymiary i warunki rozwoju specjalizacji</p>
----	-----	-----------------	----------------------------	--	--	--

43	jw.	Str. 36 argumentacja dla turystyki prozdrowotnej	Brak	<p>- Potencjał uczelni niepublicznych (m.in. Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych)</p> <p>- aktywnie rozwijają się usługi Spa&Wellness, planowane są kolejne inwestycje</p> <p>- realizowane są usługi w zakresie sportu i rekreacji: parki rozrywki, agroturystyki i aktywnego spędzania czasu</p> <p>Zawiązano izbę gospodarczą Krąg Turystyki Zdrowotnej skupiającą przedsiębiorców z branży turystyki zdrowotnej i prozdrowotnej.</p>	<p>1.Pominięto potencjał uczelni niepublicznych np. Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych, która od lat kształci studentów na kierunkach nauk medycznych (m.in. rehabilitacja, pielęgniarstwo, kosmetologia).</p> <p>2.Nie ujęto branż: SPA&Wellness, agroturystyki, parków rozrywki, otoczenia kulturowego i działań towarzyszących.</p> <p>3.W ostatnim czasie zawiązano Izbę Gospodarczą Krąg Turystyki Zdrowotnej skupiającą kilkudziesięciu przedsiębiorców z branży.</p>	<p>Ad.1 -W całym dokumencie RIS nie zawarte zostały żadne bliższe informacje na temat uczelni niepublicznych, co podyktowane jest głównie faktem nacisku na potencjał badawczy uczelni, a nie dydaktyczny.</p> <p>Ad.2- nie ma zasadności ujmowania wskazanych branż, z uwagi na precyzyjniejsze dopełnienie i opis specjalizacji w raporcie dot. Innowacyjnych specjalizacji Województwa świętokrzyskiego, do którego RIS3 się odnosi i który jest obok innych załączników elementem składowym RIS3</p> <p>Ad.3 Z informacji przekazanych przez WSEPiNM wynika, że Izba Gospodarcza Kręgu Turystyki Zdrowotna powstała w połowie grudnia 2013 roku. Ze względu na krótki okres działania, nie ma ona jeszcze żadnych osiągnięć, które stanowiłyby o niej samej jako silnej stronie regionu i specjalizacji</p>
44	jw.	Ramka 4 str. 44	Forma prawna MŚP	<p>MŚP oraz rolnicy w zakresie produkcji zdrowej żywności i działalności agroturystycznej</p>	<p>Zarówno specjalizacja zdrowej żywności (rolnicy - kluczowi producenci) jak i turystyki zdrowotnej (agroturystki) w dużej mierze nie mają statusu MŚP, gdyż działalność gospodarcza jest działalnością pozarolniczą. W naszej ocenie budowanie inteligentnej specjalizacji bez udziału rolników znacząco ogranicza stymulowanie procesów innowacyjnych branży.</p>	<p>Rolnicy znajdują się w grupie dostawców dla potencjału specjalizacji i nie mogą być bezpośrednio ujęci w RIS3 jako grupa docelowa. Niezgodne z warunkowością ex-ante Komisji Europejskiej.</p>

45	Departament Polityki Regionalnej Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	Przede wszystkim chcę zwrócić uwagę, iż przyjęte w RIS3 cele i planowane działania sformułowane są w sposób deklaracyjny, nie uwzględniając w wystarczającym stopniu realistycznego scenariusza prowadzącego do ich urzeczywistnienia.	Scenariusz bardziej urealniancy wdrażanie strategii zostanie przedstawiony w Planie Wykonawczym do Strategii
46	jw.	Pogłębienia wymaga zasygnalizowana na stronie 27. dokumentu kwestia „niewystarczającej świadomości mechanizmów transferu wiedzy, własności intelektualnej, komercjalizacji”, którą należy uznać za jedną z głównych barier rozwoju współpracy sektora nauki ze światem biznesu. Istotne wzmocnienie pod względem infrastrukturalnym jednostek badawczo-rozwojowych i szkół wyższych, które nastąpiło dzięki interwencji funduszy unijnych w latach 2007-2013, nie spełnia w zadowalającym stopniu swojej funkcji, właśnie za sprawą wspomnianej powyżej niewystarczającej świadomości w tym zakresie. Projekt RIS3 powinien w szerszym zakresie zawierać analizę tego zagadnienia, również w części poświęconej pożądanym kierunkom działań w przyszłości.	RIS3 nie jest receptą na wyeliminowanie tego braku – każdy obszar problemowy wymagałby specjalnej analizy, co spowodowałoby przeniesienie ciężaru zorientowania w dokumencie na same problemy, zamiast pobudzania środowisk do ich minimalizacji, co czyni ta Strategia
47	jw.	Kolejną kwestią, wymagającą poprawy jest analiza efektów realizacji projektów pro-gospodarczych w obecnie trwającej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Właściwie ogranicza się ona do pobieżnej i uproszczonej oceny wydatkowania środków w ramach części Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, bez należytego uwzględnienia z gruntu odmiennych celów, zasad i uwarunkowań, towarzyszących tworzeniu i realizacji programów operacyjnych na lata 2007-2013 w relacji do obecnych warunków. Ponadto, podjęta w RIS3 próba oceny wydatkowania środków UE kompletnie pomija analizę interwencji innych programów operacyjnych realizowanych w obecnej perspektywie finansowej, w szczególności PO IG, PO RPW, PO KL, PO LiŚ, czy choćby PROW (komponent, poświęcony mikroprzedsiębiorstwom).	Ocena wpływu funduszy z okresu programowania 2007-2013 będzie możliwa po ich zakończeniu i ewaluacji końcowej. Biuro Innowacji nie jest kompetentne w zakresie dokonywania analiz oceny wydatkowania środków w tych latach. Powyższe, nie oznacza jednak że kwestia ta nie jest w obszarze naszego zainteresowania - obserwujemy wyniki, a miejscem na właściwe konkluzje będzie Plan Wykonawczy.

48	jw.	<p>Brak odniesienia do możliwości, które wiążą się z finansowaniem projektów gospodarczych z krajowych programów operacyjnych, planowanych do realizacji w latach 2014-2020 oraz koncentracja uwagi jedynie na Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 również powoduje konieczność uzupełnienia istniejących zapisów RIS3. Chce zwrócić uwagę na zawarty na stronie 52. projektu Strategii zbiór uwag do tworzonego RPOWŚ 2014-2020, mających charakter doraźny i krótkoterminowy, odbiegający wyraźnie kontekstem od pozostałych zapisów dokumentu strategicznego, jakim jest RIS3. Umieszczenie w tym miejscu uwag do RPOWŚ 2014-2020 jest nieuzasadnione i powinny one zostać usunięte.</p>	<p>Powyższe wynika z charakteru Strategii (regionalny zasięg) – z punktu widzenia ustawodawcy narzędziem wdrażania strategii regionalnych jest właśnie program regionalny.</p> <p>Zbiór uwag do systemu wdrażania RPO został usunięty z dokumentu. Paragraf otrzymał brzmienie: Kluczowe dla sukcesu RIS3 będzie zapewnienie niezbędnej spójności między nim a kluczowym narzędziem wdrażania RIS, jakim jest RPO. Na bazie zebranych doświadczeń, mamy świadomość konieczności udoskonalenia niektórych aspektów wdrażania RPO oraz procesu naboru projektów. Wysiłki należy skoncentrować na przejrzystym i maksymalnie odciążonym formalno-biurokratycznym procesie naboru projektów. Środek ciężkości projektów, należy przerzucić bowiem na ich merytoryczną stronę, z naciskiem na efektywność projektów z uwzględnieniem stopy zwrotu z inwestycji i długotrwałe rezultaty w przyszłości. Precyzyjnie i jasno należy opisać też działania wspierające badania stosowane oraz współpracę na styku świata nauki i przemysłu.</p>
----	-----	--	---

49	jw.	<p>Autorzy projektu RIS3, podejmując problematykę oceny postępów w realizacji celów tej Strategii, zamierzają zaprojektować szczegółowy system monitoringu, nie uwzględniając faktu, iż realizacja celów RIS3 odbywać się będzie zasadniczo poprzez wdrożenie poszczególnych programów operacyjnych na lata 2014-2020, zarówno krajowych, jak i regionalnego. Każdy z tych programów operacyjnych dysponował będzie własnym systemem monitoringu, zbudowanym w oparciu o zasady wypracowane i wynegocjowane wspólnie z Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju oraz Komisją Europejską. Zaproponowanie w RIS3 wskaźników, wykraczających poza system wskaźników oddziaływania, bądź wskaźników kontekstowych, na których osiągnięcie jednostka monitorująca Strategię nie będzie miała realnego wpływu, jest błędnym podejściem, a późniejsza próba ich wyegzekwowania może burzyć wewnętrzną spójność programów operacyjnych oraz kolidować z przyjętymi w ramach tych programów procedurami i zobowiązaniami względem strony rządowej oraz Komisji Europejskiej. Dużo ważniejsza w kontekście monitorowania realizacji celów dokumentów strategicznych, w tym RIS3, jest ocena jakościowa, bazująca na przeprowadzonych ewaluacjach, posiłkująca się analizą postępu programów operacyjnych, zobrazowanego za pomocą wskaźników w każdym z tych programów.</p>	<p>Planowany system monitoringu, zakłada uwzględnienie zarówno wskaźników przypisanych do programów operacyjnych, jak również własnych mierników wyznaczonych celów. Działanie możliwe do realizacji przy współdziałaniu w tym zakresie z Obserwatorium Regionalnym i Instytucją Zarządzającą RPO.</p>
50	jw.	<p>Wyjaśnienia wymaga rola Biura Innowacji, jako menedżera i koordynatora RIS3, którego zadaniem ma być sterowanie „pracami międzywydziałowej i wielo-instytucjonalnej grupy skupiającej osoby zaangażowane w realizację strategii”, jak również rola ww. grupy, dla której wskazuje się bardzo szerokie i bliżej nie skonkretyzowane zadania: „od nadzorowania instytucji otoczenia biznesu, przez gromadzenie informacji i kampanie informacyjne, po pełnienie przewodniej roli w konkretnych aspektach procesu strategicznego RIS3”.</p>	<p>System wdrażania w dokumencie RIS3 został przeformułowany i urzeczywistniony. Dodatkowo, szczegóły zostaną przedstawione w Planie Wykonawczym</p>
51	jw.	<p>Lektura projektu RIS3 prowadzi także do wniosku, iż w sposób niejasny została nakreślona rola i funkcja programów nakierowanych na realizację celów Strategii, nie uwzględniając ich wzajemnych relacji z poszczególnymi programami operacyjnymi, zarówno krajowymi jak i regionalnym, planowanymi do wdrożenia w latach 2014-2020. Konieczne jest precyzyjne wskazanie miejsca tych programów w obowiązującym systemie prawnym.</p>	<p>Załączniki do RIS3 zostały uzupełnione o macierz spójności z innymi strategiami. W przypadku programów operacyjnych, aspekt ten będzie poruszony w Planie Wykonawczym.</p>

52	Urząd Miasta Kielce	JAKIEGO DOKONALIŚMY WYBORU? S.33	Zdrowa żywność	Nowoczesne przetwórstwo spożywcze	<p>Nazwa zdrowa żywność jest sloganem i nie ma uzasadnienia jako sformułowanie poddające w wątpliwość wartość żywności obecnej na rynku. Także potencjał innowacyjny regionu nie pozwala na stosowanie takiego sformułowania, który rozumiany być może jako wąski zakres żywności ekologicznej (pochodzącej z certyfikowanych gospodarstw rolnych). Ponadto produkcja żywności objęta jest wspólną polityką rolną i na tym tle także należy odróżnić produkcję żywności (artykułów rolno spożywczych) i przetwórstwo żywności, które może stanowić przedmiot specjalizacji.</p>	Zapis został zmieniony na: NOWOCZESNE ROLNICTWO I PRZETWÓRSTWO SPOŻYWCZE
----	---------------------	----------------------------------	----------------	-----------------------------------	--	---

(Footnotes)

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

NOTATKI

